മൂന്നാം സ്കന്ദം ആരംഭം

നൂനം നൃപാണാം ത്രി മദോത്പഥാനാം
മഹീം മുഹുശ്ചാലയതാം ചമൂഭി:
വധാത് പ്രപന്നാർത്തിജിഹീർഷയേശോ
പ്യുപൈക്ഷതാഘം ഭഗവാൻ കുരൂണാം (3-1-43)

ശുകമുനി തുടർന്നു:
അല്ലയോ പരീക്ഷിത്തേ, അന്ധനായ ധൃതരാഷ്ട്രർ ദുഷ്ടരായ സ്വപുത്രന്മാരോടുള്ള സ്നേഹത്തിന്റെ അന്ധതകൊണ്ട് സ്വന്തം സഹോദരപുത്രന്മാരായ പാണ്ഡവരെ ഒന്നടങ്കം നശിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിച്ച കഥ നിങ്ങൾക്കറിയാമല്ലൊ. പാണ്ഡവരെ അരക്കില്ലത്തിൽ താമസിപ്പിച്ച് അതു തീയിട്ട് നശിപ്പിച്ചു. ഭഗവൽകൃപയാൽ അവിടെനിന്നും രക്ഷപ്പെട്ട പാണ്ഡവരെ കൗരവർ ചൂതിൽ തോൽപ്പിച്ച് ദ്രൌപതിയെ സഭാമദ്ധ്യത്തിലേക്ക് വലിച്ചിഴച്ചപമാനിക്കുകയും ചെയ്തു. ദ്രൌപതിയുടെ കണ്ണുനീർ പോലും അന്ധനായ രാജാവിന്റെ മനസ്സിളക്കാൻ പര്യാപ്തമായില്ല. പിന്നീട് പാണ്ഡവരെ വനവാസത്തിനയച്ചുവല്ലൊ. വനവാസത്തിനു ശേഷം തിരിച്ചുവന്ന പാണ്ഡവർക്കവകാശപ്പെട്ട രാജ്യമോ നിയമപ്രകാരമുള്ള മറ്റവകാശങ്ങളോ കൊടുക്കുവാൻ കൗരവർ ഒരുക്കമായിരുന്നില്ല. ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻതന്നെ സ്വയം ദൂതനായിവന്ന് ദുര്യോധനനോടപേക്ഷിച്ചിട്ടും അവർ വഴങ്ങിയില്ല. മാത്രമല്ല ഭഗവാനെ പരിഹസിച്ച് അപമാനിച്ചയക്കുകയും ചെയ്തു. ദുര്യോധനൻ അതുവരെയാർജ്ജിച്ച സൽഫലങ്ങൾ മുഴുവനും നശിച്ചുകഴിഞ്ഞതിന്റെ തെളിവായിരുന്നു അത്. ഈ സമയത്ത് സഹോദരനായ വിദുരരെ വിളിച്ച് ധൃതരാഷ്ട്രർ ഉപദേശമാരായുകയുണ്ടായി.

പരീക്ഷിത്തേ, വിദുരർ അപ്പോൾ നൽകിയ ഉപദേശങ്ങൾ ഗഹനവും വിജ്ഞാനം നിറഞ്ഞതുമായ ഒരു വിശേഷാത്തരതത്ത്വസംഹിതതന്നെയാണ്. ദുര്യോധനൻ തിന്മയുടെ മൂർത്തീഭാവമാണെന്നും അതുകൊണ്ടാണ് ഭഗവാൻ സ്വയം സുഹൃത്തായിരിക്കുന്ന പാണ്ഡവരെ അപമാനിക്കാനും നിന്ദിക്കാനും തുനിഞ്ഞതെന്നും വിദുരർ പറഞ്ഞു. ധൃതരാഷ്ട്രർക്ക് ഇതുകേട്ട് ദ്വേഷ്യം വരികയും വിദുരരെ അപമാനിച്ച് നാടുവിടാൻ ആജ്ഞാപിക്കുകയും ചെയ്തു. വിജ്ഞാനിയായ വിദുരർക്ക് വിഷമം തോന്നിയെങ്കിലും എല്ലാത്തിലും, ഹീനപ്രവൃത്തികൾക്ക് പിന്നിൽപ്പോലും ഭഗവൽക്കരങ്ങൾ സ്വയം ദർശിച്ച് ആയുധങ്ങളെ നഗരവാതിൽക്കലുപേക്ഷിച്ച് അദ്ദേഹം തീർത്ഥാടനത്തിനു പുറപ്പെട്ടു.

നാടുമുഴുവൻ വേഷംമാറി ചുറ്റിനടന്ന് വിദുരർ ജീവിതത്തിന്റേയും ഭഗവാന്റേയും മഹിമകൾ ആസ്വദിച്ചു. ഭാരതത്തിന്റെ പടിഞ്ഞാറൻ നാടുകളിൽ യാത്രചെയ്യുമ്പോൾ മഹാഭാരതയുദ്ധത്തെപ്പറ്റിയും കൗരവരുടെ അന്ത്യത്തെപ്പറ്റിയും അദ്ദേഹം കേട്ടറിഞ്ഞു. പിന്നീടദ്ദേഹം ശ്രീകൃഷ്ണഭക്തനും തന്റെ മിത്രവുമായ ഉദ്ധവരെ കണ്ടു. അദ്ദേഹം ഉദ്ധവരോട് തന്റെ ബന്ധുമിത്രാദികളുടെ ക്ഷേമം അന്വേഷിച്ചു. പാണ്ഡവരെപ്പറ്റിയും ധൃതരാഷ്ട്രരെപ്പറ്റിയുമെല്ലാം. പിന്നീട് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു. "ഉദ്ധവരേ, ഭഗവാനുവേണമെങ്കിൽ കൗരവരെ അപ്പോൾ അവിടെവെച്ചുതന്നെ ശിക്ഷിക്കാമായിരുന്നു. പക്ഷെ അവരുടെ പാപപ്രവൃത്തികളെ കുറേസമയത്തേക്ക് അദ്ദേഹം കണ്ടില്ലെന്നുനടിച്ചു. കുലം, വിജ്ഞാനം, സമ്പത്ത് ഇവയേപ്പറ്റി ദുരഭിമാനികളും അഹങ്കാരികളുമായ രാജാക്കന്മാരെ സ്വയം ഉന്മൂലനം ചെയ്യിപ്പിക്കയും ചെയ്തു. ഭഗവാന്റെ മാർഗ്ഗങ്ങൾ അത്യന്തം നിഗൂഢമത്രെ. അദ്ദേഹം അവതാരമെടുക്കുന്നത് ദുഷ്ടനിഗ്രഹത്തിനും നന്മയെ തന്നിലേക്ക് ആകർഷിക്കുന്നതിനും മാത്രമാണെന്നു തോന്നുന്നു. അദ്ദേഹത്തെ വെറുമൊരു മനുഷ്യനായി മാത്രം കാണുന്നവർ സ്വയം വഞ്ചിക്കപ്പെടുകയാണ്."

**സ്വശാന്തരൂപേഷ്വിതരൈ: സ്വരൂപൈ
രഭ്യർദ്യമാനേഷ്വനുകമ്പിതാത്മാ
പരാവരേശോ മഹദംശയുക്തോ
ഹ്യജോ*ƒ*പി ജാതോ ഭഗവാൻ യഥാഗ്നി: (3-2-15)**

ശുകമുനി തുടർന്നു:
അല്ലയോ പരീക്ഷിത്തേ, ഉദ്ധവർ ഭഗവാനിൽ ഏറ്റവും ഭക്തിയുള്ളവനായിരുന്നു. ചെറുപ്പത്തിൽത്തന്നെ ഭഗവൽസ്സന്നിധിയിൽ ഉദ്ധവരെല്ലാം മറക്കുമായിരുന്നു. ഭക്ഷണം പോലും. വളരുന്തോറും അദ്ദേഹത്തിൽ ഭക്തി വർദ്ധിച്ചുവന്നു. വിദുരൻെറ വാക്കുകൾ ഉദ്ധവരെ ഭക്തിയുടെ പാരമ്യത്തിലെത്തിക്കുകയും കുറച്ചു നേരത്തേക്ക് അദ്ദേഹം അബോധാവസ്ഥയിലാവുകയും ചെയ്തു. പിന്നീട് കണ്ഠമിടറിക്കൊണ്ട് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു:

"അല്ലയോ വിദുര: എത്ര കഷ്ടമെന്നു നോക്കൂ. ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാൻെറകൂടെ കഴിഞ്ഞിരുന്നവർക്കുപോലും അദ്ദേഹത്തിൻെറ തത്സ്വരൂപം മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നില്ല. ഭൂമിയിൽ ജീവിക്കുമ്പോൾത്തന്നെ, അദ്ദേഹം പരംപൊരുൾ തന്നെയാണെന്നു മനസിലാക്കാനവർക്കു കഴിഞ്ഞില്ല. സാധാരണ ഒരു മനുഷ്യനായി മാത്രമേ അവരദ്ദേഹത്തെ വീക്ഷിച്ചുള്ളു. കരുണകൊണ്ടുമാത്രമാണ് സാധാരണക്കാരുടെ ഇടയിൽ അദ്ദേഹം അവതരിച്ചത്.

വിദുരരേ, അദ്ദേഹത്തിൻെറ അഴകൊത്ത ശരീരം ഞാനെങ്ങനെ വർണ്ണിക്കും? ആഭരണങ്ങൾക്കഴകേകുന്ന താണവിടുത്തെ സൌന്ദര്യം. ആരൂപത്തിലദ്ദേഹം സാധാരണക്കാരണനായി ജീവിച്ചു. യുധിഷ്ഠിരൻെറ രാജസൂയയാഗസമയത്ത്, സൃഷ്ടികർത്താവ് തൻെറയെല്ലാകഴിവുകളും വിനിയോഗിച്ചുവെന്നു കൃഷ്ണഭക്തി യുള്ളവർക്കുതോന്നുമാറു തേജസുറ്റതായി ആരൂപം കാണപ്പെട്ടു. വൃന്ദാവനത്തിൽ കൃഷ്ണനെക്കണ്ട് ഗോപികമാർ സകലതും മറന്നുനിന്നു. അഗ്നി പലരൂപത്തിൽ കാണപ്പെടുന്നതുപോലെ ജനനമരണങ്ങളില്ലാ ത്തവനെങ്കിലും നിരാകാരവും സാകാരവുമായ ആ പരംപൊരുൾ ദിവ്യഗുണങ്ങളോടുകൂടി ഈ ഭൂമിയിൽ ജന്മമെടുത്തു. ശാന്തസ്വരൂപികളായ സ്വന്തം ഭാഗങ്ങളെ ശല്യപ്പെടുത്തുന്ന മറ്റുഭാഗങ്ങളെ നിയന്ത്രി ച്ചൊതുക്കാനായിട്ടാണദ്ദേഹമവതരിച്ചത്.

വിദുരരേ ഇതൊരു ദിവ്യാൽഭുതം തന്നെ. വസുദേവരുടേയും ദേവകിയുടേയും പുത്രനായിപ്പിറന്ന് ശത്രുക്കളിൽ (കംസൻ, കാലയവനൻ) പേടിയുള്ളവനായി അഭിനയിക്കുക. അച്ഛനമ്മമാരുടെ മുന്നിൽ തൊഴുതുനിന്നു കൊണ്ടദ്ദേഹം പറഞ്ഞു. "എന്നോട് ക്ഷമിച്ചാലും. കംസനോടുള്ള പേടി കൊണ്ട് നിങ്ങളെ സേവിക്കാനെനിക്കു കഴിയുന്നില്ല!." ദേവന്മാരടിപണിയുന്ന ആ തിന്തിരുവടി വെറുമൊരു രാജാവിനെ 'അല്ലയോ പ്രഭുവേ' എന്നു സംബോധനചെയ്യുന്നതു കാണുമ്പോൾ മനുഷ്യൻെറ പൊങ്ങച്ചവും മിഥ്യാഭിമാനവും ഞാനോർത്തുപോകുന്നു. ഭഗവാൻ എത്ര കരുണാമയനും ഭക്തവത്സലനുമാണെന്നോ? തന്നെ കൊല്ലാൻ ശ്രമിച്ച പൂതനയ്ക്ക് മോക്ഷമാണ് നൽകിയത്. തന്നെ വെറുത്ത ശിശുപാലനും മഹാഭാരതയുദ്ധത്തിൽ മരിച്ചുവീണവർക്കും ദയാവായ്പുനിറഞ്ഞ കടാക്ഷത്താൽ അവിടുന്നു മോക്ഷമേകി. അവരെയെല്ലാം ഞാൻ ഭഗവൽഭക്തന്മാരായി കണക്കാക്കുന്നു. ഭഗവാനെ വെറുത്തുവെങ്കിലും അവരുടെ മനസ്സ് ഭഗവാനിലുറച്ചിരുന്നുവല്ലോ. മറ്റാരേയെങ്കിലും നാം അഭയം തെടുന്നത് വിഡ്ഢിത്തമല്ലാതെന്താണ്? വിദുരരേ, ഭഗവാൻെറ ബാല്യം അൽഭുതം നിറഞ്ഞതായിരുന്നു. വൃന്ദാവനത്തിൽ അച്ഛൻേറയും അമ്മയുടേയും കൂടെ ജീവിച്ച കൃഷ്ണൻ ഗ്രാമവാസികളുടെ കണ്ണിലുണ്ണിയായിരുന്നു. അതേസമയം ഭീകരരാക്ഷസന്മാരെ കളിമട്ടിൽ അദ്ദേഹം ഇല്ലാതാക്കുകയും ചെയ്തു. വിഷമേറിയ കാളിയനെ ഒതുക്കി. ഗോവർദ്ധനപർവ്വതം ഉയർത്തിപ്പിടിച്ച് പശുക്കൾക്കുവേണ്ടി പൂജാദികൾ തുടങ്ങിവെച്ചു. അങ്ങിനെ സ്വജനാഭിവൃദ്ധിക്കായി അദ്ദേഹം പലതും ചെയ്തു. ആടിയും പാടിയും സൌന്ദര്യത്തിൻെറ പ്രതീകമായി വന്ന കൃഷ്ണൻ ഗ്രാമീണപെൺകൊടി കളുടെ ആഹ്ളാദത്തിന് കാരണവുമായി."

**തസ്യൈവം രമമാണസ്യ സംവത്സരഗണാൻ ബഹൂൻ
ഗൃഹമേധേഷു യോഗേഷു വിരാഗസ്സമജായത (3-3-22)
ദൈവാധീനേഷു കാമേഷു ദൈവാധീന: സ്വയം പുമാൻ
കോ വിസ്രംഭേത യോഗേ യോഗേശ്വരമനുവ്രത: (3-3-23)**

ഉദ്ധവർ തുടർന്നു:
ചെറിയകുട്ടിയായിരിക്കുമ്പോൾത്തന്നെ കൃഷ്ണഭഗവാൻ ദുഷ്ടനായ കംസനെ വധിച്ചു. എല്ലാമറിയുന്ന ഭഗവാൻ സാന്ദീപനിയുടെ ശിഷ്യനായി വേദങ്ങളും മറ്റുപുരാണങ്ങളും പഠിച്ചു. പഠനം കഴിഞ്ഞ് തിരിച്ചു പോകുമ്പോൾ ഗുരുദക്ഷിണയായി ഗുരുവിൻെറ മരിച്ചുപോയമകനെ ജീവിപ്പിച്ചുകൊടുത്തു. രുഗ്മിണി തന്നെ മനസാവരിച്ചതായി അറിഞ്ഞ കൃഷ്ണൻ അവളെ ആഗ്രഹിച്ച മറ്റു രാജാക്കന്മാരിൽനിന്നുമുടലോടെ രക്ഷിച്ചു പരിണയിച്ചു. ഏഴു കാട്ടുകാളകളെ മല്ലടിച്ച് മയക്കി മറ്റുപല രാജകുമാരന്മാരേയും തോൽപ്പിച്ച് സത്യഭാമയെ പാണിഗ്രഹണം ചെയ്തു. സത്യയോടുള്ള പ്രേമംകൊണ്ട് ഇന്ദ്രൻെറ വളപ്പിലുണ്ടായിരുന്ന ഒരു സ്വർഗ്ഗീയ വൃക്ഷത്തെ അവൾക്കായി കൊണ്ടുവന്നുകൊടുത്തു. ദുഷ്ടനായ നരകാസുരനെക്കൊന്ന് അവൻ തടവിലാക്കി വെച്ചിരുന്ന പതിനാറായിരം രാജകുമാരിമാരെ രക്ഷിച്ചു. അവരെല്ലാം ഭഗവാനെ പരിണയിക്കാനാഗ്രഹിച്ചപ്പോൾ സ്വയം പതിനാറായിരം രൂപങ്ങളായിമാറി എല്ലാവരേയും വിവാഹം ചെയ്തു. എല്ലാവരിലും പത്തു പുത്രന്മാർ വീതമുണ്ടാവുകയും ചെയ്തു.

പല രാക്ഷസന്മാരേയും ഭഗവാൻ നിഗ്രഹിച്ചു. പലരേയും ഭഗവാൻ സ്വയവും മറ്റുള്ളവരെ ബലരാമനുമാണു വകവരുത്തിയത്. കുരുക്ഷേത്രയുദ്ധത്തിൽ പരസ്പരം നശിപ്പിക്കാനും അവസരം നൽകിയാണദ്ദേഹം ദുഷ്ടരുടെ നിഗ്രഹം സാധിച്ചത്. ദുഷ്ടരുടെ ഉപദേശങ്ങൾ മാത്രം കേട്ടു പ്രവർത്തിച്ച ദുര്യോധനൻെറ ചെയ്തികൾമൂലം വളരെയേറെപ്പേർക്ക് ജീവഹാനി സംഭവിച്ചു. കൃഷ്ണൻെറ ബന്ധുക്കൾ പോലും (യാദവർ) ശക്തരും പാപികളും ആയിത്തീർന്നു. അവർ മദ്യപിച്ച് തമ്മിൽതല്ലി സ്വയം നാശം ക്ഷണിച്ചുവരുത്തുമെന്ന് അദ്ദേഹത്തിനറിയാമായിരുന്നു. അവർ പരസ്പരം നിഗ്രഹിക്കുവാൻ അദ്ദേഹമങ്ങിനെ ഇടവരുത്തി. ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ യുധിഷ്ഠിരനെ സിംഹാസനത്തിലിരുത്തി. ഗർഭത്തിലിരിക്കുന്ന പരീക്ഷിത്തിനെ അശ്വത്ഥാമാവിൻെറ ആഗ്നേയാസ്ത്രത്തിൽ നിന്നും പരിരക്ഷിച്ചു. ദ്വാരകവാഴുമ്പോൾ എല്ലാ സമ്പദൈശ്വര്യങ്ങളിലും വ്യാപൃതനായിരുന്നെങ്കിലും ഭഗവാൻ ഒന്നിൻേറയും ബന്ധനത്തിലായിരുന്നില്ല. യോഗികൾക്കുമാത്രം സാധിക്കുന്നമട്ടിൽ അദ്ദേഹം നിസ്സംഗനായി വിട്ടുനിന്നു. ലോകവും നാകവും അദ്ദേഹത്തിൻെറ ദിവ്യശക്തിയാലും കരുണാവായ്പ്പിനാലും സൗഹൃദത്തിനാലും സർവ്വദാ സന്തോഷിച്ചിരുന്നു. അങ്ങിനെ ജിവിതമാസ്വദിച്ചേറെനാൾ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഗൃഹസ്ഥജീവിതത്തിനോടദ്ദേഹത്തിനു തീരെ താല്പര്യമില്ലാതായി. അതാണു ഭഗവാൻെറ ജീവിതോദാഹരണം. ആ പാദാരവിന്ദങ്ങളെ പിൻതുടരാനാ ഗ്രഹിക്കുന്നവർ എങ്ങിനെ വിഷയാസക്തനും ഇന്ദ്രിയഭോഗിയുമായിത്തീരും? അദ്ദേഹംപോലും സ്വയം ഈശ്വരേച്ഛയ്ക്കും വിധിക്കും അതീതനല്ലത്രേ.

ഇതിനിടയിൽ ഭഗവാൻെറ ബന്ധുപുത്രാദികൾ കളിയായി ഒരു മുനിയെ അപമാനിച്ച് അദ്ദേഹത്തിൻെറ ശാപത്തിന്നിരയായി. അതിനുശേഷം കടലിൽ കുളിക്കാനും സന്ധ്യാവന്ദനത്തിനുമായി അവർ പോവുകയും ബ്രാഹ്മണർക്കും മറ്റും കൈനിറയെ സംഭാവനകൾ നൽകുകയും ചെയ്തു.

കോ ന്വീശ തേ പാദസരോജഭാജാം
സുദുർല്ലഭോƒർത്ഥേഷു ചതുർഷ്വപീഹ
തഥാപി നാഹം പ്രവൃണോമി ഭൂമൻ
ഭവത്പദാംഭോജനിഷേവണോത്സുക: (3-4-15)

ഉദ്ധവർ തുടർന്നു:
യാദവർ എല്ലാവരും കുടിച്ചുമത്തരായി തമ്മിൽ കലഹിച്ച് മരണമടഞ്ഞു. അപ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണ ഭഗവാൻ അവതാരമവസാനിപ്പിക്കാൻ തീരുമാനിച്ചു. ഭൂമിയിലെ അവതാരോദ്ദേശ്യം നിറവേറിക്ക ഴിഞ്ഞിരുന്നു. എന്നോട് ബദരീകാശ്രമത്തിലേക്ക് പോകാൻ ഭഗവാനാവശ്യപ്പെട്ടു. എന്നിട്ടദ്ദേഹം ഒരു വൃക്ഷത്തിന് കീഴെ ഇരിപ്പുറപ്പിച്ചു. ആ സമയത്ത് ഈശ്വരസാക്ഷാത്ക്കാരം നേടിയ മൈത്രേയമുനി അവിടെയെത്തി.

പ്രിയപ്പെട്ടതും പ്രോത്സാഹജനകവുമായ വാക്കുകൾ കൊണ്ട് ഭഗവാനെനിക്കു ധൈര്യം തന്നു. ദിവ്യമായ ഭാഗവതപുരാണം പറഞ്ഞുതന്ന് ഇതു തൻെറ അവസാനജന്മമാണെന്നു ഭഗവാനരുളി. കൈകൂപ്പി ഒരുന്മത്താവസ്ഥയിൽ ഞാൻ പ്രാർത്ഥിച്ചു. "ധർമ്മാർത്ഥകാമമോക്ഷങ്ങളിൽ ഏതും അങ്ങയിൽ ഭക്തരായിട്ടുളളവർക്ക് നിഷ്പ്രയാസമല്ലൊ. അല്ലയോ സീമാതീതനും കാലാതീതനുമായ ഭഗവനേ അവിടുത്തെ കാലിണകളല്ലാതെ മറ്റൊന്നും ഞാൻ കൊതിക്കുന്നില്ല. അങ്ങയുടെ ജീവിതവും കർമ്മങ്ങളും ഏറെ അത്ഭുതം നിറഞ്ഞതും മനുഷ്യനാൽ മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയാത്തതുമത്രെ. അങ്ങ് സർവ്വജ്ഞനും പരമവിജ്ഞാനത്തിൽ വിലീനനുമാണല്ലൊ. എന്നിട്ടും അങ്ങു ചിലപ്പോൾ ഒരജ്ഞാനിയെപ്പോലെ എന്നേപ്പോലുളളവരുടെ ഉപദേശമാരായുന്നു. ഇതിന്നുമെനിക്കു മനസ്സിലാകാത്ത കാര്യമാണ്. അങ്ങേക്കുമാത്രമേ അവിടുത്തെ മഹിമ ഞങ്ങൾക്കായി വിവരിച്ചു തരാനാവൂ." പിന്നീട് ഭഗവാൻ സ്വയം ആ പ്രഭാവത്തെ എനിക്കു കാണിച്ചുതന്നു. നരനാരായണന്മാർ തപസ്സുചെയ്യുന്ന ബദരീകാശ്രമത്തിലേക്ക് ഭഗവാനെ നമസ്കരിച്ചു ഞാൻ പുറപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണ്." സർവ്വനാശത്തിൻെറ കഥയറിഞ്ഞ വിദുരൻ വിഷാദചിത്തനായി. പിന്നീടദ്ദേഹം ഉദ്ധവരോടു പറഞ്ഞു. "ഭഗവത്സന്നിധിയിൽ നിന്നും അങ്ങു കേട്ടറിഞ്ഞ ആ കഥാമൃതത്തെ എനിക്കും പറഞ്ഞു തന്നനുഗ്രഹിച്ചാലും."

ഉദ്ധവർ പറഞ്ഞു: "വിദുരരേ, ഭഗവാൻ മൈത്രേയമുനിക്ക് ഭാഗവതം പറഞ്ഞു കൊടുക്കുമ്പോൾ ഞാൻ അടുത്തുതന്നെ ഉണ്ടായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിൽനിന്നു തന്നെ ഭാഗവതം കേട്ടുകൊളളുക." ശുകൻ പറഞ്ഞു: ഉദ്ധവർ യമുനാനദീതീരത്ത് ഒരുരാത്രിമുഴുവൻ ചിലവഴിച്ച് പിറ്റേന്നുരാവിലെ സ്ഥലം വിട്ടു. പരീക്ഷിത്തു ചോദിച്ചു: "ശ്രീകൃഷ്ണൻെറ കുടുംബവും കുലവും മറ്റെല്ലാവരും മനുഷ്യത്വം പോലും സർവ്വനാശത്തിനടിമയായിട്ടും ഭഗവാൻസ്വയം ഭൂമിയിൽനിന്നും തിരോധാനം ചെയ്തിട്ടും ഉദ്ധവർമാത്രം എങ്ങിനെയാണ് രക്ഷപ്പെട്ടു നിലകൊണ്ടത്?" ശുകൻ പറഞ്ഞു: "ഇതും കൃഷ്ണഭഗവാൻെറ ഇച്ഛയത്രെ."

ഭഗവാൻ ആലോചിച്ചു:
"എൻെറ ഈ അവതാരം അവസാനിച്ചു കഴിഞ്ഞാൽ ഭക്തോത്തമനും സ്വയം സാക്ഷാത്ക്കാരം നേടിയ വനുമായ ഉദ്ധവർ എന്നേക്കുറിച്ചുളള സത്യം കാത്തുരക്ഷിച്ചുകൊളളും. ഉദ്ധവർ എൻെറതന്നെ സ്വരൂപമത്രെ. സ്വയംപരിപൂർണ്ണനും ഇന്ദ്രിയാതീതനുമായ ഉദ്ധവർതന്നെയാണീ ജ്ഞാനത്തെ ഭൂമിയിലെ മനുഷ്യരാശിക്കായി പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കാൻ യോഗ്യനായിട്ടുളളത്." ഉദ്ധവർ ബദരീകാശ്രമത്തിലേക്ക് പുറപ്പെട്ടുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ വിദുരർ ദു:ഖഭാരത്തോടെ ഗംഗാതീരത്തേക്കു പുറപ്പെട്ടു. അവിടെച്ചെന്ന് മൈത്രേയമുനിയെ കണ്ടു.

ജനസ്യ കൃഷ്ണാദ്വിമുഖസ്യ ദൈവാ
ദധർമ്മശീലസ്യ സുദു:ഖിതസ്യ
അനുഗ്രഹായേഹ ചരന്തി നൂനം
ഭൂതാനി ഭവ്യാനി ജനാർദ്ദനസ്യ (3-5-3)

ഹരിദ്വാരിൽവെച്ച് മൈത്രേയനെ കണ്ടപ്പോൾ വിദുരർ ചോദിച്ചു:
"ഭഗവാനേ, മനുഷ്യർ സുഖത്തിനായി കഷ്ടപ്പെടുന്നുണ്ടെങ്കിലും ആ കർമ്മങ്ങൾ അവന് സമാധാനം നൽകുന്നില്ലെന്നുമാത്രമല്ലാ അവരുടെ ദു:ഖങ്ങൾ വർദ്ധിക്കുകയത്രേ ചെയ്യുന്നത്. എന്താണ് മനുഷ്യർ ചെയ്യേണ്ടതെന്നങ്ങു പറഞ്ഞു തന്നാലും. കൃഷ്ണഭക്തന്മാർ ലോകംമുഴുവൻചുറ്റി അധാർമ്മികളെപ്പോലും ഭഗവൽനാമമഹിമയാലനുഗ്രഹിച്ചു രക്ഷിക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നു. ഒരുവൻെറയുള്ളിൽ ഭഗവാൻ സിംഹാസന സ്ഥനാവാൻ വേണ്ടി അവൻ ചെയ്യേണ്ട കാര്യങ്ങളെന്തൊക്കെയാണ്? ആ ഭഗവൽസാന്നിദ്ധ്യമാണല്ലൊ പരമവിജ്ഞാനത്തിൻെറ വെളിച്ചം ഹൃദയത്തിൽ നിറക്കുന്നത്. ഭഗവാനീ ജഗത്തിനെ സൃഷ്ടിച്ചതെങ്ങനെ യെന്നും എനിക്കറിയാനാഗ്രഹമുണ്ട്. ഭഗവത്സൃഷ്ടിസ്ഥിതിസംഹാരങ്ങളുടെ രഹസ്യവും അവിടുന്നു ലോകരക്ഷക്കായി അവതാരമെടുക്കുന്നതെങ്ങനെയെന്നും പറഞ്ഞുതന്നാലും. ഭഗവദവതാരങ്ങൾ മനുഷ്യൻേറയും ദേവന്മാരുടേയും അസുരന്മാരുടേയും നന്മയ്ക്കായി പ്രവർത്തിക്കുമ്പോഴും സ്വയം കർമ്മബന്ധിതമല്ല എന്നു ഞാനറിയുന്നു. വ്യാസമുനിയിൽനിന്നും ലൌകീകമനുഷ്യരുടെ ധർമ്മത്തെപ്പറ്റി ഞാൻ മനസ്സിലാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ആ കാര്യങ്ങളിൽ ഇപ്പോഴെനിക്കു താൽപ്പര്യമില്ല. കാരണം അതുകൊണ്ടു ലഭിക്കുന്ന നൈമിഷികാനന്ദം എന്നെയാകർഷിക്കുന്നില്ല. ആവർത്തനവിരസമായ ജീവിതാസ്ഥിത്വത്തിൻെറ കെട്ടുപാടുകളിൽനിന്നും ക്ഷണനേരംകൊണ്ട് വിമുക്തമാക്കാൻ പര്യാപ്തമത്രെ ഭഗവൽനാമവും കഥകളും. അതങ്ങയേപ്പോലുള്ള ദിവ്യപുരുഷന്മാരുടെ നാവിൽനിന്ന് ഒരുവൻെറ ചെവികളിലെത്തുന്നമാത്രയിൽ ദു:ഖ പൂർണ്ണമായ അസ്ഥിത്വത്തിൽനിന്ന് അവൻ മോചിതനാവുന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണകഥകളിലും മഹിമയിലും താൽപര്യമില്ലാതെ അജ്ഞാനത്തിൻെറ പിടിയിൽപ്പെട്ടിരിക്കുന്നവരെയോർത്തെനിക്കു സഹതാപം തോന്നുന്നു. കാലം (യമദേവൻ) അവരുടെ ജീവിതത്തെ വൃഥാവ്യായാമങ്ങളിലും വ്യാപാരങ്ങളിലും അനാവശ്യചിന്തകളിലും പ്രവർത്തികളിലുമായി നശിപ്പിച്ചു കളയുന്നു. അതുകൊണ്ട് മഹാമുനേ, മോക്ഷപ്രാപ്തിക്കായി ആ ഭഗവദവതാരകഥകൾ വിശദമായി പറഞ്ഞുതന്നാലും."

മൈത്രേയൻ പറഞ്ഞു:
നല്ല ചോദ്യം തന്നെ വിദുരരേ, വരും തലമുറകൾക്കു കടപ്പാടുണ്ടാകുമാറുചിതമായ ഉത്തരത്തെ തേടുന്ന ഉന്നതമായ ചോദ്യങ്ങളാണങ്ങുന്നയിച്ചത്. ആദിമസൃഷ്ടിക്ക്മുൻപ് ഭഗവാൻ മാത്രമേയുണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. അന്തർലീനമായിരുന്ന അഹംബോധത്തിൽ അവിടുന്നാലോചിച്ചു. "എനിക്ക് അസ്ഥിത്വമുണ്ടോ?." ഈ ശക്തി (മായാശക്തി) ഒരേസമയം അവിടുത്തേതായതിനാൽ ഉൺമയും അവിടുത്തെവിട്ടൊരസ്ഥിത്വമില്ലാത്തതിനാൽ മിഥ്യയുമാണ്. ഈ ശക്തിയാലാണ് അവിടുന്നു വിശ്വനിർമ്മിതി ചെയ്തത്. ഈ ശക്തിയുടെ ഇളകിമറിയലിൽ അന്തർലീനമായിരുന്ന ഗുണഗണങ്ങൾ ഉണർന്നു. ഭഗവാൻ സ്വയം ആത്മാവായി (പുരുഷൻ) ഇവകളിൽ പ്രവേശിച്ചു. ഇങ്ങിനെ ഇതുവരെ പ്രകടമാകാതിരുന്ന വിശ്വബുദ്ധിയിൽനിന്നും ബോധമുളവായി. മഹാതത്വത്തിൽ (വിശ്വബോധം) നിന്നും അഹം ഉണ്ടായി. അഹമാണ് പഞ്ചഭൂതങ്ങൾക്കും ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കും മനസ്സിനും കാരണം. അഹമാകട്ടെ മൂന്നുവിധത്തിലാണ്. സാത്വികം, രാജസികം, താമസീകം. സാത്വികത്തിൽനിന്ന് മനസ്സും ബുദ്ധിയും ഇന്ദ്രിയനിയന്ത്രണവും ഉണ്ടായി. രാജസീകത്തിൽനിന്നും കർമ്മേന്ദ്രിയങ്ങളും ജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങളും ഉണ്ടായി. ആകാശം, വായു, അഗ്നി, ജലം, ഭൂമി എന്നീ പഞ്ചഭൂതങ്ങൾ തമോജന്യമത്രേ. പഞ്ചഭൂതങ്ങൾ ഒരോന്നും അടുത്തതിൻെറ കാരണമായിത്തീരുകയും അതു മുൻപിലത്തേതിൻെറ ഗുണങ്ങൾ സ്വാംശീകരിക്കയും ചെയ്യുന്നു. ഇതിൻെറയെല്ലാം ദേവതകളായി വർത്തിക്കുന്നത് ഭഗവാൻ വിഷ്ണുവിൻെറ പ്രഭാകിരണങ്ങൾ തന്നെയാണ്. സ്വയം പ്രവർത്തനോൻ മുഖമാകാൻ കഴിയാതെ ഈ ദേവതകളെല്ലാം ഭഗവാനെത്തന്നെ പ്രാർത്ഥിച്ചു.

നമാമ തേ ദേവ പദാരവിന്ദം
പ്രപന്നതാപോപശമാതപത്രം
യന്മൂലകേതാ യതയോƒഞ്ജസോരു
സംസാരദു:ഖം ബഹിരുത്ക്ഷിപന്തി (3–5–39)
വിശ്വസ്യ ജന്മസ്ഥിതിസംയമാർത്ഥേ
കൃതാവതാരസ്യ പദാംബുജം തേ
വ്രജേമ സർവ്വേ ശരണം യദീശ
സ്മൃതം പ്രയച്ഛത്യഭയം സ്വപുംസാം (3–5–43)

ദേവതകൾ പറഞ്ഞു:
“ഞങ്ങൾ അവിടുത്തെ പാദാരവിന്ദങ്ങളെ നമിക്കുന്നു. അഭയം തേടുന്നവർക്കു ദുഖ:ശമനം നൽകുന്നതും ധ്യാനികളായ മുനിമാർക്ക് വിരസമായ ജീവിതത്തിൽ നിന്ന് മുക്തിയേകുന്നതുമാണല്ലൊ ആ തൃപ്പാദകമലങ്ങൾ. ഈ ലോകത്തിലെ ജീവജാലങ്ങൾ മൂന്നുവിധത്തിലുള്ള ആധിയാൽ മനസ്സുഖമില്ലാതെ ജീവിക്കുമ്പോൾ ശാന്തിക്കായി അവിടുത്തെ പാദങ്ങളെ പ്രാപിക്കുന്നു. വിജ്ഞാനത്തിന്റെ ഉറവിടമാണാതൃപ്പാദങ്ങൾ. ഗംഗാജലത്തെപ്പോലും പുണ്യതീർത്ഥമാക്കുന്ന വൈദികമന്ത്രങ്ങൾ ജപിച്ചുകൊണ്ട് മാമുനിമാർ ധ്യാനിക്കുന്നതും ആ കാലടികൾ തന്നെ. ഹൃദയത്തിൽ ഭക്തിനിറഞ്ഞു സംശുദ്ധമായ അവരുടെയുള്ളിൽ പരമവിജ്ഞാനവും വൈരാഗ്യവും നിറയുന്നത് അവിടുത്തെ കഥകളും മഹിമകളും കേട്ട് മനോനിയന്ത്രണം ചെയ്യാൻ കഴിയുന്നതുകൊണ്ടത്രേ. ആ പാദമലരിണയെ ഞങ്ങളും അഭയം പ്രാപിക്കുന്നു. ഭഗവൻ: സൃഷ്ടി സ്ഥിതി സംഹാരങ്ങൾക്കായി അവിടുന്ന് ദ്രവ്യവസ്തുക്കളിലേക്ക് ഇറങ്ങിവന്നിരിക്കുന്നു. സർവ്വവിധഭയങ്ങളിൽനിന്നും മോചനംകിട്ടാൻ ഞങ്ങൾ ആത്മസമർപ്പണം ചെയ്യട്ടെ. ‘എന്റേത്, ഞാൻ’ എന്നീ ചിന്തകൾ കൊണ്ടു ശരീരത്തോടും കുടുംബത്തോടും മാത്രം കൂറുകാട്ടുന്നവർക്ക് അപ്രാപ്യമായ ആ കാലടികളെ ഞങ്ങൾ പൂജിക്കുന്നു. പരമപുരുഷനായ ഭഗവാനേ, കളങ്കമേറ്റ വാസനകളുടെ ബലത്തിനാൽ സുഖഭോഗവസ്തുക്കളുടെ ആകർഷണത്തിൽപ്പെട്ടുപോയ മനസ്സു കാരണം അവിടുത്തെ ഭക്തരുടെ മഹിമയോ അവിടുത്തെ പാദങ്ങളെ പൂജിക്കുന്നതുകൊണ്ടുള്ള മേന്മയോ അവർക്ക് മനസ്സിലാകുന്നില്ല. എന്നാൽ ഭഗവത് കഥാമഹിമകളിൽ മനസ്സുകുളുർന്ന് ഭഗവത്പ്രേമം മനസ്സിൽനിറച്ച് വിവേകവും വൈരാഗ്യവും പരിപാലിച്ചു ജീവിക്കുന്ന ഭക്തർക്കാകട്ടെ താമസംവിനാ അങ്ങയെ പ്രാപിക്കാൻ കഴിയുന്നു. എന്നാൽ മറ്റുചിലർ ശക്തിയേറിയ മായയെ കീഴടക്കി യോഗസമാധിയിലൂടെ പരമപദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. ഈ വീരന്മാരുടെ പാത തികച്ചും ദുഷ്കരമാണ്. എന്നാൽ ഭക്തദാസന്മാരുടെ വഴി ഏറ്റവും ലളിതമത്രെ.

ഭഗവാനേ, വിശ്വത്തിന്റെ അസ്ഥിത്വത്തിനായാണ് ഞങ്ങൾ ജനിച്ചിട്ടുള്ളതെന്ന് ഞങ്ങളറിയുന്നു. എങ്കിലും പരസ്പരം യോജിക്കാതെയും ബന്ധപ്പെടാതെയും ഏകത്വം മനസ്സിലാക്കാതെ ഞങ്ങൾക്കാ ഭഗവേച്ഛ നടപ്പിലാക്കാൻ കഴിയുന്നില്ല. അവിടുത്തെ ദിവ്യശക്തിയും വീക്ഷണവും തന്ന് അവിടുത്തെക്കുറിച്ച് ശരിയായ ഉൾക്കാഴ്ചയുണ്ടാവാനും ഭഗവദിച്ഛ അറിയാനും ഞങ്ങളെ അനുഗ്രഹിച്ചാലും.”

* * * * *

ദേവതകൾ ശരീരത്തിനേയും മനസ്സിനേയും ഭരിക്കുന്ന ബുദ്ധിശക്തികളത്രേ. ആഗ്രഹപൂർണ്ണമായ അഹങ്കാരം ആ ബുദ്ധിശക്തികളുടെ പ്രവർത്തനത്തിൽ ഇടപെടാതെയിരിക്കുമ്പോൾ ഭഗവദിച്ഛ അവയിലൂടെ പ്രകടമാവുന്നു. അവയെ നാം പ്രകൃതിയെന്ന് വിളിക്കുന്നു.

അതോ ഭഗവതോ മായാ മായിനാമപി മോഹിനീ
യത്സ്വയം ചാത്മവർത്മാത്മാ ന വേദ കിമുതാപരേ (3-6-39)
യതോ*ƒ*പ്രാപ്യ നിവർത്തന്തേ വാചശ്ച മനസാ സഹ
അഹം ചാന്യ ഇമേ ദേവാസ്തസ്മൈ ഭഗവതേ നമ: (3-6-40)

മൈത്രേയൻ പറഞ്ഞു:
അനന്തരം ഭഗവാൻ കാലത്തിൻെറരൂപത്തിൽ മഹത് തുടങ്ങിയ ഘടകങ്ങളെ നിയന്ത്രിക്കുന്ന ഇരുപത്തിമൂന്നു ദേവതകളിൽ പ്രവേശിച്ചു. ഇവയെ ഏകീകരിച്ച് വിഭിന്നങ്ങളായിരുന്നവയെ ആ വിശ്വപുരുഷൻെറ സമഗ്രഭാഗങ്ങളാക്കിതീർത്തു. അണ്ഠകാഹമായി വീണ്ടും ആയിരം ദേവവർഷങ്ങൾ വിശ്വപുരുഷൻ സ്വയം പ്രകടമാവാതെയിരുന്നു. അതത്രെ ഭഗവാൻെറ ആദ്യാവതാരം. സ്വയം വിശ്വപുരുഷനായി ഒന്നും (ഹൃദയം) പത്തും (പ്രാണൻ തുടങ്ങിയ ശക്തി കേന്ദ്രങ്ങൾ) മൂന്നും (പത്തിന്ദ്രിയങ്ങളും മനസ്സും ഇന്ദ്രിയഭോഗവസ്തുക്കളെ ബന്ധിപ്പിക്കുന്ന ബുദ്ധിശക്തി) എന്നിങ്ങിനെ ഭഗവാൻ പ്രകടമായി.

ഭഗവാൻ ഈ സാദ്ധ്യതകളെ പ്രകാശമാനമാക്കി. അങ്ങിനെയീ വിശ്വം സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടു. ജീവനിൽ പലേവിധ കഴിവുകളും (ജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങൾ, കർമ്മേന്ദ്രിയങ്ങൾ, മനസ്സ്, ബുദ്ധിശക്തി, വിവേകബുദ്ധി, അഹങ്കാരം) അവക്കാവശ്യമായ വസ്തുക്കളും സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടു. വസ്തുക്കളും വിവേചനശക്തികളും തമ്മിലുള്ള വിനിമയത്തിനാവശ്യമായ ബുദ്ധിയും ഉണ്ടായി.

വിശ്വപുരുഷനിൽ ബ്രഹ്മാവിൻെറ കേളീരംഗമായ ചിത്തവും നന്മതിന്മകൾ തിരിച്ചറിയാനുള്ള ബുദ്ധിയുമുണ്ടായി. അവൻെറ തലയിൽനിന്ന് സ്വർഗ്ഗവും കാലടികളിൽനിന്നു ഭൂമിയും ഉദരഭാഗത്തു നിന്നും അന്ത:രീക്ഷവും ഉത്ഭവിച്ചു. ദൈവീകമായ സാത്വികജീവികൾ സ്വർഗ്ഗത്തിലും, മനുഷ്യരും മൃഗങ്ങളും അവരുടെ രാജസീകസ്വഭാവം മൂലം ഭൂമിയിലും, ഭൂതപ്രേതാദികൾ തങ്ങളുടെ താമസീക സ്വഭാവത്താൽ അന്തരീക്ഷത്തിലും അലയുന്നു.

വിശ്വപുരുഷൻെറ വായിൽനിന്നും വേദങ്ങളും ഗുരുക്കന്മാരായ ബ്രാഹ്മണരും ഉണ്ടായി. അവൻെറ കൈകാലുകളിൽനിന്ന് ക്ഷത്രിയരുണ്ടായി. അവർ സമൂഹത്തിൻെറ രക്ഷാപ്രവർത്തനങ്ങൾ ചെയ്യേണ്ടവരത്രേ. അവൻെറ തുടകളിൽനിന്നു കൃഷികളും വ്യവസായങ്ങളും മറ്റുപ്രവൃത്തികളും ഉൽഭവിച്ചു. വൈശ്യർ എല്ലാവർക്കുംവേണ്ട ഭക്ഷണം ഉണ്ടാക്കുന്നവരത്രേ. വിശ്വപുരുഷൻെറ കാലടികളിൽനിന്ന് ശൂദ്രന്മാർ ഉണ്ടായി. ഭഗവാൻെറ സേവനത്തിലേർപ്പെട്ട് എല്ലാവർക്കും വേണ്ട ജോലികൾ ചെയ്യലാണ് ശൂദ്രന്മാരുടെ കർത്തവ്യം. ഭഗവൽസേവതന്നെയാണ് ശൂദ്രന്മാരുടെ പ്രവൃത്തികളേതും. ഇങ്ങിനെ ഓരോ വിഭാഗങ്ങളിലുള്ളവരും തങ്ങളുടെ ജോലി ഭംഗിയായി ചെയ്യുന്നതുവഴി ഭഗവാനെ പ്രീതിപ്പെടുത്തുന്നു.

ആ വിശ്വപുരുഷൻെറ മഹിമയെ പൂർണ്ണമായി വിവരിക്കാൻ ആർക്കു കഴിയും? ആ ഭഗവൽനാമമഹിമയെ വാഴ്ത്തിപ്പാടുകമാത്രമാണ് നമുക്കുചെയ്യാൻ കഴിയുന്ന പ്രയോജനപ്രദമായ ഒരെയൊരു ജോലി. എങ്കിലും സൃഷ്ടാവിനുപോലും സ്വയമാമഹിമയെ പൂർണ്ണമായി വിവരിക്കാനാവില്ല. മായാശക്തിയുടെ അപാരതകൊണ്ട് അപൂർവ്വശക്തിശാലികൾ പോലും അതിനടിമപ്പെടുന്നു. ഒരുപക്ഷേ ഭഗവാനുതന്നെ തൻെറ മായാശക്തിയുടെ ആഴമളക്കാൻ കഴിയുമോയെന്നു സംശയം. പിന്നെ മറ്റുള്ളവരുടെ കാര്യം പറയാനുണ്ടോ? എന്നേപ്പോലുള്ള മുനിമാർക്കും ദേവന്മാർക്കുപോലും അപ്രാപ്യനും മനസ്സിനുംവാക്കിനുമതീതനുമായ ഭഗവാന് നമോവാകം.

യദർത്ഥേന വിനാമുഷ്യ പുംസ ആത്മവിപര്യയ:
പ്രതീയത ഉപദ്രഷ്ടുസ്സ്വശിരശ്ഛേദനാദിക: (3-7-10)
സ വൈ നിവൃത്തിധർമ്മേണ വാസുദേവാനുകമ്പയാ
ഭഗവദ്ഭക്തിയോഗേന തിരോധത്തേ ശനൈരിഹ (3-7-12)
യശ്ച മൂഢതമോ ലോകേ യശ്ച ബുദ്ധേ: പരം ഗത:
താവുഭൌ സുഖമേധേതേ ക്ലിശ്യത്യന്തരിതോ ജന: (3-7-17)
സർവ്വേ വേദാശ്ച യജ്ഞാശ്ച തപോ ദാനാനി ചാനഘ!
ജീവാഭയപ്രദാനസ്യ ന കുർവ്വീരൻ കലാമപി. (3-7-41)

വിദുരർ ചോദിച്ചു:
"ഭഗവാൻ തൻെറ ലീലാവിലാസങ്ങളുടെ ഭാഗമായി വിശ്വസൃഷ്ടി നടത്തിയെന്ന് എങ്ങിനെ പറയാൻ കഴിയും? ഒരു കുട്ടി തൻെറ കളിക്കോപ്പുകളോട് താൽപ്പര്യവും അടുപ്പവും ഉള്ളതുകൊണ്ടാണ് അതുമായി കളിക്കാൻ പോകുന്നത്. ഭഗവാനാകട്ടെ ആഗ്രഹങ്ങളില്ല. അവിടുന്ന് അനന്തസത്യമാണല്ലൊ. ഭഗവാൻ മായയിലൂടെ യാണിതെല്ലാം ചെയ്യുന്നതെന്നുവെച്ചാൽ ഈ മായ അവിടുത്തെ എങ്ങിനെ ബാധിക്കും? എല്ലാത്തിനും ഉള്ളിൽ സ്ഥിതമായിട്ടുള്ളത് അവിടുത്തെ പ്രഭാവം മാത്രമാണല്ലൊ. അതുകൊണ്ട് അവിടുന്നെങ്ങിനെ കർമ്മബന്ധ നിയമങ്ങളാൽ നിയന്ത്രിതനാവുന്നു എന്നു പറഞ്ഞു തന്നാലും."

മൈത്രേയമുനി പറഞ്ഞു:
"വിശ്വനാഥനായ ഭഗവാൻ എന്തിൻെറയെങ്കിലും നിയന്ത്രണത്തിലാണെന്നത് സംഭവ്യമല്ല. എങ്കിലും മായാശക്തി അപാരമത്രെ. ജീവൻ മായാബന്ധിതമെന്നുതോന്നുമെങ്കിലും യാഥാർഥ്യത്തിൽ അത് സംഗവിമുക്തമത്രേ. സ്വപ്നത്തിൽ സ്വന്തം തല നഷ്ടപ്പെട്ടു എന്നു തോന്നുന്നതു പോലെയാണിത്. വിദുരരേ, വെള്ളത്തിലെ ചന്ദ്രബിംബം ഓളങ്ങളുടെ ഇളക്കത്തിനനുസരിച്ച് ഇളകിമറിയുമ്പോഴും ചന്ദ്രനു മാറ്റമൊന്നുമില്ല. ചന്ദ്രൻ ഇളകുന്നതായി തോന്നുന്നത് തെറ്റായ ബോധംകൊണ്ടാണ്. തൻെറശരീരത്തെ താനെന്നുകരുതി ശരീരത്തിൻെറ ജര, നര, വിശപ്പ്, മരണം, തുടങ്ങി എല്ലാമായി താദാത്മ്യഭാവം പ്രാപിക്കുമ്പോൾ ജീവൻ ഈ അവസ്ഥകളുടെ ബന്ധനത്തിലായിത്തീരുന്നു. ഈ തെറ്റായ തദാത്മ്യഭാവം ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാൻെറ കരുണാകടാക്ഷത്താൽ ക്രമേണ നഷ്ടമാവുന്നു. ഇതിനായി ലൌകീകാസക്തിവെടിഞ്ഞ് ഭഗവൽഭക്തിക്കായി ജീവിതം സമർപ്പിക്കുകയാണു വേണ്ടത്. ഭക്തി ഹൃദയത്തിൽനിറഞ്ഞ ഒരുവനെ സുഖദു:ഖങ്ങളോ ലൌകീകാവസ്ഥകളോ അലട്ടുന്നില്ല. ദീർഘസുഷുപ്തിയിലാണ്ട ഒരുവന് സുഖദു:ഖങ്ങളിൽ നിന്നും മുക്തി കിട്ടുന്നതു പോലെയത്രെ ഇത്."

വിദുരർ പറഞ്ഞു: "ഭഗവൻ, എൻെറ സംശയങ്ങൾ തീർന്നിരിക്കുന്നു. ഈ ലോകത്ത് തീരെ അജ്ഞാനി യായവനും വളരെ വിജ്ഞാനമുള്ളവനും മനോബുദ്ധിക്കതീതമായ ശാന്തി ലഭിക്കുന്നു. മറ്റുള്ളവരാണ് വാസ്തവത്തിൽ ദു:ഖിക്കുന്നത്. വസ്തുപ്രപഞ്ചം വാസ്തവത്തിൽ സത്യമല്ല. മായയാകട്ടെ ആത്മാവിൽ സ്വയം ഉത്ഭവിക്കുന്നതത്രേ. എൻെറയീഭാവനയിലെ അപാകതപോലും അവിടുത്തെ പാവനപാദങ്ങളെ സേവിക്കുകവഴി ഇല്ലായ്മചെയ്യാനാവുമെന്നു ഞാൻ കരുതുന്നു. അങ്ങയേപ്പോലുള്ള മാമുനിമാരുടെ പാദസേവനം കൊണ്ടുമാത്രമേ ഭഗവൽപ്പാദാരവിന്ദങ്ങളെ പ്രാപിക്കാനാവൂ എന്നു ഞാൻ മനസ്സിലാക്കുന്നു. ആ പരമപദം വിശ്വമായയെത്തന്നെ അവസാനിപ്പിക്കുന്നു. തീവ്രസാധന ചെയ്യാത്തവർക്ക് ആ ലക്ഷ്യം അസാദ്ധ്യം. അല്ലയോ മുനിവര്യ, ഭഗവൽമഹിമകളെപ്പറ്റി ഇനിയും പറഞ്ഞു തന്നാലും. ഈശ്വരസാക്ഷാത്കാര മാർഗ്ഗങ്ങളെപ്പറ്റി വിവരിച്ചു തന്നാലും. എനിക്ക് ചോദിക്കാൻപോലും അറിഞ്ഞുകൂടാത്ത സത്യങ്ങളെപ്പറ്റിയും എനിക്കു പറഞ്ഞു തരൂ. മാമുനേ, ഒരുജീവനെ സംസാരഭയത്തിൽ നിന്നും ബന്ധമുക്തനാക്കുക എന്നത് വേദപാരായണത്തേക്കാളും യാഗത്യാഗങ്ങളേക്കാളും എത്രയോ പുണ്യപ്രദമാണ്. "

തർഹ്യേവ തന്നാഭി സരസ്സരോജ
മാത്മാനമംഭഃ ശ്വസനം വിയച്ച
ദദർശ ദേവോ ജഗതോ വിധാതാ
നാതഃപരം ലോകവിസർഗ്ഗദൃഷ്ടിഃ (3-8-32)

മൈത്രേയമുനി പറഞ്ഞു:
നിങ്ങളുടെ കുലമത്രയും ഈ ചോദ്യം ചോദിക്കയാൽ ധന്യധന്യമായിരിക്കുന്നു. ഭഗവാൻ സ്വയം വെളിപ്പെടുത്തിയതും മാമുനിപരമ്പരകൾവഴി തലമുറകളായി പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതുമായ ഭാഗവത പുരാണം ഞാൻ നിങ്ങൾക്ക് വിവരിച്ചു തരാം.

സൃഷ്ടിക്കു മുൻപ് ഭഗവാൻ യോഗനിദ്രയിൽ ആദിജലത്തിൽ സ്വാനുഭൂതിയിൽ ലയിച്ചു കിടന്നു. കഴിഞ്ഞ കാലചക്രത്തിലെ ജീവജാലങ്ങളുടെ സൂക്ഷ്മശരീരങ്ങൾ ഭഗവാനിൽ അന്തർലീനമായിരുന്നു. കാലം മാത്രമേ ഉണർന്നിരുന്നുള്ളൂ. ഭഗവദിച്ഛക്കനുസരിച്ച് അവിടുന്ന് നിശ്ചയിക്കുന്ന മാത്രകളിൽ സൃഷ്ടിവാസന യുണർത്തുന്ന ജോലിയും കാലത്തിനായിരുന്നു. ഭഗവാനിൽ അസംഖ്യം ലോകങ്ങൾ ലീനമായിരുന്നു. ഈ ലോകങ്ങളാകട്ടെ കാലത്തിൻെറ നിയന്ത്രണത്തിൽ ഗുണസ്വഭാവമനുസരിച്ച് ഇളകിമറിഞ്ഞുകൊണ്ടേയിരുന്നു. ഈ ഇളകിലിൽ ഭഗവൽനാഭിയിൽനിന്നും പുറത്തുവന്ന സൂക്ഷ്മവസ്തുവിന് താമരപ്പൂവിൻെറ ആകൃതിയുണ്ടായിരുന്നു. അത് ആദിജലത്തിൽ സൂര്യബിംബം പോലെ ശോഭിച്ചു. അതിൽ സൃഷ്ടികർത്താവായ ബ്രഹ്മാവു പ്രത്യക്ഷമായി. ഭഗവാൻ സ്വയം ബ്രഹ്മാവായി രൂപമെടുത്തു. ബ്രഹ്മാവ് നാലു ദിശകളിലേക്കും നോക്കി നാന്മുഖനായി. അദ്ദേഹം സ്വയം ചോദിച്ചു 'ഞാനാരാണ്?'. എന്നെ നിലനിർത്തുന്നതെന്ത്? താമരയായ എൻെറ വാസസ്ഥലത്തെ എങ്ങിനെയാണ് താങ്ങിനിർത്തിയിരിക്കുന്നത്?. ബ്രഹ്മാവ് ആദിജലത്തിൽ മുങ്ങിയിറങ്ങി തൻെറ ഉത്ഭവത്തെപ്പറ്റിയറിയാൻ ഏറെസമയം ജലത്തിൽക്കഴിഞ്ഞു. കാലം ഭഗവാൻെറ സുദർശനമത്രെ. കാലചക്രം ഒരുവൻെറ ആയുസ്സിനെ നിമിഷംപ്രതി കുറച്ചു കളയുന്നു. ബ്രഹ്മാവ് ഈ യത്നം ഉപേക്ഷിച്ച് തീവ്രധ്യാനത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടു. നൂറുവർഷത്തെ കഠിന തപസ്സിനുശേഷം വിജ്ഞാനത്തിൻെറ വെളിച്ചം ബ്രഹ്മദേവനിൽ പ്രകാശിച്ചു. വിശ്വംമുഴുവൻ മുങ്ങിയിരിക്കുന്ന ആദിജലത്തിൽ ഭഗവാൻ വിഷ്ണു ശേഷനാഗത്തിൻെറപുറത്തു ശയിക്കുന്നു. (ശേഷനാകട്ടെ മുൻ കാലചക്രങ്ങളിലെ ജീവജാലങ്ങളുടെ വാസനാശേഷമാണ്.)

ഭഗവൽപ്രകാശവുമായി താരതമ്യപ്പെടുത്താൻ മറ്റൊന്നുമില്ല. എല്ലാ ലോകങ്ങളും അവകളിലെ ചരാചര പ്രപഞ്ചങ്ങളും ഭഗവാനിൽ ഒളിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. സൂര്യചന്ദ്രന്മാർക്കു പോലും അപ്രാപ്യനായിരിക്കുന്ന ഭഗവാനു ചുറ്റും ദിവ്യായുധങ്ങൾ ചുറ്റിക്കൊണ്ടേയിരിക്കുന്നു. സൃഷ്ടിവാഞ്ഛയാൽ ബ്രഹ്മദേവൻ വിശ്വനിർമ്മിതിക്കായി തൻെറ താങ്ങായിരിക്കുന്ന താമരയേയും ആദിജലത്തേയും ആദിശബ്ദത്തേയും ആകാശത്തേയും തന്നെത്തന്നേയും മനസ്സിൽക്കണ്ടു. പിന്നെ മനസ്സിനെ ഭഗവാനിലുറപ്പിച്ചുകൊണ്ട് അവിടുത്തെ മഹിമകൾ വാഴ്ത്താൻ തുടങ്ങി.

**യാവത് പൃഥക്ത്വമിദമാത്മന ഇന്ദ്രിയാർത്ഥ
മായാബലം ഭഗവതോ ജന ഈശ പശ്യേത്
താവന്ന സംസൃതിരസൌ പ്രതിസംക്രമേത
വ്യർത്ഥാപി ദു:ഖനിവഹം വഹതീ ക്രിയാർത്ഥാ (3-9-9)
ത്വം ഭാവയോഗപരിഭാവിതഹൃത്സരോജ
ആസ്സേ ശ്രുതേക്ഷിതപഥോ നനു നാഥ പുംസാം
യദ്യദ്ധിയാ ത ഉരുഗായ വിഭാവയന്തി
തത്തദ്വപു: പ്രണയസേ സദനുഗ്രഹായ (3-9-11)**

ബ്രഹ്മാവ് പ്രാർത്ഥിച്ചു:
ഭഗവൻ, ഏറെക്കാലം തപസ്സനുഷ്ഠിച്ച് ഏതു ജ്വലിപ്പിച്ചാൽ ആ സത്യം വെളിച്ചപ്പെടുമോ അതിനെയുണർത്തിയാണ് അവിടുന്നു മാത്രമേ ഉണ്മയായുള്ളൂവെന്നു ഞാനറിഞ്ഞത്. അവിടുന്ന് മായാമേഘപടലങ്ങളാലോ ഇഛാമോഹങ്ങളാലോ ആവൃതനല്ലതന്നെ. അവിടുത്തെ മായയുടെ ഘടകങ്ങളായ മൂന്നു ശക്തികളുടെ സംതുലിതാവസ്ഥക്ക് ഇളക്കം തട്ടുമ്പോൾ അവിടുന്നു സ്വയം പലതായി കാണപ്പെടുന്നു. ആ ദിവ്യരൂപം എനിക്കിപ്പോൾ പ്രത്യക്ഷമായിരിക്കുന്നു. അതുപോലെ അനേകം രൂപങ്ങളായി അനിത്യങ്ങളായ ലോകങ്ങളിലേക്കിറങ്ങിവന്ന് ഭക്തർക്കും ആശ്രിതർക്കും പ്രാപ്യനായി സ്വയം നിലകൊള്ളുന്നു. അവിടുത്തെ പാദാരവിന്ദങ്ങളെ ആശ്രയിക്കുന്നവർക്ക് ഭയമോ മായാമോഹമോ ഉണ്ടാവുന്നതല്ല. സമ്പത്തിനാലും സുഹൃത്തുക്കളാലും ഗൃഹത്താലും ഒരുവന് ഭയം, ദു:ഖം, സംഗം, അത്യാഗ്രഹം എന്നിവ ഉണ്ടാവുകയും അവകളിൽ വ്യഥാഭിമാനം ഉണ്ടാവുകയും ചെയ്യുന്നു. ഭഗവൽപ്പാദത്തിലഭയം ലഭിക്കുംവരെ ഇതു കൊടുംദു:ഖത്തിന് കാരണമാവുന്നു. തുടർച്ചയായി ഭഗവൽക്കാര്യങ്ങളിലേർപ്പെട്ട് പൂജ, കീർത്തനം, ഭഗവൽമഹിമാകഥനം ഇവയിൽ മുഴുകി ആ പാദാരവിന്ദങ്ങളിൽ പ്രേമത്തോടെ ജീവിക്കുന്നവർക്ക് അവിടുത്തോടൊന്നുചേരാൻ കഴിയുന്നു. ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ മായാശക്തിയാലും ശ്രദ്ധയെ വികേന്ദ്രീകരിക്കാനുള്ള കഴിവിനാലും അവിടുത്തോട് വിഭിന്നനായി തോന്നുന്നിടത്തോളം കാലം അന്തമില്ലാത്ത ജനനമരണ ചക്രത്തിൻെറ പിടിയിൽനിന്നും ഒരുവനു മോചനമില്ല. ഇതുണ്‍മയല്ലെങ്കിലും ദു:ഖഹേതുവത്രെ.

അവിടുത്തെ മഹിമ അപാരം തന്നെ. ആ സവിധത്തിലേക്ക് എത്തിച്ചേരാനുള്ള വഴി കാട്ടിത്തരുന്നതും അവിടുന്നു തന്നെ. അവിടുത്തെ കഥകൾ കേൾക്കുകയാണ് ആ വഴിയിലെത്തിച്ചേരാനുള്ള മാർഗ്ഗം. ഭക്തിയാൽ പരിശുദ്ധമാക്കപ്പെട്ട ഹൃദയങ്ങളിലാണല്ലോ അവിടുന്നു നിവസിക്കുന്നത്. ഭക്തഹൃദയങ്ങളിലും ബോധമണ്ഡലത്തിലും അങ്ങയെ സ്മരിക്കുന്ന അതേ രൂപഭാവങ്ങളിൽ ദർശനം നൽകി അങ്ങവരെ അനുഗ്രഹിക്കുന്നു. ഭഗവൻ, അവിടുന്ന് ക്ഷിപ്രപ്രസാദിയത്രെ. ആഢംബരപ്രദമായ പൂജാദി കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നയാളുകളോടുള്ളതിനേക്കാൾ സഹജീവികളോട് കരുണ കാണിക്കുന്നവരോടാണവിടുത്തേക്ക് പ്രിയം. അവിടുന്നുസ്വയം പലേ രൂപഭാവങ്ങളോടെ ഇവിടെ നിലകൊള്ളുന്നതായിക്കാണുന്നു. ചരാചര-ജീവനിർജീവജാലങ്ങളുടെ അസ്ഥിത്വത്തിനടിസ്ഥാനം അങ്ങാണല്ലോ. ലോകത്തിൻെറ സൃഷ്ടികർത്താവെന്ന നിലയിൽ എന്നിൽ അഹംഭാവമുദിക്കാതിരിക്കാൻ ഞാൻ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു.

ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: "എൻെറ മഹിമയാൽത്തന്നെയാണ് നിങ്ങൾ തപസ്സനുഷ്ഠിച്ച് സൃഷ്ടിശക്തിയുണർത്തിയത്. ബ്രഹ്മാവേ, നിങ്ങൾ ധ്യാനനിരതനായി എന്നെത്തിരഞ്ഞപ്പോൾ ഹൃദയത്തിൽ പ്രത്യക്ഷനായതും ഞാനാണെന്നറിഞ്ഞാലും. എല്ലാറ്റിലുമെന്നെ ദർശിക്കുന്നവന് മായാമോഹബന്ധത്തിൽ കഷ്ടപ്പെടേണ്ടിവരികയില്ല. ആത്മാവ് ഇന്ദ്രിയങ്ങളോടോ പഞ്ചഭൂതങ്ങളോടോ ബന്ധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നില്ല എന്നറിയുകയും അതുമാത്രമാണുണ്‍മ എന്നു സാക്ഷാത്ക്കരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവൻ മുക്തനത്രെ. എല്ലാവിധത്തിലുള്ള പൊതുജനസേവയും ആത്മീയകാര്യങ്ങളും എന്നെ ലക്ഷ്യമാക്കിയാണെന്ന് അവൻ മനസ്സിലാക്കുന്നു. ഇപ്പോഴുള്ള ഈ മന:ശ്ചാഞ്ചല്യം മാറ്റി എൻെറ ഇഛപ്രകാരമുള്ള സൃഷ്ടികർമ്മം തുടങ്ങിയാലും."

വിശ്വം വൈ ബ്രഹ്മതന്മാത്രം സംസ്ഥിതം വിഷ്ണുമായയാ
ഈശ്വരേണ പരിച്ഛിന്നം കാലേനാവ്യക്തമൂർത്തിനാ (3–10–12)

വിദുരരുടെ അഭ്യർത്ഥനയനുസരിച്ച് മൈത്രേയൻ സൃഷ്ടിയെക്കുറിച്ചിങ്ങനെ വിവരിച്ചു:
ഭഗവാനപ്രത്യക്ഷനായിക്കഴിഞ്ഞ് വീണ്ടും നൂറു ദേവവർഷങ്ങൾ ബ്രഹ്മദേവൻ തപസ്സനുഷ്ടിച്ചു. പിന്നീട്, താൻ നിലകൊള്ളുന്നതാമരയും ചുറ്റുമുള്ള പളയജലവും കാറ്റിലാടിയുലയുന്നതായി ബ്രഹ്മാവിനു തോന്നി. വിശ്വത്തിനെ പ്രകടിതാവസ്ഥയിലേക്കു നയിക്കാൻ ഈ താമരയെത്തന്നെയാശ്രയിക്കാൻ നിശ്ചയിച്ച്, ബ്രഹ്മദേവൻ അതിലേക്കിറങ്ങിച്ചെന്ന് താമരയെ മൂന്നായിപ്പിളർന്നു. ഇങ്ങിനെയുണ്ടായ മൂന്നുലോകങ്ങളിലും കർമ്മബന്ധിതനായജീവൻ കർമ്മ–പ്രാരാബ്ധങ്ങളെ അനുഭവിച്ചു തീർക്കുന്നു. മറ്റുയർന്നതലങ്ങളിലുള്ള ലോകങ്ങൾ നിസ്സ്വാർത്ഥരും ദിവ്യരുമായിട്ടുള്ളവർക്കു വേണ്ടിയത്രെ. ഭഗവാൻ മാത്രമായിരുന്ന വിശ്വത്തിൽ കാലത്തിന്റെ പ്രത്യക്ഷാവസ്ഥയിലൂടെ പഞ്ചഭൂതങ്ങളിൽ മാറ്റങ്ങളുണ്ടായി. സ്വയം അനാദിയും അനന്തവുമാണ് ഭഗവാനെങ്കിലും പ്രകടിതവും അല്ലാത്തതുമായ എല്ലാം ഭഗവൽപ്രഭാവങ്ങൾ മാത്രമത്രേ. ഒൻപതുവിധത്തിലാണ് സൃഷ്ടികൾ. പത്താമത്തേത് ഭഗവൽപ്രകൃതിയും സൃഷ്ടികർത്താവിന്റെ സ്വയം മാറ്റവുമാണ്. ആദ്യത്തെ ആറെണ്ണം ഭഗവൽപ്രകൃതിയിൽ നിന്നുമുൽഭവിക്കുന്നു. മറ്റുമൂന്നെണ്ണം ബ്രഹ്മാവിന്റെ സൃഷ്ടികളാണ്. അവയും അന്തിമവിശകലനത്തിൽ ഭഗവൽലീലതന്നെയാണെന്നുകാണാം.

1) മഹത്: വിശ്വബോധവും ബുദ്ധിശക്തിയും ചേർന്ന ഊർജ്ജസ്രോതസ്സ്. 2) അഹങ്കാരം: അഹം 3) സ്ഥൂലരൂപങ്ങൾക്ക് കാരണമായ സൂക്ഷ്മങ്ങളായ പഞ്ചഭൂതങ്ങൾ 4) ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ: കർമ്മേന്ദ്രിയങ്ങളും ജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങളും 5) സാത്വീക അഹം: ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ അധിദേവതകൾ. 6)തമസ്സ്: അജ്ഞാനം, സത്യത്തെ മൂടുന്ന മായാമൂടുപടം 7) ആറുതരത്തിലുള്ള അചരസൃഷ്ടികൾ: പൂക്കാതെ തന്നെ കായ്കനികൾ തരുന്ന വൃക്ഷങ്ങൾ. വർഷാവർഷങ്ങളിൽ പൂത്തുകായ്ച്ചുമരിക്കുന്ന ചെടികൾ. കട്ടിയുള്ള തോലോടുകൂടിയ വൃക്ഷങ്ങളിൽ പടർന്നുകയറുന്ന വള്ളിച്ചെടികൾ. വൃക്ഷങ്ങളിൽ പടർന്നു കയറാത്ത ചെടികളും പൂത്തുകായ്ച്ചു ഫലംതരുന്ന വൃക്ഷങ്ങളും. മണ്ണിനടിയിൽനിന്നു പോഷകം വലിച്ചെടുത്തു ജീവിക്കുന്നവകൾ. ജീവന്റെയംശം തുലോം അപ്രത്യക്ഷമായിരിക്കുന്ന അചരങ്ങൾ. 8) മൃഗങ്ങൾ: ഭൂമിക്കു സമാന്തരമായിനിന്ന് സമയബോധമോ യുക്തിബോധമോ ഇല്ലാതെ സഹജവാസനകൾക്കനുസൃതമായി ജീവിക്കുന്ന മൃഗങ്ങൾക്ക് ഇന്ദ്രിയങ്ങളാണ് പ്രധാനം. ഇവയുടെ കൂട്ടത്തിൽ 28 ഇനങ്ങളുണ്ട്. ഒറ്റക്കുളമ്പുള്ളവ, ഇരട്ടക്കുളമ്പുള്ളവ, അഞ്ചുനഖങ്ങളുള്ളവ, ആകാശത്തിലെ പക്ഷികൾ എല്ലാം ഇക്കൂട്ടത്തിൽപ്പെടുന്നു. 9) മനുഷ്യജീവികൾ: വിശ്രമമില്ലാത്തവരും, അനന്തമായ പരിശ്രമശീലം കയ്യിലുള്ളവരും, ദുഖ:ജന്യവും വേദനാധിഷ്ഠിതവുമായ ഇന്ദ്രിയസുഖ ഭോഗങ്ങൾക്കടിമകളുമാണ് മനുഷ്യർ. 10) മുനിമാർ, സനകാദികൾ തുടങ്ങിയവർ: ഭഗവൽപ്രകൃതിയും ബ്രഹ്മാവും ചേർന്നു സൃഷ്ടിച്ചവരത്രേ ഇവർ.

ഇവരെക്കൂടാതെ ഭഗവത്സൃഷ്ടിയിൽപ്പെട്ടവർ വേറേയുമുണ്ട്. ദേവതകൾ, പിതൃക്കൾ, രാക്ഷസന്മാർ, ദേവഗായകർ, അപ്സരസ്സുകൾ, യക്ഷന്മാർ, സിദ്ധപുരുഷന്മാർ, അതിഭൌതികശക്തിയുള്ളവർ, ദേവകവികൾ, വിദ്യാധരന്മാർ, ഭൂതപ്രേതാദികൾ, പിശാചുക്കൾ, കിന്നരന്മാർ, കിമ്പുരുഷന്മാർ, അശ്വമുഖന്മാർ എന്നിവരെല്ലാം ഇതിൽപ്പെടുന്നു. എങ്കിലും വിദുരരേ, ഈ ജീവജാലങ്ങളിലെല്ലാം സ്വയംപ്രകടമായി നിലകൊള്ളുന്നത് ആ ഭഗവാൻതന്നെയെന്നറിഞ്ഞാലും.

തമേവാന്വപിധീയന്തേ ലോകാ ഭൂരാദയസ്ത്രയ:
നിശായാമനുവൃത്തായാം നിർമുക്തശശിഭാസ്കരം (3-11-28)

മൈത്രേയൻ തുടർന്നു:
ഈ വിശ്വപ്രപഞ്ചം ഉണ്ടായതെങ്ങിനെയെന്നും അതിൻെറ അവസാനമെങ്ങിനെയെന്നും ഇനി ഞാൻ പറഞ്ഞുതരാം. ദ്രവ്യങ്ങളിലേറ്റവും ചെറുതും സ്വയം സംതുലിതമായി നിലകൊള്ളുന്നതുമായ വസ്തുവിന് പരമാണു എന്നു പറയും. മനുഷ്യൻ തൻെറ അറിവില്ലായ്മകൊണ്ട്, ഈ പരമാണുക്കൾ ചേർന്നാണ് മറ്റു വസ്തുക്കൾ ഉണ്ടാകുന്നതെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു. വകതിരിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ലാത്ത ദ്രവ്യവസ്തുക്കൾ സ്വയം മാറ്റത്തിനു വിധേയമാകുംമുൻപ് മഹത്തും അനന്തവുമായ 'അവിശേഷം' എന്നറിയപ്പെടുന്നു. സമയത്തിൻെറ ഏറ്റവും ചെറിയ ഏകകം, പ്രകാശം സഞ്ചരിക്കുന്ന ഏറ്റവും ചെറിയ ദൂരത്തെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു. ഏറ്റവും വലിയ സമയത്തിൻെറ അളവാകട്ടെ, പ്രകാശം സഞ്ചരിക്കുന്ന ഏറ്റവും കൂടിയ ദൂരത്തേയും ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു. പ്രകാശവും ദൂരവും ഒരേ പ്രതിഭാസത്തിൻെറ രണ്ടു വശങ്ങൾ മാത്രമത്രേ.

രണ്ടുപരമാണുക്കൾ ചേർന്ന് ഒരണുവും മൂന്നണുക്കൾ ചേർന്ന് ത്രിസരേണുവും ഉണ്ടാകുന്നു. പ്രകാശത്തിന് മൂന്നുത്രിസരേണുക്കൾ കടന്നുപോകാനെടുക്കുന്ന സമയത്തിന് ത്രുതി എന്നു പറയുന്നു. ഇത് ഏറ്റവും ചെറിയ സമയത്തിൻെറ അളവത്രേ. ഇതു കൺപീലിയുടെ ചലനത്തിൻെറ ഒരംശം മാത്രം. ഈ സമയത്തിൻെറ പലമടങ്ങുകളായി നിമിഷം, മണിക്കൂർ, ദിവസം, മാസം, വർഷം എന്നിവയെ ഗണിച്ചെടുക്കാം. ഒരുവർഷത്തെ പലവിധത്തിൽ ഗണിച്ചെടുക്കുന്നു. സൂര്യൻേറയൊ, വ്യാഴത്തിൻേറയൊ, ചന്ദ്രൻേറയൊ, ചലനസ്വഭാവ മനുസരിച്ചോ, 27 മുതൽ 30 വരെ ദിവസങ്ങളുള്ള മാസങ്ങൾ ചേർത്തുവച്ച കാലയളവായോ ഒരു വർഷം നിർണ്ണയിക്കപ്പെടുന്നു. ധ്യാന്യ-ഫലവർഗ്ഗങ്ങളുടെ വളർച്ചയും മനുഷ്യൻെറ അജ്ഞാനാന്ധകാരത്തിൻെറ മറുമരുന്നായ വെളിച്ചവും ആരിലാശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നുവോ ആ സൂര്യഭഗവാനെ ഞാൻ വന്ദിക്കട്ടെ.

4,320,000 മനുഷ്യവർഷങ്ങൾ ചേർന്നതത്രെ നാലുയുഗങ്ങൾ ചേർന്ന ഒരു കാലചക്രം. ഈ മൂന്നുലോക ങ്ങൾക്കുമപ്പുറത്ത് ആയിരം കാലചക്രങ്ങൾ ചേരുമ്പോൾ ബ്രഹ്മാവിൻെറ ഒരു ദിവസമായി. അത്രയും തന്നെ സമയം ബ്രഹ്മാവിൻെറ രാത്രിയും. ബ്രഹ്മാവിൻെറ രാത്രിയിൽ സൃഷ്ടിയടക്കം എല്ലാം സുഷുപ്തിയിലാണ്ടു പോകുന്നു. ഉണരുമ്പോൾ എല്ലാം പുന:സൃഷ്ടിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നു. പകൽ സമയത്ത് പതിനാലു വിശ്വാധിപന്മാരെ ബ്രഹ്മാവ് സൃഷ്ടിക്കുന്നു. അവരാണ് വിശ്വത്തെ ഭരിക്കുന്നവർ. മനു എന്നറിയപ്പെടുന്ന ഇവർ ഭഗവാൻെറ തന്നെ അംശാവതാരങ്ങളത്രേ. ദിവസത്തിൻെറ അന്ത്യത്തിൽ സൃഷ്ടിയെല്ലാം സ്വയമവസാനിപ്പിച്ച് ശാന്തത കൈവരിച്ച് ബ്രഹ്മാവ് സുഷുപ്തിയിലേക്ക് നീങ്ങുന്നു. കാലത്തിൻെറ ശക്തിയിൽ എല്ലാ സൃഷ്ടിയും അദ്ദേഹത്തിൻെറ ഉള്ളിലേക്കു മടങ്ങുന്നു. സൂര്യചന്ദ്രന്മാർ അപ്രത്യക്ഷമാവുന്നു. മൂന്നു ലോകങ്ങളും അദ്ദേഹത്തിലലിഞ്ഞു ചേരുന്നു. ആ ദിവ്യോർജ്ജത്തിൽ ലോകങ്ങളില്ലാതാകുമ്പോൾ മുനിമാരും ദേവകളും മറ്റും ഉയർന്ന തലങ്ങളിലേക്ക് കയറിപ്പോകുന്നു. എല്ലാ ലോകങ്ങളും സമുദ്രം നിറയുന്നു. ഭഗവാൻ മാത്രം ശേഷതൽപ്പത്തിൽ സുഷുപ്തിയിലാണ്ടു നിലകൊള്ളുന്നു.

ബ്രഹ്മദേവൻെറ ഒരു ദിവസം മാത്രമാണിത്. അങ്ങിനെയുള്ള നൂറുവർഷങ്ങളാണ് ബ്രഹ്മാവിൻെറ ആയുസ്സ്. അതിൽ പകുതിക്ക് പാരാർധം എന്ന് പറയുന്നു. നാമിപ്പോൾ രണ്ടാം പാരാർധത്തിൻെറ തുടക്കത്തിലാണ്. വളരെ നീണ്ടതെന്നുതോന്നുന്ന ഈ രണ്ടു പാരാർധങ്ങളും ചേർന്നാലും ഭഗവാൻെറ കണ്ണിമയുടെ ചലനത്തോളമേ ആവുന്നുള്ളൂ. ആ ഭഗവാൻ കാലത്തിനും ദൂരത്തിനും അതീതനത്രെ. പരമാണു മുതൽ ബ്രഹ്മാവിൻെറ ജീവിതകാലംവരെ നീണ്ടുനിൽക്കുന്ന കാലത്തിനുമതീതനത്രേ ഭഗവാൻ. ഈവിശ്വം ചെറിയൊരു പരമാണുമാത്രം. അതിൽ എല്ലാത്തിൻേറയും കാരണഭൂതനായ, അനേകം വിശ്വങ്ങൾക്കും കാരണനായ, വിഷ്ണുഭഗവാൻ, ആ പരമോന്നതവിശ്വപുരുഷൻ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

തസ്മൈ നമോ ഭഗവതേ യ ഇദം സ്വേന രോചിഷാ
ആത്മസ്ഥം വ്യഞ്ജയാമാസ സ ധർമ്മം പാതുമർഹതി. (3-12-32)

മൈത്രേയൻ തുടർന്നു:
സൃഷ്ടികർത്താവായ ബ്രഹ്മാവ് തൻെറസൃഷ്ടികൾ തുടർന്നുകൊണ്ടേയിരുന്നു. നാനാതരത്തിലുള്ള സൃഷ്ടിയുടെ തുടക്കത്തിൽത്തന്നെ നാനാത്വത്തിൻെറ കാരണമായ ഇരുട്ടിൻെറ തത്വങ്ങളെ ഉണ്ടാക്കി. ആത്മാവിനെക്കുറിച്ചുള്ള അജ്ഞാനം, ശരീരത്തോടുള്ള താദാത്മ്യഭാവം, സുഖാസക്തി, കോപം, മൃത്യുഭയം എന്നിവയെല്ലാം ഇരുട്ടിൻെറ തത്വങ്ങളത്രെ. ഈ സൃഷ്ടിയിൽ തൃപ്തി പോരാഞ്ഞ് ബ്രഹ്മാവ് നാലു മാനസപുത്രന്മാരെ സൃഷ്ടിച്ചു. സനകാദികൾ സൃഷ്ടികർമ്മം തുടരുമെന്നു പ്രത്യാശിച്ചെങ്കിലും അവരതിനു തയ്യാറാകാതെ തപസ്സിനായി പുറപ്പെട്ടു. ബ്രഹ്മാവ് കോപമടക്കിയെങ്കിലും കൺപീലികൾക്കു നടുവിൽനിന്നും ഒരു ബാലനായി ആ കോപം പുറത്തുവന്നു. ബാലൻ വിളിച്ചു ചോദിച്ചു. "എൻെറ പേരെന്ത്? എൻെറ ആസ്ഥാനങ്ങൾ ഏതൊക്കെ?". ബ്രഹ്മാവ് കുട്ടിക്ക് രുദ്രൻ എന്ന് പേരിട്ടു. ആസ്ഥാനങ്ങളായി ഹൃദയം, ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ, പ്രാണവായു, പഞ്ചഭൂതങ്ങൾ, തപസ്സ് തുടങ്ങിയവയും കൂട്ടിനായി രുദ്രാണിയേയും സൃഷ്ടിച്ചു. രുദ്രൻ സ്വയം സൃഷ്ടി തുടങ്ങി അനേകം ദുഷ്പ്രഭൃതികളെ ഉണ്ടാക്കി. ബ്രഹ്മാവ് രുദ്രനെ തടഞ്ഞ് തപസ്സിനായി പറഞ്ഞയച്ചു.

പിന്നീട്, ബ്രഹ്മാവ് പത്ത് ഋഷിമാരെ തൻെറതന്നെ പലേ അവയവങ്ങളിൽനിന്നായി ജനിപ്പിച്ചു. മടിത്തട്ടിൽനിന്നും നാരദൻ, തള്ളവിരലിൽനിന്നും ദക്ഷൻ, ശ്വാസത്തിൽനിന്നും വസിഷ്ഠൻ, ത്വക്കിൽ നിന്നും ഭൃഗു, കൈകളിൽനിന്നും കൃതു, നാഭിയിൽനിന്നും പുലഹൻ, ചെവികളിൽനിന്നും പുലസ്ത്യൻ, വായിൽനിന്നും അംഗിരസ്, കൺകളിൽനിന്നും അത്രി, മനസ്സിൽനിന്നും മരീചി, വലതു മാറിടത്തിൽനിന്നും ധർമ്മം, പുറത്തുനിന്നും അധർമ്മം, എന്നിവ ഉണ്ടായി. ഹൃദയത്തിൽനിന്നു സ്നേഹത്തിൻെറ ദേവതയും, കൺപുരികങ്ങളിൽനിന്ന് ദ്വേഷ്യത്തിൻെറ ദേവനും, അത്യാഗ്രഹം താഴത്തെ ചുണ്ടിൽനിന്നും, വാക്ക് വായിൽനിന്നും ഉണ്ടായി.

സ്രഷ്ടാവിന് വാക്കിൽ അഭിനിവേശം ഉണ്ടായി. ബ്രഹ്മകുമാരന്മാർ ഭഗവാനെ പ്രാർത്ഥിച്ചു. "വിശ്വം നിറഞ്ഞുനിൽക്കുന്ന സർവ്വേശ്വരന്, സൃഷ്ടിയിലും പ്രളയത്തിലും വിശ്വത്തിന്നാധാരമായ ജഗദീശന്, നമോവാകം. നിന്തിരുവടി ധർമ്മം രക്ഷിക്കട്ടെ". ബ്രഹ്മാവ് സ്വയം ദേഹംവെടിഞ്ഞ് ഇരുണ്ടമേഘമായി ആകാശത്തിൽ ഒഴുകിനടന്നു. അവിടത്തെ നാലുമുഖങ്ങളിൽനിന്നും നാലുവേദങ്ങൾ, ധർമ്മത്തെ പ്രതിപാദിക്കുന്ന നാലുപുരാണേതിഹാസങ്ങൾ, നാലുശാസ്ത്രങ്ങൾ (യുദ്ധം, വൈദ്യം, സംഗീതം, വാസ്തുവിദ്യ), ധർമ്മത്തിൻെറ നാലു നെടുംതൂണുകൾ (ജ്ഞാനം, ദയ, തപസ്സ്, സത്യം) എന്നിവ ഉണ്ടായി. നാലു ജീവൽഘട്ടങ്ങൾ (ബ്രഹ്മചര്യം, ഗാർഹസ്ഥ്യം, വാനപ്രസ്ഥം, സന്യാസം), നാലു ദിവ്യസങ്കലനങ്ങൾ, രാഗങ്ങൾ എന്നിവയുണ്ടായി. ബ്രഹ്മാവിൽ നിന്നുതന്നെ സംഗീതവും അക്ഷരവുമുണ്ടായി.

എന്നിട്ടും തൻെറ സൃഷ്ടികൾ വർദ്ധിക്കുന്നില്ലെന്നുകണ്ട് ബ്രഹ്മദേവൻ സ്വയം രണ്ടായിത്തീർന്നു. സ്ത്രീയും പുരുഷനും. സ്വയംഭൂവായ മനുവും ശതരൂപയും. അതുമുതൽ സംയോഗംകൊണ്ട് പ്രജകൾ ഉണ്ടായിത്തുടങ്ങി. അവർക്ക് പ്രിയവ്രതൻ, ഉത്താനപാദൻ എന്നീ രണ്ടു പുത്രന്മാരും ആകൂതി, ദേവഹൂതി, പ്രസൂതി എന്നീ മൂന്നുപുത്രിമാരും ഉണ്ടായി. ഈ പുത്രിമാരാണ് ലോകത്തിന് പ്രജകളെ ഉണ്ടാക്കി കൊടുത്തത്.

(കായം: കാ- ബ്രഹ്മാവ്. കായം- ബ്രഹ്മാവിൻേറത്)

**ഘ്രാണേന പൃത്ഥ്യാ: പദവീം വിജിഘ്രൻ
ക്രോഡാപദേശസ്സ്വയമദ്ധ്വരാംഗ:
കരാളദംഷ്ട്രോ*f*പ്യകരാളദൃഗ്ഭ്യാ
മുദ്വീക്ഷ്യ വിപ്രാൻ ഗൃണതോ*f*വിശത് കം (3-13-28)**

മൈത്രേയൻ തുടർന്നു:
സ്വയംഭൂവമനു ബ്രഹ്മാവിനെ വണങ്ങിയിട്ടു ചോദിച്ചു. "എൻെറ കർത്തവ്യം എന്താണ്? ഏതെല്ലാം ചെയ്താൽ എൻെറ കീർത്തി ഇഹലോകത്തിൽ പരക്കുകയും പരലോകത്തിൽ സദ്‌വിധിയുണ്ടാവുകയും ചെയ്യുമോ അതെല്ലാം പറഞ്ഞുതരാൻ ഞാൻ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു." മനുവിൻെറ ചോദ്യം ബ്രഹ്മാവിനെ സന്തുഷ്ടനാക്കി. ലോകകർത്തവ്യങ്ങളെപ്പറ്റിയും ഭൂമിയേയും പ്രജകളേയും എങ്ങിനെ ഭരിക്കണമെന്നും ബ്രഹ്മാവ് പുത്രനെ മനസ്സിലാക്കി. അപ്രകാരം ജീവിച്ചാൽ ഭഗവൽപ്രസാദം നിശ്ചയമായും ഉണ്ടാവും എന്നുപറയുകയും ചെയ്തു. പക്ഷെ ഭൂമി കടലിൽ താഴ്ന്നുപോയിരുന്നു. മനു ഭൂമിയെ മുകളിലേക്കു കൊണ്ടുവരാനായി പ്രാർത്ഥിച്ചു.

ബ്രഹ്മാവ് ഭഗവാനെ ധ്യാനിച്ചു. "എന്നെ സൃഷ്ടിച്ച ആ നിന്തിരുവടിതന്നെ ഭൂമിയെ രക്ഷി ക്കാനുള്ള പദ്ധതി തയ്യാറാക്കിത്തരട്ടെ!." ഭഗവാൻെറ മൂക്കിൽനിന്ന് വിരൽവലുപ്പത്തിലുള്ള ഒരു വരാഹം (പന്നി) ഇറങ്ങിവന്നു. ഉടനെ തന്നെ അതുവലുതായി ആന വലുപ്പത്തിൽ പാറപോലെ ഉറച്ചശരീരത്തോടെ നിലകൊണ്ടു. ബ്രഹ്മാവും പുത്രന്മാരും ഈ മൃഗത്തിൻെറ സ്വഭാവവിശേഷങ്ങളെപ്പറ്റി ഊഹിച്ചിരിക്കവേ അത് പർവ്വതാകാരമായിത്തീർന്ന് അലറാൻ തുടങ്ങി. ഭഗവാൻെറതന്നെ അവതാരമാണിതെന്ന് ബ്രഹ്മാവും പുത്രന്മാരും മനസ്സിലാക്കി. ഭഗവാൻെറതന്നെ തത്സ്വരൂപമാണല്ലോ എല്ലാവിധപൂജകളിലും പ്രാർത്ഥനകളിലും യാഗങ്ങളിലുമുള്ളത്.

ഭഗവാൻ വരാഹരൂപത്തിൽ ഭൂമിയെ കണ്ടുപിടിക്കാൻ മണത്തുനടന്നു. കൂർത്തു വലിയ ദംഷ്ട്രങ്ങളുമായിട്ടാണെങ്കിലും മുനിമാരുടെ നേരേ കരുണയോടെ അതങ്ങിനെ നടന്നു. പിന്നീട് സമുദ്രത്തിന്നടിയിലേക്ക് മുങ്ങി. സമുദ്രത്തിൻെറ അഗാധതയിൽ ഭൂമിയെ കണ്ടെത്തി. ഭൂമിയെ സമുദ്രത്തിനു മുകളിലേക്കു പൊന്തിച്ചു കൊണ്ടുവരുമ്പോൾ ഹിരണ്യാക്ഷൻ എന്ന അസുരൻ തടസ്സപ്പെടുത്തിയെങ്കിലും അവൻെറകഥ അപ്പോഴേ കഴിച്ച് ഭൂമിയെ സമുദ്രത്തിനു മുകളിൽ ഉറപ്പിച്ചു നിർത്തി.

ബ്രഹ്മാവും കൂട്ടരും ഭഗവാന് 'ജയജയ' പാടി. ധ്യാനത്തിൻേറയും ത്യാഗത്തിൻേറയും ആത്മാവായ അവിടുത്തേക്ക് നമോവാകം. അവിടുത്തെ ശരീരം വിജ്ഞാനവേദങ്ങളാണ്. അവിടുത്തെ പ്രവർത്തനങ്ങളാകട്ടെ ധ്യാനയോഗങ്ങളും യാഗങ്ങളും തന്നെയാണ്. അവിടുന്നുതന്നെയാണ് മന്ത്രവും പൂജയും പൂജയാൽ പ്രീതിപ്പെടുത്തുന്ന ദേവതകളും. തിളങ്ങുന്ന ആ കൊമ്പുകളിൽ ഭൂമിയെ താങ്ങി നിൽക്കുന്ന അവിടുത്തെരൂപം വലിയൊരു പർവ്വതത്തെ ഓർമ്മിപ്പിക്കുന്നു. അവിടുന്ന് സിദ്ധികളുടേയും അത്ഭുതങ്ങളുടേയും ഇരിപ്പിടമായ സ്ഥിതിക്ക് ഭൂമിയെ കടലിന്നടിയിൽനിന്നും ഉയർത്തിക്കൊണ്ടു വന്നതിൽ അത്ഭുതമില്ലതന്നെ. അവിടുത്തെ മഹിമകളെ ആർക്കു വാഴ്ത്താനാകും? ഈ ഭൂമിയെ ഉറപ്പിച്ചുനിർത്തി ജീവജാലങ്ങൾക്കുതകുംവിധമാക്കിത്തീർക്കാൻ ഞങ്ങൾ അവിടുത്തോട് പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു.

വരാഹരൂപത്തിൽ വന്ന ഭഗവാൻ പെട്ടെന്ന് അപ്രത്യക്ഷനായി. ഭക്തിയോടെ ഭഗവൽക്കഥകൾ കേൾക്കുന്നവരിൽ അദ്ദേഹം അതീവതൃപ്തനത്രേ. ഭഗവൽപ്പാദങ്ങളിൽ ശ്രദ്ധാഭക്തിയോടെ അവിടുത്തെമാത്രം ധ്യാനിച്ചു കഴിയുന്നവർക്ക് അവിടുന്ന് ഏറ്റവുമുയർന്ന മുക്തി നൽകുന്നു.

(ഭൂമിയെന്നാൽ ഈ ഭൂമിയും സൗരയൂഥങ്ങളും ദ്രവ്യസൃഷ്ടികളിൽപ്പെട്ട എല്ലാം -അണ്ഡകടാഹങ്ങൾ- ഉൾക്കൊള്ളുന്നു)

**സർവാശ്രമാനുപാദായ സ്വാശ്രമേണ കളത്രവാൻ
വ്യസനാർണ്ണവമത്യേതി ജലയാനൈര്യഥാർണ്ണവം (3-14-17)
ന വയം പ്രഭവസ്താം ത്വാമനുകർത്തും ഗൃഹേശ്വരി
അപ്യായുഷാ വാ കാർത്സ്ന്യേന യേ ചാന്യേ ഗുണഗൃധ്നവ: (3-14-20)
യസ്യാനവദ്യാചരിതം മനീഷിണോ ഗൃണന്ത്യവിദ്യാപടലം ബിഭിത്സവ:
നിരസ്തസാമ്യാതിശയോ*f*പി യസ്സ്വയം പിശാചചര്യാമചരദ് ഗതിസ്സതാം. (3-14-26)
നമോ രുദ്രായ മഹതേ ദേവായോഗ്രായ മീഢുഷേ
ശിവായ ന്യസ്തദണ്ഡായ ധൃതദണ്ഡായ മന്യവേ (3-14-34)**

വിദുരർ ചോദിച്ചു: "എങ്ങിനെയാണ് ഭഗവാൻ ഹിരണ്യാക്ഷനുമായി ഏറ്റുമുട്ടിയത്? ആ രാക്ഷസൻെറ ജനനത്തേപ്പറ്റി പറഞ്ഞുതന്നാലും." മൈത്രേയൻ തുടർന്നു: സൃഷ്ടികർത്താവിൻെറ പുത്രനായ ദക്ഷൻെറ പുത്രിയാണ് ദിതി. ദിതിയും സഹോദരികളായ പന്ത്രണ്ടുപേരും മരീചീപുത്രനായ കശ്യപനെ പരിണയിച്ചു. ദിതിക്കൊഴികെ എല്ലാവർക്കും പുത്രഭാഗ്യമുണ്ടായി. ഒരു സന്ധ്യാസമയം കശ്യപനെ സമീപിച്ച ദിതി പുത്രഭാഗ്യത്തിനായി വികാരാവേശത്തോടെ അഭ്യർത്ഥിച്ചു. കശ്യപനാകട്ടെ അനുനയപൂർവ്വം ആവശ്യത്തെ അംഗീകരിച്ചശേഷം ഈ സമയം സംയോഗയോഗ്യമല്ലെന്നറിയിച്ചു.

അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: "നിൻെറ ആഗ്രഹം ഇപ്പോൾത്തന്നെ സാധിപ്പിച്ചുതരാൻ ഞാൻ തയ്യാറാണ്. ഭാര്യയാണ് ഗൃഹസ്ഥാശ്രമധർമ്മത്തിൻെറ അടിത്തറ എന്നെനിക്കറിയാം. ഗൃഹസ്ഥാശ്രമിയാണ് മറ്റു ധർമ്മാശ്രമങ്ങളിലുള്ളവരെ സംസാരസാഗരത്തിനപ്പുറം പോകാൻ സഹായിക്കുന്നത്. ഒരുവന് കടൽ കടക്കാൻ കപ്പൽ ലഭിക്കും പോലെയാണത്. ഗൃഹസ്ഥജീവിതത്തിൻെറ യാതനകൾ മുഴുവനും സ്വയമേൽക്കുന്ന ഭാര്യമാരുള്ളതു കൊണ്ടാണ് ഗൃഹസ്ഥാശ്രമികൾക്കിതു സാധിക്കുന്നത്. ഒരു ജീവിത കാലം മുഴുവൻകൊണ്ടോ വരാൻ പോകുന്ന ജന്മങ്ങൾ കൊണ്ടോ ഈ കടം ഞങ്ങൾ ആണുങ്ങൾ എങ്ങിനെ തീർക്കുവാനാണ്? നിങ്ങൾ ഗൃഹത്തിൻെറ ദേവതകൾ തന്നെയാണ്. അജ്ഞാനത്തിൻെറ ആവരണം നീക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്ന പുരുഷൻ എപ്പോഴും അകളങ്കിതനായ രുദ്രനെ പ്രകീർത്തിച്ചു കഴിയുന്നു. രുദ്രന് തുല്യമായി മറ്റൊരുമില്ലതന്നെ. ആ പ്രകീർത്തനമാണ് ധർമ്മിഷ്ഠൻെറ യഥാർത്ഥ കർത്തവ്യം. ആ രുദ്രഭഗവാൻ ഒരു പിശാചിനെപ്പോലെ തൻെറ ഭൂതഗണങ്ങളുമായി ചുറ്റിത്തിരിയുന്ന സന്ധ്യാവേളയാണിത്. ഈ നാഴികയൊന്നു കഴിഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ."

ദിതിക്ക് സ്വയം നിയന്ത്രിക്കാനായില്ല. കശ്യപൻ അവളുടെ വികാരത്തിനു ശമനമുണ്ടാക്കിക്കൊടുത്തശേഷം കുളികഴിഞ്ഞ് വൈകുന്നേരത്തെ പൂജയ്ക്കായി പുറപ്പെട്ടു. ആഗ്രഹനിവൃത്തിക്കുശേഷം സ്വന്തം വിഡ്ഢിത്തത്തെപ്പറ്റി ദിതിക്കു ബോധമുണ്ടായി. വീണ്ടും കശ്യപനോടവർ പ്രാർത്ഥിച്ചു. "രുദ്രഭഗവാൻെറ കോപത്തിനു പാത്രീഭൂതമാവാൻ എൻെറകുട്ടിക്കിടവരുത്തല്ലേ. ആ രുദ്രഭഗവാനെ ഞാൻ വണങ്ങുന്നു. അപ്രമേയനും ഭക്തർക്കു വരമരുളുന്നവനും ദുഷ്ടനിഗ്രഹത്തിനായി ദണ്ഡെടുക്കുന്നവനും എന്നാൽ സ്വയം അക്രമരഹിതനും ക്രോധത്തിൻെറ മൂർത്തിയുമെല്ലാമായ ആ ഭഗവാനെ ഞാൻ നമിക്കുന്നു."

കശ്യപൻ അവളെ സമാധാനിപ്പിച്ചു. "രുദ്രഭഗവാൻെറ സമയസീമകളെ ലംഘിച്ചതുകൊണ്ട് നിനക്കുണ്ടാകുന്ന പുത്രന്മാർരണ്ടും അതിഭയങ്കരന്മാരായ രാക്ഷസന്മാരായിരിക്കും. എങ്കിലും നീ സ്വയം തെറ്റു മനസ്സിലാക്കിയതുകൊണ്ട് അവർക്ക് രണ്ടുപേർക്കും ഭഗവാനായ ഹരിയുടെ കൈകളാൽ കൊല്ലപ്പെടാൻ സാദ്ധ്യത കൈവരും." ആദ്യം കാര്യം കേട്ടുഞെട്ടിയെങ്കിലും പിന്നീട് ദിതി സ്വയം ആശ്വസിച്ചു. കശ്യപൻ തുടർന്നു: "നിൻെറ ഹരിഭക്തിയാലും നിനക്ക് ശിവനിലും എന്നിലും ഭക്തിയുള്ളതിനാലും നിൻെറ പൗത്രന്മാരിൽ ഒരുവൻ ഭാവിയിൽ ഭക്തന്മാരുടെ തിലകക്കുറിയായിവാണ് ലോകമെങ്ങും പുകൾപെറ്റവനായിത്തീരുന്നതാണ്."

**ന ഹ്യന്തരം ഭഗവതീഹ സമസ്തകുക്ഷാ
വാത്മാന്മാത്മനി നഭോ നഭസീവ ധീരാ:
പശ്യന്തി യത്ര യുവയോസ്സുരലിംഗിനോ: കിം
വ്യുത്പാദിതം ഹ്യുദരഭേദി ഭയം യതോഽസ്യ (3-15-33)**

മൈത്രേയൻ തുടർന്നു:
തൻെറ രാക്ഷസപുത്രന്മാർ ദേവതകളെ ഉപദ്രവിക്കുമെന്നു ഭയന്ന ദിതി, ഗർഭത്തെ നൂറുവർഷത്തേക്ക് പുറത്തുവരുത്താതെ തൻെറയുള്ളിൽ സൂക്ഷിച്ചു. എങ്കിലും വരാൻപോവുന്ന അത്യാപത്തിന് മുന്നോടിയായി ലോകത്തിൻെറ തിളക്കം നഷ്ടപ്പെടുകയും ദേവതകളുടെ മാറ്റുകുറയുകയും ചെയ്തു. ദേവന്മാർ ബ്രഹ്മാവിൻെറ അടുക്കൽപ്പോയി വരാൻപോവുന്ന ആ ഇരുണ്ട ശക്തികളെപ്പറ്റി പരാതിപ്പെട്ട് പരിഹാരമാരാഞ്ഞു.

ബ്രഹ്മാവു വിവരിച്ചു: ദേവകളേ, പണ്ടൊരിക്കൽ എൻെറ മാനസപുത്രന്മാരായ സനകാദിമുനികൾ വൈകുണ്ഠത്തിൽ, വിഷ്ണുസവിധമണഞ്ഞു. ശുദ്ധപ്രകാശരൂപത്തിൽ വൈകുണ്ഠത്തിൽ വാണരുളുകയാണല്ലൊ ഭഗവാൻ. ഇവിടമത്രേ സർവ്വസൃഷ്ടികളുടേയും ഉൽഭവസ്ഥാനം. അനേകം സൗരയൂഥങ്ങളും അണ്ഠകടാഹങ്ങളും അവിടുത്തെ പ്രകീർത്തിക്കാനെന്നപോലെ വൈകുണ്ഠത്തിനെ വലംവെച്ചുകൊണ്ടേയിരിക്കുന്നു. ആ തലത്തിൽ എല്ലാംതന്നെ ശുദ്ധവും അതിഭൗതികവും ദിവ്യവുമത്രേ. ദിവ്യരത്നങ്ങളാലും സ്വർണ്ണത്തിനാലും തീർത്ത ആകാശരഥങ്ങളിലിരുന്ന് ദേവഗായകർ ഭഗവാനെ പ്രകീർത്തിച്ചു പാടുന്നു. സ്വയം കൃഷ്ണചിന്താവിലീനരായതുകൊണ്ട് മറ്റൊരുചിന്തകളും മനസ്സിലേശാതെ ഇവിടെയുള്ളവർ ഭക്തിപ്രേമപാരമ്യത്തിലാണ്ടു കഴിയുകയാണ്. സ്വയം ധനലക്ഷ്മിയായ ലക്ഷ്മീദേവി ഭഗവത്സവിധത്തിൽ വെഞ്ചാമരംവീശി അവിടുത്തെ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു. ഈ തലത്തിലേക്കു കടക്കാൻ മനസ്സു മുഴുവനായി വിഷ്ണുവിൽ വിലീനമാവണം. നന്മയാൽ പൂരിതമായിരിക്കുകയും വേണം. വൃഥാവർത്തമാനത്തിൽ സമയം കളയുന്നവർക്കുള്ളതല്ലത്രേ ഇവിടം.

സനകാദികൾ ഈ വിഷ്ണുതലത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു. ആദ്യത്തെ ആറുദ്വാരങ്ങൾ ആരും തടസ്സപ്പെടുത്താതെ അവർ കടന്നുചെന്നു. ഏഴാം ദ്വാരത്തിൽ സ്വയം വിഷ്ണുരൂപത്തിലുള്ള ദ്വാരപാലന്മാർ അവരെ തടഞ്ഞു. ഇത് മുനിമാരെ ക്രുദ്ധരാക്കി. "ഈ വിശ്വംമുഴുവൻ ഭഗവാൻെറ ഉദരമായതുകൊണ്ട് ഇവിടെക്കഴിയുന്നവർ സ്വയം നാനാത്വത്തെ അറിയുന്നില്ല. അപ്പോൾപ്പിന്നെ നിങ്ങൾമാത്രം സ്വയം വിഷ്ണുസമാനമായ ദിവ്യശരീര രൂപമുണ്ടെങ്കിലും വൈവിദ്ധ്യത്തിൻെറ ഭയമേശി ഞങ്ങളുടെ യാത്ര തടയുവാൻ ഇടവന്നതെന്തുകൊണ്ട്?" ഈ രണ്ടുപേരും ലൗകീകജീവിതത്തിലേക്കു മടങ്ങിപ്പോയി സ്വയം പാപപരിഹാരം നേടി തിരിച്ചുവരട്ടെ എന്നു മുനിമാർ തീരുമാനിച്ചു. ദ്വാരപാലകർ ഇതുകേട്ടു ഭയചകിതരായി. തങ്ങൾക്കുകിട്ടിയ ശിക്ഷ ശിരസാവഹിച്ചെങ്കിലും ലോകവാസത്തിനിടയിലും ഭഗവൽച്ചിന്ത കൈവിടാതിരിക്കാൻ അനുഗ്രഹം നൽകണമെന്നവർ മുനിമാരോടഭ്യർത്ഥിച്ചു.

ദ്വാരപാലകരുടെ ചെയ്തികളറിഞ്ഞ വിഷ്ണുഭഗവാൻ സ്വയമിറങ്ങിവന്നു. മുനിമാർ ഭഗവൽമാഹാത്മ്യം പാടാൻ തുടങ്ങി. "ഭഗവൻ, അങ്ങ് മുൻപുതന്നെ ഞങ്ങളുടെ ഹൃദയത്തിൽ, ഞങ്ങളുടെ പിതാവായ ബ്രഹ്മാവു പറഞ്ഞറിഞ്ഞ രൂപത്തിൽ, കയറിയിരുന്നുവെങ്കിലും അങ്ങയുടെ രൂപം കൺമുന്നിൽക്കണ്ടു നിർവൃതിയടയാൻ ഇപ്പോഴാണു സാധിച്ചത്. എല്ലാവരുടേയും ഹൃദയത്തിൽ അങ്ങ് നിവസിക്കുന്നുവെങ്കിലും ദുഷ്ടമനസ്സുകൾക്കവിടുത്തെ കാണാൻ കഴിയില്ലതന്നെ. അങ്ങ് ആത്മീയസത്യം സാക്ഷാൽക്കരിച്ച മാമുനിമാർക്കും അഹംബോധമൊഴിഞ്ഞവർക്കും അവിടുത്തെത്തന്നെ കൃപയാൽ ദർശനം നൽകുന്നു. ഞങ്ങളുടെ ഭാവി എന്തായാലും അവിടുത്തെ പാദാരവിന്ദങ്ങളെ എപ്പോഴുമോർക്കാൻ ഞങ്ങൾക്കു സാധിക്കുമാറാകട്ടെ."

യേ മേ തനൂർദ്വിജവരാൻ ദുഹതീർമ്മദീയാ
ഭൂതാന്യലബ്ധശരണാനി ച ഭേദബുദ്ധ്യാ
ദ്രക്ഷ്യന്ത്യഘലക്ഷദൃശോ ഹ്യഹിമന്യവസ്താൻ
ഗൃധ്രാ രുഷാ മമ കുഷന്ത്യധി ദണ്ഡനേതു: (3-16-10)
ത്വത്തസ്സനാതനോ ധർമ്മോ രക്ഷ്യതേ തനുഭിസ്തവ
ധർമ്മസ്യ പരമോ ഗുഹ്യോ നിർവികാരോ ഭവാന്മത: (3-16-18)

ബ്രഹ്മദേവൻ തുടർന്നു:
മുനിമാരുടെ പ്രാർത്ഥന കേട്ടിട്ട് ഭഗവാൻ ഇങ്ങിനെ അരുൾ ചെയ്തു. "എന്റെയീ ദ്വാരപാലകർ -ജയവിജയന്മാർ- അത്യന്താപരാധമാണു നിങ്ങളോടു ചെയ്തത്. അത് എന്നെ നിന്ദിച്ചതിനു തുല്യമായ കൃത്യമാണ്. യജമാനൻ ഭൃത്യന്റെ കുറ്റത്തിന്റെ ഉത്തരവാദിത്വമേറ്റെടുക്കണമല്ലോ. ഞാൻ നിങ്ങളോടു മാപ്പുചോദിക്കുന്നു. നിങ്ങൾ മുനിമാർ, എന്റെ ഉപാസനാമൂർത്തികളത്രേ. ഞാനീ വിശ്വത്തിൽ അറിയപ്പെടുന്നത് മാമുനിമാർ എന്റെമഹിമകൾ വാഴ്ത്തുന്നതു കൊണ്ടാണ്. ഈ മഹിമാകഥനം ശ്രവിക്കുന്ന ഏവരും സ്വയം ശുദ്ധീകരിക്കപ്പെടുന്നു. ഞാൻ നിങ്ങളിൽ ഭക്തിയുള്ളവനായതുകൊണ്ട് എന്റെ പാദരേണുക്കൾ പാപമോചനശക്തിയുള്ളതാകുന്നു. എന്റെ പാദങ്ങൾകഴുകിയ തീർത്ഥജലം മൂന്നു ലോകങ്ങളേയും പവിത്രമാക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടാണ് മറ്റുള്ളവർ ഈ തീർത്ഥജലത്തെ ശിരസ്സിൽ തളിക്കുന്നത്. ഞാൻ എന്റെ ശിരസ്സിൽ മാമുനിമാരുടെ പാദരേണുക്കളാണു ധരിക്കുന്നത്. ദ്വിജന്മാർ, പശുക്കൾ, അശരണർ, എല്ലാം എന്റെ സ്വന്തം ശരീരങ്ങൾ എന്നു മനസ്സിലാക്കുക. അജ്ഞാനതിമിരത്താൽ ഇവരെ എന്നിൽനിന്നു ഭിന്നമായി കാണുന്ന കൂട്ടർക്ക് വേണ്ട ശിക്ഷനൽകാൻ ഞാൻതന്നെ നിയമിച്ച ദേവന്മാർ തയ്യാറായി ഇരിക്കുന്നു. എന്നാൽ മുനിമാരെ സേവിക്കുന്നവരും അവരെ എന്റെ സ്വരൂപമെന്നുകണ്ട് സ്നേഹിച്ചാദരിക്കുന്നവരും എന്നിൽ സന്തോഷമുണ്ടാക്കുന്നു. ഈ ദ്വാരപാലകർ നിങ്ങളെ നിന്ദിച്ചിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് നിങ്ങൾ വിധിച്ച ശിക്ഷക്കവരർഹരത്രേ. അവരെ എത്രയും വേഗത്തിൽ എന്റെ സവിധത്തിൽ തിരിച്ചെത്താൻ അനുഗ്രഹിച്ചയച്ചാലും."

മുനിമാർ പറഞ്ഞു: "മാമുനിമാരുടെ സുഹൃത്തും അഭ്യുദയകാംക്ഷിയും എന്ന നിലയിൽ ഞങ്ങളെ ദേവതുല്യരായി അങ്ങ് കണക്കാക്കുന്നതുചിതം തന്നെ. അവിടുത്തെ സനാതനധർമ്മം സ്വയം നിർമ്മിതമായ ഒന്നത്രേ. അവിടുത്തെ കൃപയാലാണല്ലോ ധർമ്മം സംരക്ഷിക്കപ്പെട്ടുവരുന്നതും. ധർമ്മത്തിന്റെ ലക്ഷ്യവും, രഹസ്യവും, മാർഗ്ഗവും അവിടുന്നുതന്നെ. ധർമ്മാവതാരങ്ങളായി കാലാകാലങ്ങളിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നതും അവിടുന്നല്ലേ? ഞങ്ങളുടെ ഹൃദയകമലങ്ങളെ ശുദ്ധമാക്കാൻ അനുഗ്രഹം നൽകിയാലും. മാമുനിമാരുടെ മഹിമാകഥനങ്ങൾ ധർമ്മരക്ഷക്കായി അവിടുന്നുതന്നെ ചെയ്യുന്ന ലീലാവിലാസമത്രേ. ഞങ്ങളിൽ സംപ്രീതനായി ഞങ്ങളോടും ഈ ദ്വാരപാലകരോടും എന്തു ചെയ്യണമെന്നറിയിച്ചാലും."

അനുഗ്രഹം നൽകി ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: "നിങ്ങൾ ചെയ്തത് എനിക്കു ഹിതം തന്നെ. രാക്ഷസരൂപത്തിൽ ഭൂമിയിൽ പിറക്കുമെങ്കിലും ഇവർ വിദ്വേഷത്തിലൂടെ എന്നിൽ അതീവ ഭക്തിയുള്ളവരായിരിക്കും. അങ്ങിനെ ഈ സവിധത്തിലേക്കവർ തിരിച്ചുവരും. "

ബ്രഹ്മാവു തുടർന്നു: ദേവന്മാരേ, ആ മുനിമാർ വിഷ്ണുദേവനെ നമസ്കരിച്ച് വിടവാങ്ങി. ഭഗവാൻ ജയവിജയന്മാരെ സമാധാനിപ്പിച്ചു. "പേടിക്കേണ്ട. നിങ്ങൾ മനസ്സുമുഴുവൻ ഏകചിത്തരായി എന്നോടുള്ള വിദ്വേഷത്തിൽ കഴിയുകയും താമസംവിനാ തിരിച്ചുവരികയും ചെയ്യും." ഈ രണ്ടുപേരാണ് ദിതിയുടെ ഗർഭത്തിലുള്ളത്. ഇതെല്ലാം ഭഗവേച്ഛക്കൊത്തുനടന്നതത്രേ. ഭഗവദേച്ഛ മനസ്സിലാക്കാൻ യോഗിവര്യന്മാർക്കുപോലും അസാദ്ധ്യം.

**പശ്യാമി നാന്യം പുരുഷാത് പുരാതനാ
ദ്യസ്സംയുഗേ ത്വാം രണമാർഗ്ഗകോവിദം
ആരാധയിഷ്യത്യസുരർഷഭേഹി തം
മനസ്വിനോ യം ഗൃണതേ ഭവാദൃശാ: (3–17–30)**

മൈത്രേയൻ പറഞ്ഞു:
ബ്രഹ്മദേവൻെറ വാക്കുകൾ കേട്ട് ദേവന്മാർ അവരവരുടെ സ്ഥലങ്ങളിലേക്ക് മടങ്ങി. ഒരു നൂറു വർഷം ഗർഭത്തിലിരുന്നശേഷം ദിതി ഇരട്ടപെറ്റു. വിശ്വപ്രളയമുണ്ടാകുന്നുവോ എന്നു സംശയം ജനിപ്പിക്കുമാറ് ആ സമയം ഭൂമി കുലുങ്ങി. ആകാശം വിറകൊണ്ടു. ഉല്ക്കകൾ വർഷിക്കുകയും ഇടി വെട്ടുകയും ചെയ്തു. കൊടുങ്കാറ്റുവീശി മരങ്ങളെ അപ്പാടെ പിഴുതെറിഞ്ഞു. സമുദ്രങ്ങൾ ഇളകി മറിഞ്ഞു. സമുദ്രജീവികൾ ഭയചകിതരായി. ചന്ദ്രഗ്രഹണവും സൂര്യഗ്രഹണവും വീണ്ടും വീണ്ടും കാണാറായി. മൃഗങ്ങൾ പേടിച്ചരണ്ടു. ചില ഗ്രഹങ്ങൾ പ്രഭാപൂരിതമാവുകയും മറ്റുചിലവ ഇരുളുകയും ചെയ്തു.

ദിതിയുടെ ഈ പുത്രന്മാർ വളർന്ന് അതിശക്തരും പർവ്വതസമാനരുമായിത്തീർന്നു. ആകാശംമുട്ടെ വളർന്ന അവരുടെ ഭാരത്തിൽ ഭൂമി ഞെരിഞ്ഞമർന്നു. കശ്യപമുനി അവർക്ക് ഹിരണ്യകശിപു എന്നും ഹിരണ്യാക്ഷൻ എന്നും പേരിട്ടു. ബ്രഹ്മാവിൽ നിന്നും നേടിയ വരബലത്തിൽ അവർ അജയ്യരായിത്തീർന്നു. ഹിരണ്യകശിപു മൂന്നു ലോകങ്ങളും കീഴടക്കി, ദേവന്മാരെപ്പോലും തൻെറ അധീനതയിലാക്കി. ഹിരണ്യാക്ഷൻ യുദ്ധക്കൊതി പൂണ്ട് ഭൂലോകം മുഴുവൻ ചുറ്റി നടന്നു. അഹങ്കാരംകൊണ്ടുമത്തനായി തന്നെ എതിർക്കാൻ ശക്തനായ എതിരാളിയെത്തേടി അവനങ്ങിനെ നടന്നു. ആർക്കും അവൻെറ നീക്കങ്ങളെ തടയാനായില്ല. ദേവന്മാർ പേടിച്ചൊളിച്ചു. ഇതവൻെറ അഹങ്കാരം വർദ്ധിപ്പിക്കുകയും ദ്വന്ദയുദ്ധത്തിനായി അവൻ എല്ലാവരേയും വെല്ലുവിളിക്കുകയും ചെയ്തു.

ആരേയും എതിർക്കാൻ കിട്ടാതെ അവൻ സമുദ്രത്തിലേക്കു ചാടി. സമുദ്രമാകെ ഇളകി മറിഞ്ഞു. സമുദ്രജീവികളും അവനെ അവഗണിച്ച് രക്ഷതേടിയൊളിച്ചു. പലവർഷങ്ങൾ ഹിരണ്യാക്ഷൻ സമുദ്രതലങ്ങളിൽ അലഞ്ഞുനടന്നു. പിന്നെ വരുണദേവനെച്ചെന്നുകണ്ടു. ഹിരണ്യാക്ഷൻ വരുണൻെറ കാൽക്കൽവീണു പരിഹസിച്ചപമാനിച്ച് യുദ്ധത്തിനായി വെല്ലുവിളിച്ചു. “അങ്ങ് പല ദേവന്മാരേയും അസുരന്മാരേയും കീഴടക്കിയ വീരനാണല്ലോ. രാജസൂയം നടത്തിയ മഹാനുമാണല്ലോ. ഇനി എന്നേയും യുദ്ധംചെയ്തു തോൽപ്പിച്ചാലും.” വരുണൻ സ്വയം കോപമടക്കി പറഞ്ഞു: “എനിക്ക് വയസ്സായിരിക്കുന്നു. നിന്നോടുപൊരുതാൻ ആ പരംപൊരുളല്ലാതെ ആരുമില്ലതന്നെ. നിൻെറ യുദ്ധദാഹം തീർക്കാൻ അതേ മാർഗ്ഗമുള്ളൂ. നീ വീരനാണല്ലോ. അദ്ദേഹത്തെ സമീപിച്ചാലും. നിന്നേപ്പോലുള്ള വീരന്മാരും ആരാധിക്കുന്ന ആളാണ് ഭഗവാൻ.” വരുണൻ ഹിരണ്യാക്ഷനോട് ഭഗവാനുമായി ഏറ്റുമുട്ടിയാൽ എന്തുണ്ടാവുമെന്നു പറഞ്ഞുകൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. തോൽവിയും അഹങ്കാരശമനവും ഉറപ്പാണെന്നു മുന്നറിയിപ്പും നൽകി. സ്വയം രൂപരഹിതനെങ്കിലും കാലാകാലങ്ങളിൽ അവതരിച്ച് ധർമ്മം നടപ്പിലാക്കുക എന്നത് ഭഗവൽലീലയത്രേ.

**സ ഗാമുദസ്താത്സലിത്സ്യ ഗോചരേ
വിന്യസ്യ തസ്യാമദധാത്സ്വ സത്വം
അഭിഷ്ടുതോ വിശ്വസൃജാ പ്രസൂനൈ
രാപൂര്യമാണോ വിബുധൈ: പശ്യതോ*f*രേ: (3-18-8)
ദൈത്യസ്യ യജ്ഞാവയവസ്യ മായാ
ഗൃഹീതവരാഹതനോർമ്മഹാത്മന:
കൌരവ്യ മഹ്യാം ദ്വിഷതോർവ്വിമർദ്ദനം
ദിദൃക്ഷുരാഗാദൃഷിഭിർവൃതസ്സ്വരാട് (3-18-20)**

മൈത്രേയൻ തുടർന്നു:
രാക്ഷസൻ വരുണൻെറ വെല്ലുവിളി സ്വീകരിച്ചു. എങ്കിലും മുന്നറിയിപ്പുകൾ വകവെച്ചതേയില്ല. നാരദമുനിയിൽനിന്നും അവൻ ഭഗവാൻെറ ഇരിപ്പിടം മനസ്സിലാക്കി. പാതാളത്തിലേക്കാണ്ടുപോയ ഭൂമിയെ ഉപരിതലത്തിലേയ്ക്കുയർത്തിക്കൊണ്ടുവരാൻ സ്വീകരിച്ച അവതാരവേഷത്തിലായിരുന്നു ഭഗവാൻ. ഹിരണ്യാക്ഷൻ ഭഗവാനെ പരിഹസിച്ചു. "കരയിലും ജലത്തിലുമല്ലാതെ ജീവിക്കുന്ന മൃഗമേ, ഞങ്ങളാണ് ഭൂമിയുടെ ഉടമസ്ഥർ. അല്ലയോ വരാഹരൂപത്തിലുള്ള ദേവാ നിനക്കവളെ കൊണ്ടുപോകാൻ എൻെറ അനുവാദം കൂടിയേ തീരൂ. മായാശക്തിയൊഴികെ നിനക്കെന്തു ശക്തിയാണുള്ളത്? ഇപ്പോൾത്തന്നെ നിന്നെ ഞാൻ കൊന്നുകളയും." തലയിൽ സ്വർണ്ണമുടിക്കെട്ടുകളോടു കൂടിയ ഹിരണ്യാക്ഷൻ ഭഗവാനെ പിന്തുടർന്നു. ഭഗവാൻ താഴേക്കിറങ്ങി ഭൂമിയെ തൻെറതേറ്റകളിൽത്താങ്ങി മുകളിലേക്കു കൊണ്ടുവന്നു. "ഭൂമിയെ മോഷ്ടിക്കാനും വെല്ലുവിളിക്കുന്ന എതിരാളിയിൽനിന്ന് ഓടിപ്പോകാനും നിങ്ങൾക്കു നാണമില്ലേ?" അസുരൻ അലറി.

ഭഗവാൻ ഭൂമിയെ അതിൻെറ സ്ഥാനത്തു പ്രതിഷ്ഠിക്കുകയും ഭ്രമണപഥത്തിൽനിന്നും മാറിപ്പോകാതിരിക്കുന്നതിനുള്ള ശക്തിവിശേഷം അതിൽ നിക്ഷേപിക്കുകയും ചെയ്തു. അസുരൻ ഭഗവാൻെറ ചെയ്തികൾ നോക്കിനിന്നു. ബ്രഹ്മാദിദേവതകൾ പുഷ്പവർഷം നടത്തി. ഭഗവാൻ പിന്നെ അസുരൻെറ വെല്ലുവിളി സ്വീകരിച്ചു. അവർ ദ്വന്ദ്വയുദ്ധം തുടങ്ങി. അസുരൻെറ ഗദയുടെ പ്രഹരത്തിൽ നിന്നും ഭഗവാൻ ഒഴിഞ്ഞുമാറി. ഏതു യോഗശ്രേഷ്ഠനും മരണത്തിൽനിന്ന് ഒഴിഞ്ഞുമാറുമല്ലൊ. ഭഗവാൻെറ ഗദയുടെ അടി രാക്ഷസൻ തൻെറഗദയാൽ തടുത്തു. തീവ്രമായ യുദ്ധം തുടർന്നു. ബ്രഹ്മാവും മുനിശ്രേഷ്ഠരും ഹിരണ്യാക്ഷനുമായുള്ള ഭഗവാൻെറ ഈ യുദ്ധം കണ്ടിരുന്നു. വരാഹരൂപത്തിൽ യുദ്ധം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്ന ഭഗവാൻ ത്യാഗഭാവത്തിൻെറ രൂപമത്രേ. രാക്ഷസനും ഭഗവാനും ഭൂമിക്കുവേണ്ടിയാണ് യുദ്ധത്തിലേർപ്പെട്ടത്.

ബ്രഹ്മാവ് ഭഗവാനെ പ്രാർത്ഥിച്ചു. "ഭഗവൻ, എന്നിൽനിന്നു കിട്ടിയ വരത്തിൻെറ ബലത്തിൽ ദേവന്മാരേപ്പോലും നിന്ദിക്കാനും ആക്രമിക്കാനും ഈ രാക്ഷസൻ മുതിർന്നിരിക്കുന്നു. അവനെ നശിപ്പിക്കാൻ വൈകരുതേ. സന്ധ്യാനേരമായാൽ രാക്ഷസപ്പരിഷകൾക്ക് ശക്തി വർദ്ധിക്കും. ഈ വിഡ്ഢിയാകട്ടെ ഞങ്ങളുടെ ഭാഗ്യാതിരേകംകൊണ്ട് ഭഗവാനേ, അങ്ങയുടെ അടുത്തേക്ക് സ്വയം വന്നിരിക്കുന്നു. ഉടനെതന്നെ അവനെ വധിച്ച് ഭൂമിയിൽ സമാധാനം വരുത്തിയാലും."

(ഭൂമി പാതാളത്തിലേക്കാണ്ടു പോയത് 'ബ്ലാക്ക് ഹോൾ' തിയറിയുമായി ബന്ധിപ്പിച്ചാലോ?)

**യം യോഗിനോ യോഗ സമാധിനാ രഹോ
ധ്യായന്തി ലിംഗാദസതോ മുമുക്ഷയാ
ഥസ്യൈഷദൈത്യർഷഭ: പദാഹതോ
മുഖം പ്രപശ്യംസ്തനുമുത്സസർജ്ജ ഹ (3-19-28)**

മൈത്രേയൻ തുടർന്നു:
ഭഗവാൻ ബ്രഹ്മാവിൻെറ പ്രാർത്ഥനകൾ കേട്ട് സമ്മതമെന്നവിധത്തിൽ പുഞ്ചിരിച്ചിട്ട് രാക്ഷസനെ ഗദകൊണ്ടു പ്രഹരിച്ചു. രാക്ഷസൻ തൻെറ ഗദകൊണ്ട് തിരിച്ചടിച്ചപ്പോൾ ഭഗവാൻെറ കയ്യിൽനിന്നും ഗദ താഴെ വീണുപോയി. അത്രക്കു രണവീരനായിരുന്നു ഹിരണ്യാക്ഷൻ. ആയുധമില്ലാത്തവനോട് പോരാടാൻ രാക്ഷസനാണെങ്കിലും അവൻ വിമുഖനായിരുന്നു. ദഗവാൻ അവൻെറ യുദ്ധധർമ്മത്തെ പ്രശംസിച്ചിട്ട് തൻെറ ചക്രായുധത്തെ വരുത്തി. ഈ യുദ്ധം കണ്ടുകൊണ്ടിരുന്ന ദേവന്മാർ ഭഗവൽവിജയത്തിനായി പ്രാർത്ഥിച്ചു.

ഹിരണ്യാക്ഷൻ ആകാശത്തേക്കുയർന്ന് ചാടി ഭഗവാനെ പ്രഹരിച്ചു. ഭഗവാനാകട്ടെ തൻെറ ഇടതു കാലുകൊണ്ടത് തട്ടിനീക്കിക്കളഞ്ഞു. അടുത്തതവണ ഗദയുമായി വന്നപ്പോൾ ഭഗവാനതു പിടിച്ചെടുത്തു. പിന്നീട് രാക്ഷസൻ തീതുപ്പുന്ന ഒരു ത്രിശൂലം ഭഗവൻെറ നേർക്കെറിഞ്ഞു. ഈ സമയം ആകാശം അത്യന്തം പ്രകാശമാനമായി. ഭഗവൽചക്രം ത്രിശൂലത്തെ തുണ്ടംതുണ്ടമാക്കി. ഹിരണ്യാക്ഷൻ തൻെറ മുഷ്ടിചുരുട്ടി ഭഗവാനെ പ്രഹരിച്ചെങ്കിലും അത് വെറുതെയായി. പിന്നീട് രാക്ഷസൻ തൻെറ മായാവിവേലകൾ കാണിക്കാൻ തുടങ്ങി. കൊടുങ്കാറ്റുംചുഴലിയും തുടങ്ങി യുദ്ധക്കളമാകെ പൊടിപടലമായി. ആകാശം കറുത്തിരുണ്ട് കല്ലുകൾ വർഷിക്കാൻ തുടങ്ങി. നക്ഷത്രങ്ങളും ഗ്രഹങ്ങളും മേഘത്തിനടിയിൽ പോയി മറഞ്ഞു. ഭീകരമായ മിന്നലും ഇടിമുഴക്കവും ഉണ്ടായി. പർവതങ്ങളിൽ നിന്ന് ആയുധങ്ങൾ പൊട്ടിത്തെറിച്ചു പുറത്തുവന്നു. പക്ഷേ ഭഗവൽചക്രമൊന്ന് ചുഴറ്റവേ ഇവയെല്ലാം ക്ഷണനേരത്തിൽ അപ്രത്യക്ഷമായി.

രാക്ഷസൻ പിന്നെ ഭഗവാനെ തൻെറ ശക്തമായ കരവലയത്തിൽ ഒതുക്കാൻ ശ്രമിച്ചു. അവനപ്പോൾ ഭഗവാനെ കീഴടക്കുക അസാദ്ധ്യമെന്ന് മനസ്സിലായി. ഭഗവാൻ ഹിരണ്യാക്ഷൻെറ ചെവിക്കു താഴെ ആഞ്ഞിടിച്ചു. അതോടെ അവൻ ചത്തുമലച്ചുവീണു. ദേവന്മാർ സന്തോഷിച്ചു. അവർ ഈ രാക്ഷസൻെറ ഭാഗ്യാതിരേകത്തെപ്പറ്റി അത്ഭുതം കൂറി. "ഭഗവാൻെറ കാലു കൊണ്ടുള്ള തൊഴിയേൽക്കുക! ഏറ്റവുംവലിയ യോഗിവര്യന്മാർ പോലും നിത്യവും പൂജിക്കുന്ന പാദാരവിന്ദങ്ങളാണത്. ഭഗവൽമുഖം കണ്ടുകൊണ്ട് ശരീരമുപേക്ഷിക്കുവാൻ ഭാഗ്യമുണ്ടാവുക! എല്ലാം രാക്ഷസവീരൻെറ സുകൃതമത്രെ. ഈ രാക്ഷസൻ മുജ്ജന്മങ്ങളിൽ ഭഗവൽസേവയ്ക്കു നിന്നവനാണല്ലൊ. മരണശേഷം അവനാപദവിയിലേക്ക് തിരിച്ചു പോവുകയും ചെയ്യും." ദേവന്മാർ ഭഗവാനെ പ്രാർത്ഥിച്ചു, പ്രകീർത്തിച്ചു. അദ്ദേഹം വൈകുണ്ഠത്തിലേക്ക് തിരിക്കുകയും ചെയ്തു.

സൂതൻ പറഞ്ഞു:
ഹിരണ്യാക്ഷനും ഭഗവാനും തമ്മിലുള്ള ഈ ഏറ്റുമുട്ടലിനെപ്പറ്റി കേൾക്കുകയോ പറയുകയോ ചെയ്യുന്ന ഏതൊരുവനും ധനം, കീർത്തി, ആയുസ്സ്, ഇഷ്ടസാദ്ധ്യം, പാപമോചനം എന്നിവയുണ്ടാകും.

(ഭൂമിയുണ്ടാകുംമുൻപു നടന്ന ആകാശവസ്തുക്കളുടെ പരസ്പരമുള്ള ആഘാതങ്ങളാണോ ഈ ദ്വന്ദ യുദ്ധത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളത്?)

അഹോ ഏതജ്ജഗത് സ്രഷ്ടസ്സുകൃതം ബത തേ കൃതം
പ്രതിഷ്ഠിതാ: ക്രിയാ യസ്മിൻ സാകമന്നമദാമഹേ (3-20-51)

വിദുരൻ സൃഷ്ടികർമ്മത്തെപ്പറ്റി വീണ്ടും ചോദിച്ചപ്പോൾ മൈത്രേയൻ ഇങ്ങിനെ തുടർന്നു: ഭഗവൽനാഭിയിൽ നിന്നു പുറത്തുവന്ന താമരയിൽ ബ്രഹ്മാവു പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടതും ഭഗവാൻ സ്വയം ബ്രഹ്മഹൃദയത്തിൽ കയറി പഴയ ലോകചക്രങ്ങളിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന സൃഷ്ടികളെ അതേപടി ഉണ്ടാക്കുവാനുള്ള പദ്ധതി കരുതിയതും താങ്കൾക്കറിയാമല്ലോ? ആദ്യമായി ബ്രഹ്മാവ് നാനാത്വഭാവഹേതുവായ അറുതലങ്ങളുള്ള അജ്ഞതയെ സൃഷ്ടിച്ചു. സ്വയം തൃപ്തിപ്പെടാതെ ആ ശരീരത്തെ സൃഷ്ടാവ് ഉപേക്ഷിച്ചു. ഇത് രാത്രിയായി മാറി. ഇരുട്ടിൻെറ ശക്തികളായ യക്ഷരും രാക്ഷസരും അതുസ്വന്തമാക്കി. വിശപ്പിൻേറയും ദാഹത്തിൻേറയും മൂലകാരണമായ ഇവർ ബ്രഹ്മാവിനെപ്പോലും തിന്നാൻ ശ്രമിച്ചു. ബ്രഹ്മദേവൻ പിന്നീട് സത്വഗുണ പ്രധാനമായ ദൈവികതയെ സൃഷ്ടിച്ചു. സൃഷ്ടിയുടെ ഉദ്ദേശം സഫലമായ ഉടനെ ആ ശരീരവും ഉപേക്ഷിച്ചപ്പോൾ അതു പകലായി. ദേവന്മാർ അതിൻെറ നേതൃത്വമേറ്റു.

ബ്രഹ്മാവിൻെറ പുറത്തുനിന്നും കാമം നിറഞ്ഞ അസുരന്മാർ ഉണ്ടായി. ഈ സൃഷ്ടികൾ ബ്രഹ്മദേവനിൽ പോലും കാമസാഫല്യം നേടാൻ തുനിയുകയുണ്ടായി. ഭഗവൽപ്രേരണയിൽ ഈ ദേഹവും ബ്രഹ്മാവു പേക്ഷിച്ചു. അത് സന്ധ്യയായിത്തീർന്നു. അസുരന്മാർക്ക് സന്ധ്യയൊരു മാദകസുന്ദരിയായി കാണപ്പെടുകയും അവർ മോഹവലയത്തിൽപ്പെടുകയും ചെയ്തു. ബ്രഹ്മദേവൻ സ്വയം ചിരിച്ചു. സ്വന്തം പ്രേമഭാവത്തിൽ നിന്നും ഗന്ധർവന്മാരേയും അപ്സരസ്സുകളേയും സൃഷ്ടിച്ചു. ഇവയുണ്ടായ ബ്രഹ്മശരീരം നിലാവായിത്തീർന്നു. ദേവഗായകരും സുന്ദരികളും നിലാവിനെ സ്വന്തമാക്കി. ബ്രഹ്മാവിൻെറ സ്വന്തം ആലസ്യത്തിൽനിന്നും ഭീകരരൂപികളായ പിശാചുക്കളും ഭൂതങ്ങളും പിറന്നു. ഇതുണ്ടായ ബ്രഹ്മശരീരം ഒരു കോട്ടുവായിട്ടു കൊണ്ട് ഉപേക്ഷിച്ചപ്പോൾ ഈ ഭൂതങ്ങൾതന്നെ അതേറ്റെടുത്തു. ഇവർ നിദ്രയിലും കോട്ടുവായിലും പ്രകടമാവുകയും അശുദ്ധരായവരിൽ ആവേശിച്ച് മാനസിക വിഭ്രാന്തിയുണ്ടാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

അരൂപികളായ സിദ്ധന്മാരും പിതൃക്കളും ബ്രഹ്മശരീരത്തിൽനിന്നു പൂർണ്ണശക്തിയോടെ ഊർജ്ജസ്വലരായി പുറത്തുവന്നു. ബ്രഹ്മശരീരത്തിലൂടെയത്രേ പിതൃക്കൾക്ക് തപ്പർണമേകുന്നതും അതു സ്വീകരിക്കപ്പെടുന്നതും. മറഞ്ഞിരിക്കാനുള്ള സിദ്ധിയിൽനിന്നും ബ്രഹ്മാവ് സിദ്ധനേയും വിദ്യാധരനേയും സൃഷ്ടിച്ചു. അവരാ ബ്രഹ്മശരീരം സ്വന്തമാക്കുകയും ചെയ്തു. സ്വന്തം പ്രതിബിംബം ജലത്തിൽ കണ്ട് വശായ ബ്രഹ്മാവിൽനിന്നും കിന്നരന്മാരും കിംപുരുഷന്മാരും ഉണ്ടായി. സൃഷ്ടാവ് വിശ്രമിക്കുമ്പോൾ താഴെവീണ രോമങ്ങൾ പാമ്പുകളായി.

അവസാനമായി ബ്രഹ്മാവ് മനുവിനെ സ്വരൂപത്തിൽ സൃഷ്ടിച്ചു. മനുഷ്യരൂപം അങ്ങിനെ ഉണ്ടായി. ഈ പുതിയ സൃഷ്ടിയിൽ ഇതിനു മുൻപുണ്ടായവരെല്ലാം സന്തുഷ്ടരായിരുന്നു. അവർ പറഞ്ഞു: “അല്ലയോ സൃഷ്ടാവേ ഞങ്ങൾക്കു സന്തോഷമായി. ഈ സൃഷ്ടിയിലൂടെ അങ്ങ് നല്ലകാര്യമാണ് ചെയ്തത്. അവനിൽ ത്യാഗബുദ്ധി വേണ്ടത്ര ഉറപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതുകൊണ്ട് ഞങ്ങൾക്കുള്ള വിഹിതങ്ങൾ കിട്ടാതെ പോകില്ലെന്നുറപ്പുണ്ട്.” ബ്രഹ്മാവ് സ്വയം തപസ്സ്, യോഗം, സമാധി എന്നിവ സ്വീകരിച്ച് ഋഷിയായിത്തീർന്നു. തൻെറ ശരീരത്തിൽ ധ്യാനം, സിദ്ധികൾ, പൂജാവിധികൾ, നിർമ്മമത എന്നിവ നിറഞ്ഞുനിൽക്കുന്ന ഭാഗത്തെയാണ് ഋഷിയാക്കിയത്.

തതസ്സമാധിയുക്തേന ക്രിയായോഗേന കർദ്ദമ:
സംപ്രപേദേ ഹരിം ഭക്ത്യാ പ്രപന്നവരദാശുഷം (3-21-7)
സഹാഹം സ്വാംശകലയാ ത്വദ്വീര്യേണ മഹാമുനേ
തവ ക്ഷേത്രേ ദേവഹൂത്യാം പ്രണേഷ്യേ തത്ത്വസംഹിതാം. (3-21-32)

മൈത്രേയൻ തുടർന്നു:
ബ്രഹ്മാവ് തൻെറ സൃഷ്ടികളായ പത്തു പ്രജാപതിമാരോട് ഭൂമിയിൽ സൃഷ്ടി തുടരാൻ ആവശ്യപ്പെട്ടു. അതിലൊരാളായ കർദ്ദമൻ പതിനായിരം കൊല്ലം തപസ്സിലായിരുന്നു. ക്രിയായോഗവും സമാധിയും ചേർന്ന ഈ തപശ്ചര്യയാൽ കർദ്ദമൻ ഭഗവാനിൽ പൂർണ്ണമായി സ്വയം സമർപ്പിച്ചിരുന്നു. ഭഗവാൻ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ട് തൻെറ മഹിമയാർന്ന രൂപം മുനിക്കു കാട്ടിക്കൊടുത്തു. ഹൃദയം നിറഞ്ഞ ഭക്തിപ്രേമപാരവശ്യത്തോടെ കർദ്ദമൻ ഭഗവൽപ്പാദങ്ങളിൽ വീണു. "ഭഗവാനേ ആ പാദാരവിന്ദങ്ങൾ ഇഹലോകത്തിലെ മുഷിഞ്ഞ ജീവിതവും സംസാരക്കടലും ക്ഷണത്തിൽ കടത്തിക്കൊണ്ടു പോവാൻ പര്യാപ്തമാണ്. അജ്ഞരായവർ മാത്രമേ സ്വന്തം ലൗകികസുഖത്തിനും നേട്ടങ്ങൾക്കും വേണ്ടി അവയെ പൂജിക്കൂ. അങ്ങയുടെ യഥാർത്ഥ ഭക്തന്മാർ ലൗകികസുഖത്തിൽ നിന്നുവിട്ട് സദാ ഭഗവൽപ്രേമമത്തരായിരിക്കും. അങ്ങയാൽ ക്രമീകരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന കാലചക്രത്തിൽ ജീവൻെറ ഇഹലോകവാസം നിമിഷംപ്രതി ചെറുതായിവരുന്നു എന്നും അവർക്കറിയാം. അങ്ങയുടെ ഭക്തന്മാരുടെ ഏതാഗ്രഹവും അങ്ങാണല്ലോ സാധിച്ചു തരുന്നത്. സൃഷ്ടികർത്താവിൻെറ ആജ്ഞയനുസരിക്കാൻ വേണ്ടി എനിക്കൊരു വിവാഹം ചെയ്യണമെന്നാഗ്രഹമുണ്ട്. എനിക്ക് പുണ്യവതിയും അങ്ങയോടതിരറ്റ ഭക്തിയുമുള്ള ഒരു പെൺകുട്ടിയെ ഭാര്യയായിക്കിട്ടാനിടയാക്കിയാലും. "

ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: "സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടവരിൽ അഗ്ര്യണ്യനായ മഹാമുനേ എന്നോടുള്ള ഒരു പ്രാർത്ഥനയും വെറുതെയാവാൻ പറ്റില്ലതന്നെ. നിൻെറ മനസ്സിലുള്ള ഈ ആഗ്രഹം നീ പറയും മുൻപേ എനിക്കറിയാമായിരുന്നു. നേരത്തേതന്നെ ഞാനതനുവദിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. സ്വയംഭൂവമനു ചക്രവർത്തി തൻെറ മകളെ നിനക്കുവിവാഹം ചെയ്തുതരും. നിനക്കൊൻപത് പെൺകുട്ടികളുണ്ടാവുകയും ചെയ്യും. നിൻെറ ഇഹലോകകടമകളെല്ലാം തീർത്തുകഴിയുമ്പോഴേക്കും നിസ്വാർത്ഥവും അഹങ്കാരരഹിതവുമായ ജീവിതം കൊണ്ട് എന്നെ സാക്ഷാത്ക്കരിക്കുവാനും ഏകത്വം കൈവരിക്കുവാനും നിനക്കു കഴിയും. എല്ലാ ജീവികളിലും കരുണയുള്ളവനായും യാതൊരു ജീവജാലങ്ങൾക്കും നിന്നോട് പേടിയോ വിദ്വേഷമോ ഇല്ലാതേയും നിനക്ക് ഈ വിശ്വം മുഴുവൻ എൻെറതന്നെരൂപമെന്നു കാണാനാകും. ഞാൻ സ്വയം നിനക്കുപുത്രനായിപ്പിറന്ന് സത്യം വെളിപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യും." ഭഗവാൻ മറഞ്ഞശേഷവും കർദ്ദമൻ സന്തോഷോന്മാദത്തിലായിരുന്നു.

കർദ്ദമൻെറ കുടിൽ പ്രകൃതിരമണീയമായ ബിന്ദുസരോവരത്തിൻെറ തീരത്തായിരുന്നു. ഭഗവൽപ്രേമമത്തനായ കർദ്ദമനെക്കണ്ട സന്തോഷത്തിൽ ഭഗവൽനേത്രങ്ങളിൽ നിന്നുവീണ കണ്ണുനീർ ബിന്ദുവാണ് സരോവരമായിതീർന്നത്. അതീവസൗന്ദര്യവും ദൈവികതയും നിറഞ്ഞ ചുറ്റുപാടുകൾ. പരമമായ സമാധാനത്തിൻെറ അന്ത:രീക്ഷം. ഭഗവൽവിധിപോലെ ഒരുദിനം ചക്രവത്തി തൻെറ മകൾ ദേവഹൂതിയുമായി പർണ്ണശാലയിൽ വന്നു. കർദ്ദമൻ ചക്രവർത്തിയെ ഉപചാരപൂർവ്വം സ്വീകരിച്ചു. "സ്വയം രാജ്യമുടനീളം സന്ദർശിച്ച് ദുഷ്ടനിഗ്രഹം നടത്തി ശിഷ്ടപരിപാലനം ചെയ്യുന്ന രാജാവ് ഭഗവാൻെറ ഒരംശംതന്നെയാണല്ലോ. ധർമ്മത്തെ പരിപാലിക്കയും അധർമ്മത്തെ നിർമ്മാർജ്ജനം ചെയ്യുകയും ചെയ്യാൻ ജനങ്ങളോട് ഇടപഴകിത്തന്നെയാണ് ഒരു രാജാവ് കഴിയേണ്ടത്. അല്ലെങ്കിൽ ദുഷ്ടരുടെ എണ്ണംപെരുകി അധർമ്മം നിലനിൽക്കാനിടവരും. അങ്ങയുടെ ആഗമനോദ്ദേശം വെളിപ്പെടുത്തിയാലും. എനിക്കങ്ങേക്കുവേണ്ടി എന്തുചെയ്യാൻ കഴിയും?"

അതോ ഹ്യന്യോന്യമാത്മാനം ബ്രഹ്മ ക്ഷത്രം ച രക്ഷത:
രക്ഷതി സ്മാവ്യയോ ദേവസ്സ യസ്സദസദാത്മക: (3-22-4)
അതോ ഭജിഷ്യേ സമയേന സാധ്വീം
യാവത്തേജോ ബിഭൃയാദാത്മനോ മേ
അതോ ധർമ്മാൻ പാരമഹംസ്യമുഖ്യാൻ
ശുക്ലപ്രോക്ത്താൻ ബഹുമന്യേƒവിഹിംസ്രാൻ (3-22-19)

മൈത്രേയമുനി തുടർന്നു:
കർദ്ദമൻെറ പ്രശംസകൾ കേട്ട് ലോകത്തിലെ ആദ്യത്തെരാജാവും നിയമജ്ഞനുമായ സ്വായംഭുവമനു ഉചിതമായ ഉപചാരവാക്കുകളാൽ മുനിയെവാഴ്ത്തി. "ഭഗവാൻ, അങ്ങയെപ്പോലുള്ള ബ്രാഹ്മണരെ തൻെറ വദനത്തിൽനിന്നു സൃഷ്ടിച്ച്, അങ്ങിനെ തപസ്സിലും വിജ്ഞാനത്തിലും യോഗവിദ്യയിലും പ്രാവീണ്യമുള്ളവരും ഇന്ദ്രിയവിഷയങ്ങളിൽ ആസക്തിയില്ലാത്തവരുമാക്കിയിരിക്കുന്നു. അങ്ങിനെയുള്ളവരെ സംരക്ഷിക്കാനാണ് എന്നേപ്പോലുള്ള രാജാക്കന്മാരെ തൻെറ കരങ്ങളിൽനിന്നും ഭഗവാൻ സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുന്നത്. അതാണ് രാജാക്കന്മാരും മഹർഷിമാരും പരസ്പരം കാക്കുന്നത്. എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ രണ്ടുപേരും ഒരേ പരമാത്മാവിൻെറ ഭാഗങ്ങളത്രെ. അതുകൊണ്ട് ഭഗവാൻതന്നെയാണ് സ്വയം സംരക്ഷിക്കുന്നതും സംരക്ഷിക്കപ്പെടുന്നതും. അങ്ങയെക്കണ്ട് ആ കാലടികൾ വണങ്ങാൻ എനിക്കുകിട്ടിയ ഈ അവസരം എൻെറ ഏറ്റവുംവലിയ സൗഭാഗ്യമായി ഞാൻ കണക്കാക്കുന്നു. എൻെറ മകൾ ദേവഹൂതി അവളുടെഹൃദയം അങ്ങയിൽ സമർപ്പിച്ചിരിക്കയാണ്. നാരദമുനിയാണ് അങ്ങയേപ്പറ്റി അവളോടു പറഞ്ഞത്. അങ്ങ് ജീവിതം മുഴുവൻ ബ്രഹ്മചര്യവ്രതത്തിലല്ലാ എന്നറിയുന്നതുകൊണ്ട് എൻെറ മകളെ പാണിഗ്രഹണം ചെയ്യണമെന്ന് ഞാനഭ്യർത്ഥിക്കയാണ്. അവളെ ഭാര്യയായി സ്വീകരിച്ചാലും."

കർദ്ദമൻ പറഞ്ഞു. "തീർച്ചയായും അങ്ങയുടെ മകളെ വിവാഹംചെയ്ത് സൃഷ്ടാവിൻെറ കൽപ്പന നിറവേറ്റാനും അങ്ങിനെ ലോകത്ത് ജനസമ്പത്തുണ്ടാക്കാനും ഞാൻ തയ്യാറാണ്. ഭഗവൽപാദാരവിന്ദങ്ങളെ പൂജിക്കുന്ന ഒരുവനുമാത്രമേ അങ്ങയുടെ മകളും ഉത്താനപാദൻെറ സഹോദരിയുമായ ദേവഹൂതിയെ കാണാൻപോലും സാധിക്കൂ. അതുകൊണ്ട് ദേവഹൂതിയെ വേൾക്കുന്നത് എൻെറ സൗഭാഗ്യമായിത്തന്നെ ഞാൻ കരുതുന്നു. ഒരു നിബന്ധനയോടെ ഞാൻ അവളെ പാണിഗ്രഹണം ചെയ്തുകൊള്ളാം. അവൾക്കൊരു ആൺകുഞ്ഞുണ്ടാകുന്നതുവരെമാത്രമേ ഞാൻ അവളൊന്നിച്ചുകഴിയൂ. അതുകഴിഞ്ഞ് സന്യാസവൃത്തി സ്വീകരിക്കുന്നതാണ്. എന്തെന്നാൽ ഈ സന്യാസവൃത്തി ഭഗവൽപ്രോക്തവും, അഹിംസാധിഷ്ഠിതവും സർവ്വഥാ പ്രശംസനീയവുമത്രെ." ഇത്രയും പറഞ്ഞ് മഹർഷി ധ്യാനത്തിലാണ്ടു.

രാജ്ഞിയുടേയും മകളുടേയും അഭിപ്രായങ്ങൾ വ്യക്തമായി ചോദിച്ചറിഞ്ഞശേഷം സ്വായംഭുവമനു മകളെ കർദ്ദമനു വിവാഹം ചെയ്തുകൊടുത്തു. ദേവഹൂതി ദിവ്യഗുണങ്ങളുടെ വിളനിലമായിരുന്നു. ആ ദമ്പതികളോ ഉത്തമ ജോടിയും. വിവാഹച്ചടങ്ങിനുശേഷം മകളേയും ഭർത്താവിനേയും വിട്ട് മനു തൻെറ കൊട്ടാരത്തിലേക്ക് മടങ്ങിപ്പോയി.

ബ്രഹിസ്മതി എന്ന തലസ്ഥാനത്തിരുന്നു രാജ്യംഭരിച്ച മനുവാണ് ലോകത്തിലെ ഏറ്റവും പുരാതനമായ തത്വനിയമസംഹിതയായ മനുസ്മൃതി രചിച്ചത്. മനുഷ്യരുടെ ധർമ്മങ്ങളും പലേ തൊഴിലുകളിലുള്ളവരുടെ ചുമതലകളും മനുസ്മൃതിയിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. എഴുപത്തിരണ്ട് ചതുർയുഗങ്ങളടങ്ങിയ ഒരു മന്വന്തരം മുഴുവനും സ്വായംഭുവമനു രാജാവായിരുന്നു. അദ്ദേഹം തൻെറ ജീവിതംമുഴുവനും ഭഗവാൻ വാസുദേവനെ മനസ്സിൽ ധ്യാനിച്ച് അവിടത്തെ പ്രകീർത്തിച്ചുപൂജിച്ച് നിമിഷങ്ങളെ ധന്യമാക്കി.

വിശ്രംഭേണാത്മശൌചേന ഗൌരവേണ ദമേന ച
ശുശ്രൂഷയാ സൌഹൃദേന വാചാ മധുരയാ ച ഭോ: (3-23-2)
വിസൃജ്യ കാമം ദംഭം ച ദ്വേഷം ലോഭമഘം മദം
അപ്രമത്തോദ്യതാ നിത്യം തേജീയാംസമതോഷയത് (3-23-3)
സംഗോ യസ്സംസൃതേർഹേതുരസത്സു വിഹിതോfധിയാ
സ ഏവ സാധുഷു കൃതോ നിസ്സംഗത്വായ കൽപ്പതേ (3-23-55)

മൈത്രേയമുനി തുടർന്നു:
ദേവഹൂതി തൻെറ ഭർത്താവിനോട് അങ്ങേയറ്റത്തെ ഭക്തിയുള്ളവളും അദ്ദേഹത്തിൻെറ മനസ്സറിഞ്ഞ് ഭക്തിയോടെ ജീവിക്കുന്നവളുമായിരുന്നു. കാമം, ക്രോധം, വെറുപ്പ്, അത്യാഗ്രഹം, പാപം, പൊങ്ങച്ചം ഇവയുടെ കളങ്കമേശാതെ ആത്മീയപ്രഭാപൂരിതനായ സ്വഭർത്താവിനെ സദാജാഗരൂകയായി സേവിച്ചു. പാതിവ്രത്യം, പവിത്രത, സദ്ഗുണസമ്പന്നത, മനോനിയന്ത്രണം, സേവനം, സ്നേഹം, മധുരോക്തികൾ എന്നിവകളാൽ ദേവഹൂതി കർദ്ദമമുനിയെ ഭക്ത്യാദരവോടെ പരിചരിച്ചു. സമയം കടന്നുപോയി. ദേവഹൂതി ക്ഷീണിതയും ദുർബ്ബലയുമായി. മുനി അതു മനസ്സിലാക്കി അവളോടുള്ള തൻെറ സ്നേഹവായ്പ്പും ഇങ്ങിനെ വെളിപ്പെടുത്തി. “നിൻെറ പരിചരണവും ഭക്തിയും എനിക്കേറ്റവും സംതൃപ്തിയേകുതാണ്. നിനക്ക് അതീന്ദ്രിയമായ കാഴ്ചയുണ്ടാകാൻ ഞാൻ അനുഗ്രഹിക്കുന്നു. ഞാൻ തപസ്സുകൊണ്ടു നേടിയ ശക്തികളെല്ലാം നിനക്കുകൂടി അവകാശപ്പെട്ടതത്രെ. കാരണം നിൻെറ ഭക്തിയും പ്രേമവും അങ്ങിനെയുള്ളതാണല്ലോ.”

ദേവഹൂതി പറഞ്ഞു: “നാഥാ, അങ്ങയ്ക്ക് പലേവിധ യോഗശക്തികളും ഉണ്ടെന്ന് എനിക്കറിയാം. അങ്ങയെ ഭർത്താവായിക്കിട്ടി സേവിക്കാനിടയായതിനാൽ ഞാൻ അതീവ ഭാഗ്യവതി തന്നെ. ഇനി അങ്ങയുടെ വാക്കുനിറവേറ്റാൻ എനിക്ക് സന്താനഭാഗ്യംകൂടി കനിഞ്ഞേകിയാലും. അങ്ങയുടെ വരും തലമുറകൾ എന്നിലൂടെയാകട്ടെ.”

കർദ്ദമമുനി തൻെറ യോഗശക്തിയാൽ കമനീയമായ ഒരാകാശക്കൊട്ടാരം നിർമ്മിച്ചു. നിർമ്മിതിയിലും ഭംഗിയിലും ആ പറക്കുംകൊട്ടാരം അതിവിശിഷ്ഠമായിരുന്നു. എന്നിട്ട് ദേവഹൂതിയോട് ദിവ്യമായ ഒരു തടാകത്തിലിറങ്ങി കുളിക്കാൻ നിർദ്ദേശിച്ചു. ആശകളെല്ലാം സഫലമാക്കാൻ കഴിവുള്ളതത്രേ ഈ പൊയ്ക. വെള്ളത്തിലിറങ്ങവേ ദേവഹൂതിക്ക് തോഴികളായി വന്നത് അപ്സരകന്യകമാർ തന്നെയായിരുന്നു. അവരവളെ കുളിപ്പിച്ച് ആടയാഭരണങ്ങൾ അണിയിച്ചൊരുക്കി. തൻെറ നാഥനെ സ്മരിച്ചമാത്രയിൽ ദേവഹൂതി കർദ്ദമസമീപത്തെത്തുകയും ചെയ്തു. കർദ്ദമൻ തൻെറ ഭാര്യയിൽ യൗവനകാന്തിയും പ്രസരിപ്പും വീണ്ടുകിട്ടിയതായി കണ്ടു. പറക്കുംകൊട്ടാരത്തിൽ അവളേയും കയറ്റി കർദ്ദമൻ ലോകസഞ്ചാരം നടത്തി. നാനാദിക്കുകളിലുള്ള വിവിധ രാജ്യങ്ങൾ സഞ്ചരിച്ചു ചുറ്റിക്കണ്ടു. സുഖോദ്യാനങ്ങളിൽ പലതിലുമവർ ചുറ്റിനടന്നു സമയം ചിലവഴിച്ചു. കർദ്ദമൻെറ ഭഗവൽപ്രേമവും ദേവഹൂതിയുടെ ഭർത്തൃപ്രേമവും കൊണ്ടാണ് ഇതെല്ലാം സാദ്ധ്യമായത്. അവർ പർണ്ണശാലയിലേക്കു മടങ്ങി. സന്താനങ്ങൾക്ക് വേണ്ടിയുള്ള ദേവഹൂതിയുടെ ആഗ്രഹം പൂർത്തീകരിക്കാൻ മുനി തീരുമാനിച്ചു. ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരം നേടിയ മുനി, ദേവഹൂതിയെ തൻെറതന്നെ ഭാഗമായിക്കണ്ട് സ്വയം ഒൻപതായി ഒൻപതു പെൺകുട്ടികളെ ദേവഹൂതിക്ക് നൽകി. പ്രസവം കഴിഞ്ഞയുടനെ സന്യാസവൃത്തിക്കായി പുറപ്പെടാനൊരുങ്ങിയ കർദ്ദമനോട് ദേവഹൂതി ഒരു പുത്രനെക്കൂടി വേണമെന്നാവശ്യപ്പെട്ടു. “മാമുനേ, അങ്ങയുടെ പുത്രിമാർ എല്ലാവരും നാളെ എന്നെവിട്ട് ഭർതൃഗൃഹ ങ്ങളിലേക്കു പോകുമല്ലോ. പിന്നെ എന്നെ നോക്കാൻ ആരുമില്ല. ഭൗതികലോകസുഖങ്ങൾ എല്ലാം ആവോളം ഞാൻ അനുഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. എങ്കിലും അജ്ഞാനത്തോടുള്ള അടുപ്പം ഒരുവളെ ജനനമരണചക്രത്തിൽ ബന്ധിച്ചിടുന്നു എന്നു ഞാനറിയുന്നു. എന്നാൽ ദിവ്യപുരുഷന്മാരുമായുള്ള അടുപ്പം മുക്തിദായകമത്രേ. വിരസമായ ജീവിത ബന്ധനത്തിൽനിന്നുള്ള മോചനമാണ് ഞാനാഗ്രഹിക്കുന്നുത്. എനിക്ക് ഭയത്തിൽനിന്നു മോചനംനൽകി അനുഗ്രഹിച്ചാലും. ”

സ്വീയം വാക്യമൃതം കർത്തുമവതീർണ്ണോƒസി മേ ഗൃഹേ
ചികീർഷുർഭഗവാൻ ജ്ഞാനം ഭക്താനാം മാനവർദ്ധന: (3–24–30)
താന്യേവതേƒഭിരൂപാണി രൂപാണി ഭഗവംസ്തവ
യാനി യാനി ച രോചന്തേ സ്വജനാനാമരൂപിണ: (3–24–31)

മൈത്രേയൻ തുടർന്നു:
കർദ്ദമൻ ഭഗവദനുഗ്രഹത്തെപ്പറ്റി ഓർത്തിട്ട് ദേവഹൂതിയോട് അവളുടെ ആഗ്രഹം സഫലമാകും എന്നു പറഞ്ഞു. ഭഗവാൻ സ്വയം പുത്രനായി ജനിക്കും എന്നാണല്ലോ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളത്. ദേവഹൂതി, തൻെറ സർവ്വസ്വവും ഭഗവാനിലർപ്പിച്ചു കഴിഞ്ഞു പോന്നു. പിന്നെയും കുറേക്കാലംകഴിഞ്ഞ് ഭഗവാൻ സ്വയം കർദ്ദമൻെറ ഊർജ്ജമായി ദേവഹൂതിയിൽക്കൂടി പുറത്തുവന്നു. വിറകുതടിയിൽ ലീനമായിരിക്കുന്ന തീ പുറത്തുവരുന്നതു പോലെ. ദേവതകൾപോലും ഭഗവൽജനനത്തെ വാഴ്ത്തി. സൃഷ്ടാവുതന്നെ കുട്ടിക്ക് കപിലൻ എന്നു പേരിട്ടു. ബ്രഹ്മാവിൻെറ നിർദ്ദേശമനുസരിച്ച് കർദ്ദമൻ തൻെറ ഒൻപത് പുത്രിമാരെ ഒൻപതു മഹർഷിമാർക്ക് വിവാഹംചെയ്തു കൊടുത്തു. കലയെ മരീചിക്കും. അനസൂയയെ അത്രിക്കും. ശ്രദ്ധയെ അംഗിരസ്സിനും. ഹവിർഭുവിനെ പുലസ്ത്യനും. ഗതിയെ പുലഹനും. ക്രിയയെ കൃതുവിനും. ഖ്യാതിയെ ഭൃഗുവിനും. അരുന്ധതിയെ വസിഷ്ടനും. ശാന്തിയെ അഥർവ്വനും വിവാഹം കഴിച്ചു. അവരെല്ലാം സ്വഗൃഹങ്ങളിലേക്ക് പോവുകയും ചെയ്തു.

ഭഗവാൻസ്വയം സ്വപുത്രനായി പിറന്ന കപിലനോട് കർദ്ദമമുനി ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു: “പലേ ജന്മങ്ങളിലെ ഭക്തിസാധനകളിലൂടെ മാത്രമേ അങ്ങയെ സാക്ഷാത്കരിക്കാൻ സാധകർക്ക് സാധിക്കൂ. പരിപൂർണ്ണമായി പവിത്രമാവാതെ ദുഷ്ടബുദ്ധികൾക്ക് ഇത് സാദ്ധ്യമാവുകയില്ല തന്നെ. എങ്കിലും അങ്ങയുടെ കാരുണ്യവും മഹിമയും അപാരം. അല്ലെങ്കിൽ എന്നെപ്പോലുള്ള ഒരു സാധാരണക്കാരൻെറ വീട്ടിൽവന്നു ജനിക്കുമോ? സർവ്വസാധാരണമായ നിരൂപണത്തെപോലും അവഗണിച്ച് ഇവിടെ അവതരിച്ചിരിക്കുന്നത് അവിടുത്തെ പരമകാരുണ്യം തന്നെയാണ്. ആത്മവിദ്യാപരമായ അറിവ് പ്രചരിപ്പിക്കാൻ സ്വയമവതരിച്ച് ഭക്തജനങ്ങളുടെ മഹിമ ലോകത്തെ അറിയിക്കാൻവേണ്ടിയാണല്ലോ അവിടുന്നങ്ങിനെ ചെയ്തത്. അങ്ങ് എല്ലാ രൂപഭാവങ്ങൾക്കും അതീതനാണെന്ന് ഞാൻ അറിയുന്നു. എങ്കിലും ഭക്തജനങ്ങൾക്കിഷ്ടമാവുന്ന രൂപങ്ങളെ സ്വീകരിക്കാൻ അങ്ങ് തയ്യാറുമാണ്. സർവ്വചരാചരങ്ങളുടെയും ബോധമണ്ഡലത്തെ നിയന്ത്രിക്കുന്നതും, അവയെ സൃഷ്ടിച്ച്, സംരക്ഷിച്ച്, സംഹരിച്ച്, പഞ്ചഭൂതങ്ങളേയും കാലത്തേയും നിയന്ത്രിച്ച്, വിശ്വബോധത്തിൻെറ നിയന്താവായും, പരമാത്മസ്വരൂപനായും നിലകൊള്ളുന്ന കപിലനെ ഞാൻ അഭയം പ്രാപിക്കുന്നു. എൻെറ പിതാവായ ബ്രഹ്മദേവനു ഞാൻ നൽകിയ വാഗ്ദാനപ്രകാരം എൻെറ എല്ലാ ആഗ്രഹങ്ങളും നിന്നിൽ സാക്ഷാത്ക്കരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഇനി ഈ ലൗകികജീവിതം ഉപേക്ഷിച്ച് പൂർണ്ണമായും സന്യസിക്കാൻ അനുമതിയേകിയാലും. ”

കപിലനായി അവതരിച്ച ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: “ആത്മവിദ്യാചരണത്തിനാണീ അവതാരത്തിൽ ഞാൻ വന്നിട്ടുള്ളത്. ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽനിന്നും വിട്ടുപോകാൻ ഞാൻ അനുമതി നൽകുന്നു. എന്നിലുള്ള ഭക്തിയാലും പ്രവൃത്തികളാലും മരണത്തിൽനിന്നും അങ്ങു വിമുക്തനത്രെ. ഹൃദയം എന്നിൽ ലീനമായതിനാൽ ദു:ഖത്തിൽനിന്നും ഭയത്തിൽനിന്നും മുക്തിയും ഉണ്ടാകട്ടെ.” എന്നുപറഞ്ഞ് സ്വപുത്രരൂപത്തിൽ ഭഗവാൻ മുനിയെ അനുഗ്രഹിച്ചു. കർദ്ദമൻ ഗൃഹംവിട്ട് മനസ്സുമുഴുവൻ ഭഗവാനിലർപ്പിച്ച് ആത്മസാക്ഷാത്കാരം നേടി. പരമാത്മാവിൽ നിന്നും സ്വയം വിഭിന്നമല്ലെന്നും സർവ്വചരാചരങ്ങളിലെ ആത്മാവും ഒന്നാണെന്നും അദ്ദേഹം കണ്ടു. അങ്ങിനെ ജനനമരണചക്രങ്ങളിൽ നിന്നും കർദ്ദമൻ എന്നെന്നേക്കുമായി മുക്തി നേടി.

യോഗ ആദ്ധ്യാത്മിക: പുംസാം മതോ നി:ശ്രേയസായ മേ
അത്യന്തോപരതിർയത്ര ദു:ഖസ്യ ച സുഖസ്യ ച (3-25-13)
ഏതാവനേവ ലോകേƒസ്മിൻ പുംസാം നി:ശ്രേയസോദയ:
തീവ്രേണ ഭക്തിയോഗേന മനോ മയ്യർപ്പിതം സ്ഥിരം (3-25-44)

മൈത്രേയൻ തുടർന്നു:
കർദ്ദമമുനി ഗൃഹസ്ഥാശ്രമം വിട്ട് സന്യാസിയായി പോയതിനുശേഷം കപിലൻ ബിന്ദുസരോവരത്തിൽ അമ്മയെ പരിചരിച്ച് കഴിഞ്ഞുപോന്നു. ഒരു ദിവസം ദേവഹൂതി കപിലനോട് പറഞ്ഞു. "അല്ലയോ ഉത്തമാ, ഇന്ദ്രിയതൃപ്തിക്കായുള്ള ജിവിതത്തിൻെറ വ്യർത്ഥതയെപ്പറ്റി എനിക്കു പൂർണ്ണമായി മനസ്സിലായിരിക്കുന്നു. നിൻെറ കണ്ണുകളിൽ അജ്ഞാനാവരണം നീക്കാൻ കഴിയുന്ന പ്രഭയുടെ തെളിമ ഞാൻ കാണുന്നു. ഇരുട്ടകറ്റുന്ന സൂര്യപ്രകാശം പോലെ അജ്ഞാനമകറ്റുന്ന തേജസ്സാർന്ന ഭഗവാൻതന്നെയാണ് നീ. നിൻെറ കൃപകൊണ്ടു മാത്രമേ 'ഞാൻ', 'എൻേറത്' എന്നെല്ലാമുള്ള തോന്നലുകളിൽനിന്നു മോചനം ലഭിക്കുകയുള്ളൂ. ഈ തോന്നലുകൾ തന്നേയും നിൻെറ മായാശക്തി യുടെ പ്രകടനം തന്നെ. സത്യവിജ്ഞാനസാരം നൽകി എന്നെ അനുഗ്രഹിച്ചാലും."

"അനുഗൃഹീതയായ അമ്മേ, എൻെറ അഭിപ്രായത്തിൽ സുഖദു:ഖങ്ങളുടെ കെട്ടുപാടുകളിൽനിന്നു മോചനം കിട്ടാനുതകുന്ന യോഗമാർഗ്ഗത്തിലൂടെയാണ് ആ ശാന്തിപൂർണ്ണമായ പരമപദം പ്രാപിക്കുന്നത്. ഈ യോഗമാർഗ്ഗത്തെ ഞാൻ വിശദീകരിച്ചുതരാം. മനസ്സാണ് ബന്ധനങ്ങൾക്കും മോചനത്തിനും മൂലകാരണം. മനസ്സ് സുഖം തേടി പുറത്തുള്ള വസ്തുക്കളിൽ ആസക്തിപൂണ്ടലയുമ്പോൾ ബന്ധനവും ഭഗവൽ സ്മരണയിലും ഭക്തിയിലും മുഴുകിയിരിക്കുമ്പോൾ മോചനവും ലഭിക്കുന്നു. സുഖം തേടുന്ന മനസ്സാണ് കാമ, ക്രോധ, ലോഭ, മദ, മാത്സര്യങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുന്നത്. സുഖമോഹത്തിൽ നിന്നും നിസ്സംഗമാവുമ്പോൾ മനസ്സിൽ ശുദ്ധിയും ശാന്തിയും ഉണ്ടാവും. അങ്ങിനെ മനസ്സു തയ്യാറാകുമ്പോൾ അജ്ഞാനത്തിൻെറ ആവരണവും നാനാത്വബോധവും മാറി ആത്മബോധം കൈവരുന്നു. എല്ലാറ്റിലും എല്ലായിടത്തും അദ്വൈതമായ ആ ആത്മാവുതന്നെ കാണുമാറാകുന്നു. പ്രകൃതിജന്യമായ വാസനകൾ പോലും ദുർബ്ബലമായിത്തീരുകയും ചെയ്യും. ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരം സിദ്ധിച്ച ഒരുവന് ഭക്തിതന്നെ ഏറ്റവും നല്ല മാർഗ്ഗം. ഭൗതികസുഖങ്ങളോടും വസ്തുക്കളോടുമുള്ള പ്രേമം ബന്ധനത്തിലേക്ക് നയിക്കുമ്പോൾ ദിവ്യപുരുഷന്മാരുമായുള്ള സത്സംഗം, ജീവനെ മോചനത്തിൻെറ പാതയിലേക്ക് നയിക്കുന്നു. ഈ ദിവ്യപുരുഷന്മാർ കരുണയുടേയും, ക്ഷമയുടേയും, ദയാവായ്പ്പിൻേറയും വിളനിലങ്ങളും എല്ലാവരോടും സൗഹൃദഭാവമുള്ളവരുമത്രെ. നന്മയാണവരുടെ ആഭരണം. അവർക്ക് ശത്രുക്കളില്ല. അവരുടെ ഭക്തി എന്നിൽത്തന്നെ അടിയുറച്ചിരിക്കുന്നു. എല്ലാവിധ സ്വാർത്ഥമോഹങ്ങളേയും ബന്ധുമിത്രാദികളേയും ഉപേക്ഷിച്ച് എനിക്കു വേണ്ടിയാണവർ കഴിയുന്നത്. അവരുടെ ഏകാശ്രയവും അഭയസ്ഥാനവും ഞാൻ തന്നെ. എൻെറ കഥകൾ കേട്ടും പറഞ്ഞും അവർ കാലം കഴിക്കുന്നു. ഒന്നിനോടും ആസക്തി കൂടാതെ കഴിയുന്ന ഈ ദിവ്യന്മാരുമായുള്ള അടുപ്പം ഭൗതികാ സക്തിയിൽനിന്നും മോചനംകിട്ടാനുതകുന്ന മരുന്നത്രെ. അവരുടെ സത്സംഗത്തിൽ നിന്നും പടിപടിയായി ഭഗവാനിൽ പരിപൂർണ്ണവുമായ പ്രേമവും ഭക്തിയും അങ്ങിനെ സുഖഭോഗാസക്തിയിൽനിന്നു മോചനവും ലഭ്യമാകുന്നു. യോഗാഭ്യാസംകൊണ്ട് ഇപ്പോൾ, ഇവിടെ ഈ ജന്മത്തിൽത്തന്നെയാണ് ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരം ഉണ്ടാകേണ്ടത്. നിസ്വാർത്ഥവും ആഗ്രഹരഹിതവുമായ ഭഗവൽഭക്തിയാണ് അത്യുത്തമം. നിർവ്വാണത്തേക്കാൾ കൂടിയ ഒരവസ്ഥയത്രേ അത്. ഉത്തമഭക്തൻ എന്നിലല്ലാതെ മറ്റൊന്നിലും തൽപ്പരനല്ല. അത്തരത്തിലുള്ള ഭക്തി ആത്മാവിൻെറ ആവരണങ്ങളെയെല്ലാം അലിയിച്ചു കളയുന്നു. സ്വയം ആഗ്രഹിക്കുകപോലും ചെയ്യാതെതന്നെ എൻെറ സവിധത്തിലേക്കവരെത്തുന്നു. എന്നെ ഏകാവലംബമായി കരുതി അഭയം തേടുന്നവർക്ക് എന്നിലെന്നും സ്ഥാനമുണ്ടായിരിക്കും. കാലത്തിന് അവരെ ഒന്നും ചെയ്യാൻ സാദ്ധ്യമല്ല. അവർക്ക് ജനനമരണങ്ങളുടെ ഭയത്തിൽ നിന്നും ഞാൻ മുക്തിയേകും. പരിപൂർണ്ണഭക്തിയോടെ എന്നിലർപ്പിച്ച മനസ്സത്രെ ഇഹലോകത്തിൽ മനുഷ്യൻെറ ഏറ്റവും വലിയ സ്വത്ത്."

അനാദിരത്മാ പുരുഷോ നിർഗ്ഗുണ: പ്രകൃതേ: പര:
പ്രത്യഗ്ധാമാ സ്വയം ജ്യോതിർവിശ്വം യേന സമന്വിതം (3-26-3)
അന്ത: പുരുഷരൂപേണ കാലരൂപേണ യോ ബഹി:
ശമന്വേത്യേഷസത്ത്വാനാം ഭഗവാനാത്മമായയാ (3-26-18)

കപിലൻ തുടർന്നു:
ഭക്തിമാർഗ്ഗം വിജ്ഞാനമാർഗ്ഗത്തിൻെറ ശത്രുവല്ല. മറിച്ച് അവരണ്ടും വേർപിരിയാനാവാത്ത സുഹൃത്തുക്കളത്രെ. ഒരുവനെ ബന്ധനത്തിൽനിന്നും മോചിപ്പിക്കാനുതകുന്ന ആ വിജ്ഞാനത്തിൻെറ സ്വഭാവത്തെപ്പറ്റി ഞാൻ വിശദീകരിക്കാം. ആത്മാവ്, ഉള്ളിൽ വസിക്കുന്നതും എന്നെന്നും നിലനിൽക്കുന്നതും ഭൗതികവസ്തുക്കളാൽ വിശദീകരിക്കാപ്പെടാനാവാത്തതുമത്രെ. ഈ വിശ്വത്തെ മുഴുവൻ പ്രകാശമാനമാക്കാൻ ഹൃദയത്തിൽ നിറഞ്ഞുനിന്ന് പ്രഭചൊരിയുന്നത് ഈ ആത്മാവത്രെ. എല്ലായിടവും നിറഞ്ഞുവിളങ്ങുന്ന പരമാത്മാവ് വസ്തുവകകളിൽനിന്ന് തുലോം ഭിന്നമാണെങ്കിലും ദ്രവ്യവസ്തുക്കളാൽ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടതു പോലെ കാണപ്പെടുന്നു. ഒരു വ്യക്തി സ്വപ്നം കാണുകയോ ഭാവന ചെയ്യുകയോ ചെയ്യുന്നതുപോലെയാണ് ആത്മാവും ദ്രവ്യവുമായുള്ള കൂടിച്ചേരൽ. ഈ ദ്രവ്യത്തിനാവട്ടെ മൂന്നു സൂക്ഷ്മാവസ്ഥകളുണ്ട്.

സ്വയം സർവ്വസ്വതന്ത്രമെങ്കിലും ദ്രവ്യത്തിൻെറ ആകർഷണത്തിൽപ്പെട്ടതുപോലെ ആത്മാവ് തികച്ചും ഭൗതികവസ്തുക്കളിൽ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. നാടകശാലയിലെ വേദിയിൽ നടക്കുന്ന നാടകത്തിലെ വികാരം ഉൾക്കൊള്ളുന്ന കാണിയെപ്പോലെയാണത്. വിശ്വനിർമ്മിതിക്കായുപയോഗിക്കുന്ന പദാർത്ഥങ്ങളുടെ ധാതുക്കൾ എപ്പോഴും രൂപഭാവങ്ങൾ മാറിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഇത് വിശ്വചരിത്ര സംഭവങ്ങൾ തന്നെയല്ലേ? സനാതനമായ ആത്മാവ് സർവ്വസാക്ഷിയായി ഈ സംഭവങ്ങളാൽ ബാധിക്കപ്പെടാതെയാണെങ്കിൽക്കൂടി സ്വാർജ്ജിതമായ അജ്ഞാനത്താൽ വസ്തുക്കളുമായി താദാത്മ്യം പ്രാപിച്ച് കാര്യകർത്തൃത്വഭാവവും ഭോക്തൃഭാവവും കൈക്കൊള്ളുന്നു.

കർത്തൃത്വഭാവം ജനനമരണങ്ങളേയും സുഖദു:ഖങ്ങളേയും വരുത്തുന്നു. പ്രകൃതിയാണ് (ദ്രവ്യം, വസ്തു) ആത്മാവിൻെറ ഈ ഭാവങ്ങൾക്കു കാരണം. പ്രകൃതിക്കു പ്രവർത്തിക്കാൻ വേണ്ട ഊർജ്ജവും പ്രകാശവും ലഭിക്കുന്നത് ആത്മാവിൽ നിന്നത്രെ. എങ്കിലും പ്രകൃതിയിലുണ്ടാകുന്ന മാറ്റങ്ങളേയും സംഭവങ്ങളേയും സ്വാംശീകരിക്കുമ്പോൾ മാത്രമേ പ്രകൃതിയിലെ സംഭവങ്ങൾ ആത്മാവിൻേറതാകുന്നുള്ളൂ. ഈ ഭാവന ആത്മാവിൻെറ സ്വന്തം നിർമ്മിതിയായ അജ്ഞാനത്തിൻെറ സന്തതിയത്രേ.

ഇനി പ്രകൃതിയെപ്പറ്റി ഞാൻ വിശദീകരിക്കാം. അത് പ്രധാന എന്നും പറയപ്പെടുന്നു. സത്വം, രജസ്, തമസ്, എന്നീ സ്വഭാവങ്ങളോടുകൂടിയ ഊർജ്ജമത്രേ അത് (ആണവം, വിദ്യുത്കാന്തം, ഗുരുത്വാ കർഷണം). പ്രകൃതി, സ്വയം കാര്യവും കാരണവുമത്രേ (കോഴിയും, മുട്ടയും). മാറ്റങ്ങൾ മാത്രമേ പ്രകൃതിയിൽ മാറ്റപ്പെടാതായുള്ള ഒരു നിയമമായുള്ളൂ. എപ്പോഴും ജനനവും, മരണവും, ഉണ്ടാക്കലും, ഉടയ്ക്കലും, സൃഷ്ടിയും, സംഹാരവും പ്രകൃതിയിലുണ്ട്. പഞ്ചഭൂതങ്ങൾ, അഞ്ച് സൂക്ഷ്മധാതുക്കൾ, നാലുമടങ്ങുള്ള ആന്തരേന്ദ്രിയങ്ങൾ, അഞ്ചു ജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങൾ, അഞ്ചു കർമ്മേന്ദ്രിയങ്ങൾ എന്നിവയാണ് ഇരുപത്തിനാലു കലകൾ. ഇരുപത്തഞ്ചാമത്തെ കലയായ കാലം, ആത്മാവിൻെറ, പുരുഷൻെറ, ദൈവത്തിൻെറ, ശക്തിയത്രെ. ഭഗവാൻ സ്വയം കാലമാണ്. പ്രധാനയിൽ ധാതുക്കളും, ഇന്ദ്രിയങ്ങളും, വസ്തുക്കളും ഉണ്ടാകുന്നു. ഭഗവാൻ എല്ലാ വസ്തുവകകളിലും ജീവികളിലും പുരുഷനായും, ആത്മാവായും പുറമേ കാലമായും നിലകൊള്ളുന്നു.

ഈ ഇരുപത്തിയഞ്ച് കലകളേയും നേരിട്ടു സാക്ഷാൽക്കരിക്കുന്ന ഒരുവന് കർത്തൃത്വഭാവത്തിൻേറയും ഭോക്തൃഭാവത്തിൻേറയും പിടിയിൽനിന്നും മോചനംകിട്ടുന്നു. തദ്വാരാ പാപവും ദു:ഖവും ഒഴിയുകയും ചെയ്യുന്നു.

യത്തത് സത്ത്വഗുണം സ്വച്ഛം ശാന്തം ഭഗവത: പദം
യദാഹുർവ്വാസുദേവാഖ്യം ചിത്തം തന്മഹദാത്മകം (3-26-21)

കപിലദേവൻ തുടർന്നു:
ബോധസ്വരൂപനായ ഭഗവാൻ അതീവജാഗ്രതയോടെ പ്രകൃതിയുടെ ലീലകൾക്കു സാക്ഷ്യം നിന്നു. അങ്ങിനെ മന:ശക്തി (ബുദ്ധി) ഉണ്ടായി. ചിത്തശക്തിയുടെ പ്രഭാവത്തിലാണ് അന്തർലീനമായിക്കിടക്കുന്ന പ്രകടിതാവസ്ഥയും വ്യതിരിക്തതയും ഉണ്ടാവുന്നത്. ഈ ചിത്തശക്തിക്കിളക്കം തട്ടിയപ്പോൾ പ്രകൃതിയുടെ സംതുലിതാവസ്ഥക്കു ഭംഗം വരികയും വിശ്വബോധത്തിൻെറ തത്വം ഉണ്ടാവുകയും ചെയ്തു. വിശ്വബോധം (മഹത്തത്വം) പ്രകാശരൂപേണ വർത്തിച്ച് മുൻപുണ്ടായ വിശ്വപ്രളയതമസ്സിനെ നശിപ്പിച്ചു.

സ്ഥൂലജീവികളിലുള്ള മഹത്തത്രേ സൂക്ഷ്മദ്രവ്യമായ ചിത്തം (മനസ്സ്). അത് പ്രകൃത്യാ സത്വവും, ശുദ്ധവും, ശാന്തത നിറഞ്ഞതും, ഭഗവാൻെറ ഇരിപ്പിടവുമായതിനാൽ വാസുദേവൻ എന്നറിയപ്പെടുന്നു. മഹത്തിൽനിന്നും പരിണാമവിധേയമായി മൂന്നുതരത്തിലുള്ള അഹങ്കാരം ഉടലെടുത്തു. സാത്വികം, രാജസികം, താമസികം. ഈ മൂന്നുതരത്തിലുള്ള അഹങ്കാരങ്ങളിൽനിന്നും ധാതുക്കളും മനസ്സും ഉണ്ടായി. ആയിരം ഫണങ്ങളുള്ള അനന്തനെന്നും ഭഗവാൻെറതന്നെ പേരായ സംഘർഷണൻ എന്നും ഇതറിയപ്പെടുന്നു. ഈ അഹങ്കാരമാണ് കർതൃത്വഭാവവും ഭോക്തൃഭാവവും ഉണ്ടാക്കി കർമ്മത്തേയും കർമ്മഫലങ്ങളേയും നയിക്കുന്നത്.

മനസ്സുണ്ടായത് സാത്വീകാഹങ്കാരത്തിൽ നിന്നാണ്. മനസ്സ് അനിരുദ്ധൻ എന്ന പേരിൽ അറിയപ്പെടുന്നു. ഭഗവാൻെറ നാമംതന്നെ അത്. ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ നയിക്കുന്ന അനിരുദ്ധരൂപത്തിലുള്ള മനസ്സിനെ യോഗികൾ നീലത്താമരയുടെ നിറത്തിൽ ധ്യാനിക്കുന്നു. രാജസീകാഹങ്കാരത്തിൽനിന്നും ബുദ്ധിയുടെ (അറിവിൻെറ) തത്വങ്ങൾ ഉടലെടുത്തു. വസ്തുദ്രവ്യങ്ങളുടെ സ്വഭാവം മനസ്സിലാക്കി ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ഊർജ്ജസ്വലമാക്കുന്നത് ഈ ബുദ്ധിയത്രേ. പ്രദ്യുമ്നൻ എന്ന ഭഗവൽനാമത്താൽ ഈ ബുദ്ധി അറിയപ്പെടുന്നു. സംശയം, തെറ്റായഅറിവ്, ദൃഢത, ഓർമ്മ, നിദ്ര എന്നീ അഞ്ചുതരത്തിൽ ബുദ്ധി വർത്തിക്കുന്നു. ജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങളും കർമ്മേന്ദ്രിയങ്ങളും ജീവശ:ക്തിയായ പ്രാണനും എല്ലാം രാജസീകാഹങ്കാരത്തിൽ നിന്നും ഉണ്ടായതത്രേ.

താമസീകാഹങ്കാരത്തിൽ നിന്നാണ് സ്ഥൂലധാതുക്കളും ദ്രവ്യങ്ങളും സൂക്ഷ്മങ്ങളായ ഇന്ദ്രിയങ്ങളും കേൾവി, സ്പർശം, നിറം, സ്വാദ്, ഗന്ധം ഇവയുണ്ടായത്. ആദ്യം ആകാശതത്വവും, ദൂരം, ശബ്ദം ഇവയുമുണ്ടായി. ഇവ ശബ്ദമല്ലാതെ മറ്റൊന്നുമല്ല. ആകാശം വസ്തുവകകൾക്ക് നിലകൊള്ളാനും ജീവജാലങ്ങൾക്ക് വളരാനുമുള്ള ഇടം നൽകുന്നു. അകത്തെന്നും പുറത്തെന്നുമുള്ള വ്യത്യസ്ഥതയും ജീവികളുടെ ഇരിപ്പിടവുമാണ് ആകാശം. പിന്നീട് സ്പർശനതത്വം ഉണ്ടായി. ഇത് വായുവിൻെറ ധർമ്മമത്രെ. പിന്നീട് നിറങ്ങളുടേയും കാഴ്ചയുടേയും തത്വം ഉണ്ടായി. ഇതഗ്നിയുടെ ധർമ്മമാണ്. സ്വാദിൻെറ തത്വം, വൈവിദ്ധ്യമാർന്ന സ്വാദുകൾ തിരിച്ചറിയുന്നതിന് ജലവും അതിൻെറ തത്വവും. ഗന്ധത്തിൻെറ തത്വമാണ് ഘ്രാണശക്തിയും ഭൂമിയും. ജീവജാലങ്ങളെ താങ്ങിനിർത്തി പരിരക്ഷിക്കുന്ന ഭൂമിയുടെ ധർമ്മവും ഈ തത്വത്തിൻെറ അടിസ്ഥാനത്തിലത്രേ.

ചിത്തേന ഹൃദയം ചൈത്യ: ക്ഷേത്രജ്ഞ: പ്രാവിശദ്യദാ
വിരാട് തദൈവ പുരുഷസ്സലിലാദുദതിഷ്ഠത (3-26-70)
തമസ്മിൻ പ്രത്യഗാത്മാനം ധിയാ യോഗപ്രവൃത്തയാ
ഭക്ത്യാ വിരക്ത്യാ ജ്ഞാനേന വിവിച്യാത്മനി ചിന്തയേത് (3-26-72)

കപിലദേവൻ തുടർന്നു:
ആകാശത്തിൽ നിന്ന് വായു, വായുവിൽ നിന്ന് അഗ്നി, അഗ്നിയിൽ നിന്നും ജലം, ജലത്തിൽനിന്ന് ഭൂമി എന്നിവയുണ്ടായി. ഓരോ കാര്യത്തിലും കാരണം അന്തർലീനമാകുന്നു. ഈ ഓരോ ധാതുക്കളിലും കാരണധാതുക്കളുടെ സ്വഭാവവിശേഷം കൂടി അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. എല്ലാ ധാതുക്കളുടെ സ്വഭാവവിശേഷങ്ങളും ഭൂമിയിൽ ഒന്നുചേർന്നിരിക്കുന്നു.

പഞ്ചഭൂതങ്ങളും, മഹത്തും, അഹങ്കാരവും വേർപ്പെട്ടിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് ഭഗവാൻ നാരായണൻ സ്വയം കാലരൂപത്തിൽ അവയിൽ പ്രവേശിച്ചു. പൂർവ്വസൃഷ്ടിചക്രത്തിൽ മുക്തി ലഭിച്ചിട്ടില്ലാത്ത ആത്മാക്കളുടെ കർമ്മഭാരവും പ്രകൃതിയുടെ സ്വഭാവവിശേഷതകളും അവയിൽ ചേർത്തുവെച്ചു. ഏഴുതത്വങ്ങളും അങ്ങിനെ പ്രവർത്തനോന്മുഖമായി. വിശേഷൻ എന്ന പേരുള്ള അണ്ഡമായിമാറി അതിൽനിന്നും വിരാട് എന്ന വിശ്വജീവി പുറത്തുവന്നു.

ഈ അണ്ഡത്തിൽ ജീവനുണ്ടായിരുന്നില്ല. പഞ്ചഭൂതങ്ങളാലും മഹത്ത്, അഹങ്കാരം, എന്ന തത്വങ്ങളാലും അത് ചുറ്റപ്പെട്ടിരുന്നു. ഭഗവാൻ അതിൽ പ്രവേശിച്ച് സൃഷ്ടിപരിണാമത്തിന് തുടക്കമിട്ടു. സൂക്ഷ്മങ്ങളായ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ അണ്ഡത്തിലെ പഞ്ചഭൂതങ്ങളിൽനിന്നും പരിണമിച്ച് ഒറ്റക്കെട്ടായി വിശ്വജീവിയുടെ ഭാഗമായി. അവനിൽ വദനവും, രസനയും, സംസാരശേഷിയും, അഗ്നിദേവനും ആവിർഭവിച്ചു. ഘ്രാണശക്തിയോടെ നാസികയും, പ്രാണനും പിന്നീടുണ്ടായി. ഒരുജോടി കണ്ണുകളും കാഴ്ചശക്തിയും സൂര്യദേവനും, അതിനുശേഷം കർണ്ണങ്ങളും കേൾവിശക്തിയും ആകാശദേവതകളും ഉണ്ടായി. പിന്നീടാ വിശ്വജീവിയിൽ ത്വക്കും രോമങ്ങളും ഉണ്ടായി. സസ്യലതാദികളും, വൃക്ഷങ്ങളും അവയുടെ ദേവതകളും അങ്ങിനെ ഉണ്ടായി. ജലദേവതകളും പുനരുൽപ്പാദനാവയവങ്ങളും ഉൽപ്പാദനശേഷിയും പിന്നീടുണ്ടായി. വിസർജ്ജനാവയവങ്ങളും ഗുദദ്വാരവും അവയെ നിയന്ത്രിക്കുന്ന ദേവതകളും ഉണ്ടായി. അതുപോലെ കൈകളും അവയെ നിയന്ത്രിക്കാൻ ഇന്ദ്രനും ഉത്ഭവിച്ചു. കാലുകളും ചലനങ്ങളും വിഷ്ണുദേവനും പിന്നീടുണ്ടായി. രക്തധമനികളും, നദികളും, കടലും, വയറും, വിശപ്പും എല്ലാം ഉണ്ടായി. പിന്നീട് ഹൃദയവും, മനസ്സും, ചന്ദ്രനും, ബുദ്ധിയും, ബ്രഹ്മാവും, അഹങ്കാരവും, രുദ്രനും അവസാനമായി ചിത്തവും അന്തര്യാമിയായി അതിനെ നിയന്ത്രിക്കുന്ന ദേവതയും ഉണ്ടായി. എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളും ഈ വിശ്വജീവിയെ ഉണർത്താൻ ശ്രമിച്ചെങ്കിലും അതു വൃഥാവിലായി. ചിത്തത്തെ നിയന്ത്രിക്കുന്ന അന്തര്യാമി ശ്രമിച്ചപ്പോൾമാത്രമേ വിശ്വപുരുഷൻ ഉണർന്നുള്ളൂ. അതുകൊണ്ടാണ് യോഗമാർഗ്ഗങ്ങളിലൂടെ ആത്മജ്ഞാനവും വിരക്തിയും നേടി ഒരുവൻ ഈ അന്തര്യാമിയെ പൂജിക്കുന്നത്.

അർഥേ ഹ്യവിദ്യമാനേ/പി സംസൃതിർന്ന നിവർത്തതേ
ധ്യായതോ വിഷയാനസ്യ സ്വപ്നേ/നർത്ഥാഗമോ യഥാ (3–27–4)
മദ് ഭക്ത: പ്രതിബുദ്ധാർത്ഥോ മത് പ്രസാദേന ഭൂയസാ
നി:ശ്രേയസം സ്വസംസ്ഥാനം കൈവല്യാഖ്യം മദാശ്രയം (3–27–28)
പ്രാപ്നോതീഹാഞ്ജസാ ധീര: സ്വദൃശാച്ഛിന്നസംശയ:
യദ്ഗത്വാ ന നിവർത്തേത യോഗീ ലിംഗാദ്വിനിർഗ്ഗമേ (3–27–29)

കപിലദേവൻ തുടർന്നു:
അന്തൃരാമിയായ ആത്മാവ് ശരീരത്തിലാണു നിവസിക്കുന്നതെങ്കിലും ശരീരത്തിൻെറ അനുഭവങ്ങളായ സുഖവും വേദനയുമൊന്നും അതിനെ ബാധിക്കുന്നില്ല. അത് തികച്ചും സ്വതന്ത്രമായ ഒരു സാക്ഷി മാത്രമാണ്. എങ്കിലും പ്രകൃതിജന്യഗുണങ്ങളുടെ മായാവലയത്തിൽപ്പെട്ട് ജീവാത്മാവിന് സ്വയം താനാണ് കർത്താവെന്നും ഭോക്താവെന്നുമുള്ള തോന്നലുകളുണ്ടാവുകയും മന:ശാന്തി നഷ്ടപ്പെടു കയും ചെയ്യുന്നു. ഈ വിഭ്രാന്തിമൂലം സ്വയമാർജ്ജിച്ച അജ്ഞാനാവരണത്താൽ ജീവൻ ജനനമരണചക്രത്തിൽ ചംക്രമണം തുടർന്നു കൊണ്ടേയിരിക്കുന്നു. വസ്തുവകകൾ (സാധനങ്ങൾ) അതേപ്പറ്റി ചിന്തിക്കുന്നയാളുടെ ഭാവനയിലാണു സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നത്. എങ്കിലും, വസ്തുക്കളിൽ ആസക്തിപൂണ്ടുകഴിയുന്ന ഒരാൾക്ക് ജനനമരണങ്ങളിൽ നിന്നും മോചനമില്ല. സ്വപ്നത്തിൽ നടന്ന (നടക്കാത്ത) കാര്യങ്ങൾ പോലും ഒരുവന് വൈഷമ്യമോ, സന്തോഷമോ ഉണ്ടാക്കുമല്ലോ.

അതുകൊണ്ട് ഭക്തിയോഗസാധനയിലൂടെ മനസ്സിനെ ക്രമത്തിൽ അടക്കി നിർത്താൻ ശ്രമിക്കണം. യമ (അഹിംസ തുടങ്ങിയവ), എന്നെപ്പററിയുള്ള കഥകൾ കേൾക്കാനുള്ള താത്പര്യം, സമാനദൃഷ്ടി, ആകർഷണത്തിൽനിന്നും വികർഷണത്തിൽനിന്നും വിടുതൽ, വെറുപ്പിൽനിന്നും മോചനം, മൗനം, അനാസക്തി, ഭഗവൽപ്രേമത്തോടെ സ്വധർമ്മം ഭഗവാനിലർപ്പിച്ചു ചെയ്യാനുള്ള മനസ്സ്, ഏതിലും തൃപ്തി, ഭക്ഷണത്തിൽ മിതത്വം, ഏകാന്തതയോടുള്ള താത്പര്യം, പ്രശാന്തത, സൗഹൃദഭാവം, കരുണ, ആത്മനിയന്ത്രണം, ആത്മാവും ശരീരവും (ഊർജ്ജവും ദ്രവ്യവും) തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസത്തെ മനസ്സിലാക്കി ശരീരാസക്തിയിൽനിന്നും വിട്ട് എല്ലാത്തിലും ഈശ്വരദർശനം എന്നീ ഗുണഗണങ്ങൾ വികസിപ്പിച്ചെടുക്കുന്ന ഭക്തൻ ഭൗതികവസ്തുക്കളിൽ ആസക്തനാവുകയില്ല. ഇപ്രകാരം ബുദ്ധിയെ ശുദ്ധീകരിക്കുന്ന ഭക്തനിൽ ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരത്തിനുള്ള എല്ലാ യോഗ്യതകളും തികഞ്ഞിരിക്കുന്നു. കുടത്തിൽ പ്രതിബിംബിക്കുന്ന സൂര്യപ്രകാശം ചുവരിൽ പ്രതിഫലിക്കുന്ന പ്രകാശത്തിൻെറ തിളക്കത്തിലൂടെ പ്രകടമാകുന്നതുപോലെ, അഹങ്കാരം നീങ്ങിയ ആത്മപ്രകാശം മനസ്സിൻേറയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടേയും പ്രവർത്തനങ്ങളിലൂടെ പ്രകടമാവുന്നു.”

ദേവഹൂതി ചോദിച്ചു: “പ്രകൃതിയാൽ ആത്മാവ് വിഭ്രാന്തിയിൽ ആണ്ടുപോവുന്നല്ലോ. പിന്നീട് ആത്മബോധം വീണ്ടുകിട്ടിയാൽത്തന്നെയും വീണ്ടും ആ വിഭ്രാന്തിയിലേക്ക് വഴുതിവീഴാൻ സാധ്യതയുണ്ടല്ലോ. എങ്ങിനെയാണ് ആ സാദ്ധ്യതയുടെ മൂലകാരണവുംകൂടി കളയുവാൻ സാധിക്കുന്നത്?”

കപിലദേവൻ പറഞ്ഞു: “ഒരുവൻ ജന്മജന്മാന്തരങ്ങളായി ദിനരാത്രേന എന്നിൽ ഭക്തിയുള്ളവനായി കഴിയുമ്പോൾ ലൗകികസുഖങ്ങളിൽ ആസക്തി ഇല്ലാത്തവനായിത്തീരുകയും സ്വർഗ്ഗലാഭമോ അതിഭൗതികസിദ്ധിയോ അവനെ ആകർഷിക്കാൻ പര്യാപ്തമല്ലാതാവുകയും ചെയ്യും. പേടിസ്വപ്നങ്ങളാൽ വിഭ്രാന്തനായ ഒരുവൻ ഉറക്കമുണരുന്നതോടെ എല്ലാ ഭയവും അവസാനിക്കുന്നതുപോലെയത്രേ അത്. എൻെറ അനുഗ്രഹംകൊണ്ട് അവൻ ആത്മാവിനെ കണ്ടെത്തുന്നു. അവൻെറ സംശയങ്ങൾ ആത്മദർശനത്തോടെ ഇല്ലാതാവുന്നു. കൈവല്യമുക്തി എന്ന അവസ്ഥയിൽ സർവ്വസ്വതന്ത്രനായി അവൻ വർത്തിക്കുന്നു.”

യോഗസ്യ ലക്ഷണം വക്ഷ്യേ സബീജസ്യ നൃപാത്മജേ
മനോ യേനൈവ വിധിനാ പ്രസന്നം യാതി സത്പഥം. (3-28-1)

കപിലദേവൻ തുടർന്നു:
ഇനി ധ്യാനയോഗത്തെപ്പറ്റി പറയാം. ഇതുകൊണ്ട് മനസ്സിന് ശാന്തതയുണ്ടാവുന്നു, അതൊരുവനെ ഭഗവത് പാദത്തിലേക്ക് നയിക്കുന്നു. ഒരുവൻ കഴിവിൻെറ പരമാവധി, ധർമ്മമാർഗ്ഗത്തിലൂടെ മാത്രം അവനവൻെറ കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യണം. ഭഗവൽപ്രസാദമായ ലൗകീകകാര്യങ്ങളിൽ സ്വയം സംതൃപ്തനുമാവണം. പുണ്യപുരുഷന്മാരോടുള്ള ഭക്തി, ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരത്തിനുള്ള അഭിവാഞ്ച, ലൗകീകകാര്യങ്ങളിലുള്ള അനാസക്തി, മിതഭക്ഷണം, ഏകാന്തതയോടുള്ള താത്പര്യം, അഹിംസ, സത്യം, കളവും അത്യാഗ്രഹവും ഇല്ലാതിരിക്കുക, സംശുദ്ധി, ഭഗവൽപൂജ, മൗനം, യോഗാഭ്യാസങ്ങിൽ പ്രാവീണ്യം, ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ലൗകീകതയിൽ അലയാൻ വിടാതെ ഉള്ളിലേക്ക് നയിക്കൽ, അന്തര്യാമിയായ ഈശ്വരനിലേക്ക് മനസ്സിനെ നയിക്കൽ എന്നിവയെല്ലാം സാധനാസോപാനത്തിലെ ചവിട്ടുപടികളത്രെ. മനസ്സു നിയന്ത്രിച്ച് ജീവശക്തിയെ ശരീരത്തിലെ ചക്രങ്ങളിലൊന്നിൽ കേന്ദ്രീകരിച്ച് സ്ഥിരമായി ഭഗവൽക്കഥകളിലും മഹിമകളിലും മുഴുകി ശാന്തത നേടാം. ജീവശക്തിയേയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും നിയന്ത്രിക്കാൻ ഇങ്ങിനെ പലേ മാർഗ്ഗങ്ങളുമുണ്ട്.

ഈ കാര്യങ്ങൾ സാധനയ്ക്കടിത്തറയിട്ട ഒരുവനിൽ ശരിയായ അറിവിൻെറ സഹായത്താൽ ധ്യാനം സ്വാഭാവികമായും പ്രയാസരഹിതവും എളുപ്പവുമാവുന്നു. സൗകര്യപ്രദമായ ഒരിടത്ത് ശുദ്ധിയോടെയിരുന്നു പ്രാണായാമം ചെയ്യണം. ശ്വാസം വലിക്കലും, വിടലും, ഇടക്ക് ശ്വാസംപിടിക്കലും പ്രാണായാമത്തിൻെറ ഘട്ടങ്ങളാണ്. മനസ്സിനെ ശാന്തമാക്കാനും ശുദ്ധീകരിക്കാനും പ്രാണായാമം സഹായിക്കുന്നു. മനസ്സ് ഏകോന്മുഖമാവുന്നതോടെ പാപങ്ങൾ ഒഴിയുകയും. ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ പിൻവലിക്കുകവഴി (പ്രത്യാഹാരം) ആസക്തി ഇല്ലാതാവുന്നു. ഇങ്ങിനെ മന:ശുദ്ധി കൈവന്ന ഒരുവൻ നാസാഗ്രത്തിൽ ദൃഷ്ടിയുറപ്പിച്ച് ദൈവീകവും അതീവസുന്ദരവുമായ ഭഗവൽരൂപത്തെ ധ്യാനിക്കണം. ഭഗവൽവദനം അതീവസുന്ദരവും ആനന്ദദായകവുമത്രെ. ആ ശരീരം നീലമേഘവർണ്ണമാണ്. നാല് തൃക്കരങ്ങൾ ശംഖ്, ഗദ, ചക്രം, താമര എന്നിവയാൽ അലംകൃതം. അരക്കെട്ടിൽ മഞ്ഞപ്പട്ട്. മാറിടത്തിൽ തിളങ്ങുന്ന കല്ലും കഴുത്തിൽ ഒരിക്കലും ഒളിമങ്ങാത്ത പൂമാലയും. ഭക്തൻെറ മനസ്സിൽ എപ്പോഴും നിറഞ്ഞുനിൽക്കുന്നത് ഈ യുവകോമളരൂപമത്രെ. മനസ്സ് മറ്റിടങ്ങളിൽ അലയാതെ ഭഗവൽരൂപത്തെ ഓരോ അവയവങ്ങളായി ധ്യാനിക്കണം. താമരപ്പാദങ്ങൾ, കാൽമുട്ടുകൾ, അരക്കെട്ട്, മാറിടം, നാല് തൃക്കരങ്ങൾ, മുഖം, കണ്ണുകൾ, അധരങ്ങൾ എല്ലാം ഓരോന്നായി മനസ്സിലുദിക്കണം. ഭഗവാൻെറ ദിവ്യസൗന്ദര്യം ഭക്തൻെറ മനസ്സിൽ മറ്റൊന്നും കാണാനുള്ള ആഗ്രഹം അവശേഷിപ്പിക്കുകയില്ല തന്നെ.

ഭഗവൽപ്രേമത്തിൽ ഭക്തഹൃദയമലിയുന്നു. ഭഗവാനെക്കുറിച്ച് ചിന്തിക്കുന്ന മനസ്സുപോലും അപ്പോൾ ഉൾവലിഞ്ഞില്ലാതായിരിക്കുന്നു. ചിന്തകൾ ഇല്ലാതായി മനസ്സ് അവനിൽ അലിഞ്ഞുചേർന്നിരിക്കുന്നു. ഇങ്ങിനെയുള്ള യോഗി വിശ്വബോധമനുഭവിക്കുന്നു. ദ്വന്ദശക്തികളായ സുഖദു:ഖങ്ങളും ശീതോഷ്ണങ്ങളും അജ്ഞതാസന്താനങ്ങളാണെന്നും അഹങ്കാരവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതാണെന്നും അവനറിയുന്നു. എല്ലാ ജീവികളിലും സ്വയം ആത്മാവിനെ കണ്ടെത്തുന്നു. ഞാൻ, നിൻെറ, എൻെറ എന്ന മട്ടിലുള്ള ഭേദചിന്തയുണ്ടാക്കുന്ന മായാശക്തിയുടെ പ്രഭാവത്തിൽനിന്നും യോഗി വിമുക്തനാവുന്നു. ആ പരമാത്മാവിൽ സാക്ഷാത്കാരം നേടുക വഴി ശരീരബുദ്ധിയിൽനിന്നും സ്വയം മോചിതനാവുകയും ചെയ്യുന്നു.

ഭക്തിയോഗോ ബഹുവിധോ മാർഗ്ഗൈർഭാമിനി ഭാവ്യതേ
സ്വഭാവഗുണമാർഗ്ഗേണ പുംസാം ഭാവോ വിഭിദ്യതേ. (3–29–7)

കപിലദേവൻ തുടർന്നു:
ഭക്തിയോഗം പലതരത്തിലുള്ളതും സാധകൻെറ സ്വഭാവമനുസരിച്ച് ആചാരങ്ങളിൽ ഭിന്നങ്ങളുമാണ്. ഓരോരുത്തർക്കും യോജിച്ചരീതിയിൽ ഭക്തിയോഗമാകാം. എങ്കിലും പൊതുവെ പറഞ്ഞാൽ ഹൃദയത്തിൽ അക്രമവാസനയും അസൂയയും കപടതയും നിറഞ്ഞ ഭക്തൻ താമസഭക്തനത്രേ. സ്വന്തം ഇഷ്ടലാഭത്തിനുവേണ്ടി പ്രാർത്ഥിച്ച് ലൗകീകകാര്യങ്ങൾ നേടുന്നവൻ രാജസികഭക്തനും, സ്വന്തം പാപങ്ങൾ അകലാനാഗ്രഹിക്കുകയും തൻെറ എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും എന്നിലർപ്പിർച്ച് ഭക്തി തൻെറ ജീവിതധർമ്മമെന്ന് കരുതുകയും ചെയ്യുന്നവൻ സാത്വികഭക്തനുമത്രെ. ഈ മൂന്നുകൂട്ടരും എന്നിൽനിന്നു വ്യത്യസ്ഥരായി സ്വയം കാണുന്നു. ശരിയായ ഭക്തിയോഗമാവട്ടെ അനുസ്യൂതമായി ഭക്തഹൃദയം എന്നോടുചേർന്നു നിലകൊള്ളുന്ന അവസ്ഥയത്രെ.

ശരിയായ ഭക്തൻ ലൗകീകസുഖങ്ങളിൽ തൃപ്തനല്ല. അവന് സാലോക്യമോ (എൻെറ കൂടെയുള്ള വാസം), സാരഷ്ടിയോ (എൻേറതുപോലുള്ള സിദ്ധികൾ), സാമീപ്യമോ (എൻെറസാന്നിദ്ധ്യം), സാരൂപ്യമോ (എൻെറ രൂപഭാവങ്ങളോ) സായൂജ്യം പോലുമോ ആഗ്രഹമായിട്ടില്ല. അവൻ തൻെറ ധർമ്മങ്ങളെ സ്വാർത്ഥതയുടെ കണികപോലുമില്ലാതെ ചെയ്യുന്നു. എൻെറ മഹിമകൾ വാഴ്ത്തി പൂജിക്കുകയും പുണ്യപുരുഷന്മാരെ വന്ദിച്ചാദരിക്കയും ചെയ്യുന്നു. ഹൃദയത്തിൽ കരുണയും ദയാവായ്പ്പും അവനിൽ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. എല്ലാവർക്കും സുഹൃത്താണവൻ. യമനിയമാദി ഗുണഗണങ്ങളുടെ ഇരിപ്പിടമായ അവൻ എൻെറ കഥകളും മഹിമകളും വർണ്ണിക്കാനിഷ്ടപ്പെടുന്നു. സജ്ജനങ്ങളെയും ഭക്തരെയും കൂട്ടി സ്വാർത്ഥരഹിതനായി സത്സംഗത്തിലേർപ്പെടുന്നു. ഇങ്ങിനെയുള്ള ഭക്തൻ എൻെറ നാമശ്രവണമാത്രേന തീവ്രമായ ഭക്തിപ്രേമത്താൽ പുളകിതഗാത്രനുമാകുന്നു.

വിഗ്രഹാരാധന നടത്തുമെങ്കിലും എൻെറ ഏറ്റവും ചെറിയ പ്രാണികളെയെങ്കിലും വെറുക്കുന്ന ഭക്തൻ കപടഭക്തനത്രെ. അവന് യാതൊരു പ്രയോജനവും ലഭിക്കുന്നില്ല. ഞാൻ എല്ലാറ്റിലും എപ്പോഴും നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഹൃദയത്തിൽ എന്നെ സാക്ഷാത്ക്കരിക്കുകയും അതേ സമയം സകലജീവികളിലും എൻെറ സാന്നിദ്ധ്യം ദർശിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതുവരെ മാത്രമെ ഒരുവൻ വിഗ്രഹാരാധന നടത്തേണ്ടതുള്ളൂ. കാപട്യവും പൊങ്ങച്ചവും കാട്ടുന്ന ഭക്തൻ എന്നേയും ജീവജാലങ്ങളേയും വെറുക്കുന്നു. എന്നിൽനിന്ന് വ്യത്യസ്ഥനാണെന്ന് കരുതുകയോ ഏതെങ്കിലും ജീവിയോട് വെറുപ്പു പുലർത്തുകയോ ചെയ്യുന്നവന് മന:ശാന്തി അസാദ്ധ്യമത്രെ. അതുകൊണ്ട് എൻെറ ഭക്തന്മാർ സർവ്വ ചരാചരങ്ങളേയും സ്നേഹിക്കുകയും എല്ലാവരിലും കരുണയുള്ളവരാവുകയും, ദാനധർമ്മങ്ങളിൽ മുഴുകുകയും വേണം. എൻെറ സാന്നിദ്ധ്യമാണ് സർവ്വചരാചരങ്ങളേയും നിയന്ത്രിക്കുന്നതെന്നറിഞ്ഞ് എല്ലാറ്റിനേയും തികഞ്ഞ ബഹുമാനത്തോടെ തൊഴുതു വണങ്ങി കഴിയണം.

ഞാൻ ധ്യാനയോഗത്തെപ്പറ്റിയും ഭക്തിയോഗത്തെപ്പറ്റിയും വിശദീകരിച്ചു കഴിഞ്ഞു. ഈ മാർഗ്ഗങ്ങളിലേതിലൂടെയും ഒരുവന് ഭഗവൽ സന്നിധി പൂകാം. പ്രകൃതിയായും, പുരുഷനായും അവയുടെ അപ്പുറത്തുള്ള സത്യമായും വിശ്വത്തിൻെറയും, കാലത്തിൻെറയും ഊർജ്ജമായും വർത്തിക്കുന്ന പരമാത്മാവിൻെറ നിയന്ത്രണത്തിലത്രേ അണ്ഡകാഠാഹങ്ങൾ തങ്ങളുടെ ധർമ്മങ്ങൾ മുറതെറ്റാതെ അനുവർത്തിക്കുന്നത്.

യം യമർത്ഥമുപാദത്തേ ദു:ഖേന സുഖഹേതവേ
തം തം ധുനോതി ഭഗവാൻ പുമാൻ ശോചതി യത്കൃതേ
യദധ്രുവസ്യ ദേഹസ്യ സാനുബന്ധസ്യ ദുർമതി:
ധ്രുവാണി മന്യതേ മോഹാദ് ഗൃഹക്ഷേത്രവസൂനി ച (3-30-2)

കപിലദേവൻ തുടർന്നു:
കാലം, അജ്ഞാനിയായ ഒരുവന് മരണമത്രെ. അവൻ ജനനമരണചക്രങ്ങളാൽ പന്താടപ്പെടുന്നു. ഈ വസ്തുത അറിയാൻപോലും കഴിയാത്ത മന്ദബുദ്ധിയത്രെ അവൻ. എങ്കിലും, ജാഗരൂകനായിരുന്നാൽ അവനും സത്യം കണ്ടെത്താൻ കഴിയും. ഒരുവൻ കഷ്ടപ്പാടും വേദനയും സഹിച്ച് ഉണ്ടാക്കിയെടുക്കുന്നതെന്തും സുഖത്തിനുവേണ്ടിയാണല്ലൊ. എങ്കിലും, കാലമതിനെ നശിപ്പിക്കുമ്പോൾ വിഡ്ഢിയായ മനുഷ്യൻ ദു:ഖിക്കുന്നു. അജ്ഞതാമൂലമായ വിഭ്രാന്തിയിൽ നശ്വരമായ ശരീരത്തെ അവൻ ശാശ്വതമാണെന്നു കരുതി അതിനോടു ചേർന്നുള്ള എല്ലാറ്റിനേയും -വീട്, സ്വത്ത്, വസ്തുവകകൾ- അങ്ങിനെത്തന്നെ കണക്കാക്കുന്നു.

കബളിപ്പിക്കപ്പെട്ട ജീവൻ ആത്മസ്വരൂപമായ സ്വന്തം സ്വഭാവത്തെ തിരിച്ചറിയാതെ നശ്വരമായ ശരീരത്തിൽ ആസക്തനായി കേവലരായ മനുഷ്യരേയും ഉപമനുഷ്യന്മാരേയും സ്നേഹിക്കുന്നു. തുടർച്ചയായി വേദനയ്ക്കും ദു:ഖത്തിനും അടിമപ്പെടുമ്പോഴും മനുഷ്യൻ നശ്വരമായ ഇഹലോക ജീവിതത്തിലെ ക്ഷണപ്രഭാചഞ്ചലമായ സുഖത്തിനുവേണ്ടി കടിച്ചുതൂങ്ങി നിലകൊള്ളുന്നു. ഭഗവാന്റെ മായാശക്തി അപാരം തന്നെ. ഭാര്യ, സ്വത്ത്, കുട്ടികൾ, പണം, പശുക്കൾ എന്നിവയെല്ലാം അവന്റെ അനുഗ്രഹങ്ങളെന്നു കരുതാനുള്ള മൗഢ്യം പോലും അവനുണ്ടാകുന്നു. കുടുംബജീവിതത്തിൽ തികച്ചും ദുരിതമാണെങ്കിൽക്കൂടി അവൻ അതിൽ ആസക്തനായി കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നു. ഏതെങ്കിലും പുണ്യകർമ്മങ്ങളിലൂടെ ഈ ദുരിതങ്ങളെ തൽക്കാലത്തേക്കെങ്കിലും ഒഴിവാക്കാൻ സാധിക്കുമ്പോൾ അവൻ സ്വയം അനുഗൃഹീതനെന്നും ഭാഗ്യവാനെന്നും കരുതുന്നു.

ശരിയോ തെറ്റോ ആയ മാർഗ്ഗങ്ങളിലൂടെ നേടിയ സ്വത്തുകൊണ്ട് അവൻ തന്റെ കുടുംബത്തെ തൃപ്തിപ്പെടുത്താൻ ശ്രമിക്കുന്നു. പക്ഷെ സ്വത്തെല്ലാം തീരുമ്പോൾ ഈ കുടുംബം പോലും അവനെ തൃണവൽഗണിക്കുന്നു. എങ്കിലും, വയസ്സായിട്ടും ആഗ്രഹം നശിക്കാത്തവനായി അവൻ മരണം കാത്തു കിടക്കുന്നു. മരണഭീതിയാൽ ബോധം നശിക്കുന്ന അവനിൽ യമദൂതന്മാർ ഒരു സൂക്ഷ്മശരീരം നിക്ഷേപിക്കുന്നു. പിന്നെ നരകത്തിലേക്കുകൂട്ടിച്ചെന്ന് പലേ വിധത്തിലുള്ള പീഢനങ്ങൾക്കിരയാക്കുന്നു. ഭൂമിയിൽച്ചെയ്ത എല്ലാ അധാർമ്മികപ്രവൃത്തികൾക്കും പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യിക്കുന്നു. അമ്മേ, എങ്കിലും പലേ മാമുനിമാരുടേയും അഭിപ്രായത്തിൽ സ്വർഗ്ഗനരകങ്ങൾ ഇവിടെത്തന്നെയാണ്. ഈ ഭൂമിയിൽത്തന്നെ മരണതുല്യയാതനകളും ദുരിതങ്ങളും നമുക്ക് ദിനേന കാണാവുന്നതാണല്ലോ.

ശരീരവും അതിനെ അവലംബിക്കുന്ന കുടുംബവും സ്വത്തും എല്ലാം ഉപേക്ഷിച്ചിട്ട് സ്വയം ജീവിതകാല ത്താർജ്ജിച്ച പാപങ്ങളുടെ കെട്ടുമായി ജീവൻ പോകുന്നു. നരകത്തിൽ ശിക്ഷകൾ അനുഭവിച്ചശേഷം ആത്മശുദ്ധീകരണത്തിനായി മറ്റുജന്മങ്ങളെടുത്തശേഷം ഏറെക്കാലം കഴിഞ്ഞ് ജീവൻ വീണ്ടും മനുഷ്യജന്മമെടുക്കാൻ ഭൂമിയിലേക്ക് മടങ്ങുന്നു.

തസ്മാദഹം വിഗതവിക്ലവ ഉദ്ധരിഷ്യ
ആത്മാനമാശു തമസസ്സുഹൃദാ*ff*ത്മനൈവ
ഭൂയോ യഥാ വ്യസനമേതദനേകരന്ധ്രം
മാ മേ ഭവിഷ്യദുപസാദിതവിഷ്ണുപാദ: (3-31-21)

കപിലദേവൻ തുടർന്നു:
മനുഷ്യജന്മമെടുക്കാൻ വിധിക്കപ്പെട്ട ജീവാത്മാവ് പുരുഷൻെറ ശുക്ലത്തിലൂടെ സ്ത്രീയുടെ യോനിയിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു. ഒരു രാത്രി ഗർഭപാത്രത്തിൽ സംയോജിച്ച് അഞ്ചുദിവസങ്ങൾകൊണ്ട് അതൊരു ചെറിയ കുമിളയായിത്തീരുന്നു. പത്തുദിവസംകൊണ്ട് ഒരു ഞാവൽപ്പഴത്തിൻെറ വലിപ്പവും, ഒരുമാസം കൊണ്ട് തലയും, രണ്ടു മാസമാകുമ്പോൾ കൈകാലുകളും ഉണ്ടാകുന്നു. മൂന്നു മാസം കൊണ്ട്, മറ്റവയവങ്ങളും നാലു മാസത്തിൽ മാംസരക്താദി വസ്തുക്കളും ഉണ്ടാവുന്നു. ആറാം മാസത്തിൽ, ഗർഭശിശു അനങ്ങിത്തുടങ്ങുന്നു. അമ്മയുടെ ആഹാരത്തിൽ നിന്നുമൊരംശം സ്വീകരിച്ചു കൊണ്ട് ഏഴാം മാസമാവുമ്പോൾ ശിശുവിന് ബോധമുണ്ടാകുന്നു. ഭഗവൽകൃപയാൽ അത് മുൻജന്മങ്ങളെപ്പറ്റി ഓർക്കുകയും ഭഗവാനെ പ്രാർത്ഥി ക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

"എൻെറ കർമ്മപ്രാരബ്ധങ്ങളനുസരിച്ച് എന്നെ ഇവിടെയാക്കിയിരിക്കുമ്പോഴും ഞാൻ ഭഗവാനിൽ അഭയം തേടുന്നു. എല്ലാവിധ വിസ്മയങ്ങൾക്കുമതീതനും എൻെറ ഹൃദയകമലനിവാസിയുമായ ഭഗവാനെ ഞാൻ വണങ്ങുന്നു. ആ ബോധതലത്തിൽ ഞാൻ ജനനമരണങ്ങൾക്കും ശരീരബുദ്ധിക്കും അതീതനാണെന്ന് മനസ്സിലാക്കുന്നു. ഈ ശരീരവസ്ത്രത്താൽ എന്നെ പൊതിഞ്ഞിരിക്കുന്നതായി തോന്നുന്നത് അജ്ഞത മൂലമാണെന്നും ഞാനറിയുന്നു. അവിടുത്തെ കൃപാകടാക്ഷത്താൽ മാത്രമാണ് എനിക്ക് പൂർവ്വജന്മബോധവും ഇപ്പോഴത്തെ അവസ്ഥയെക്കുറിച്ചുള്ള അറിവും ഉണ്ടായത്. അവിടുത്തെ മഹിമകളെ വാഴ്ത്താൻ എനിക്കു സാധിക്കുന്നതുപോലും ആ കൃപയാലത്രെ. ഗർഭത്തിലെ വാസം ബുദ്ധിമുട്ടു നിറഞ്ഞതാണെങ്കിലും പുറത്ത് ലോകജീവിതത്തെപ്പറ്റി ഓർക്കുമ്പോൾ ഭയം തോന്നുന്നു. പുറത്തുവരുമ്പോഴേ, മായയാൽ പൊതിഞ്ഞ് ആത്മഭാവം മറന്ന്, അഹങ്കാരബോധത്താൽ നയിക്കപ്പെടുമല്ലോ എന്നാണെൻെറ പേടി. അതുകൊണ്ട്, ഞാൻ എൻെറ ഹൃദയത്തിൽ ഭഗവാൻ വിഷ്ണുവിൻെറ പാദാരവിന്ദങ്ങൾ പ്രതിഷ്ഠിക്കുകയാണ്. മനസ്സിൻെറ ചാഞ്ചല്യങ്ങൾ ഒഴിഞ്ഞ്, അജ്ഞത നീക്കി ജനനമരണഹേതുവായ ഈ സംസാരചക്രത്തിൽനിന്നും മോചനം നേടാൻ എന്നെ അനുഗ്രഹിച്ചാലും."

സമയമാവുമ്പോൾ കുട്ടി പിറക്കുന്നു. ജനനസമയത്തെ വേദനമൂലം പൂർവ്വസ്മൃതികളോ ഭഗവൽ സ്മരണയോ കുട്ടിക്കില്ലാതെ പോവുന്നു. വലിയൊരു പുഴുവിൻെറ അവസ്ഥയിൽ വൃത്തികേടുകളുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ കിടന്ന് കുട്ടി കരയുന്നു. കുട്ടി വളരുന്നു. തന്നോട് സംസാരിക്കാനോ സംവദിക്കാനോ കഴിവില്ലാത്ത ആളുകൾ കൊടുക്കുന്ന ഭക്ഷണം കഴിച്ച് അവൻ വളരുന്നു. കൃമികീടങ്ങളുടെ ആക്രമണം സഹിച്ച് നിർത്താതെ കരയുന്നു. യൗവനത്തിലേക്ക് വളരുമ്പോൾ അവൻ പലേവിധ ആകർഷണങ്ങൾക്കും അടിമപ്പെടുന്നു. ഭഗവാൻെറ മായാരൂപമായ സ്ത്രീയാൽ ആകർഷിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നു. (സ്ത്രീയോ പുരുഷനോ ആകട്ടെ, ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരം ആഗ്രഹിക്കുന്നയാൾ എതിർലിംഗത്തിൽ പ്പെട്ടവരുമായുള്ള സംസർഗ്ഗം വർജ്ജിക്കണം. അങ്ങിനെ നരകത്തിൻെറ വാതിൽപ്പടി കാണാതെ കഴിക്കാം).

അങ്ങിനെ ജീവാത്മാവ് സ്വകർമ്മങ്ങളുടെ ഫലമനുഭവിച്ചുകൊണ്ട് ജനനമരണചക്രങ്ങൾ തുടർന്നു കൊണ്ടേയിരിക്കുന്നു. സൂക്ഷ്മശരീരം (ജീവാത്മാവ്), ഭൗതികശരീരവുമായി ചേരുമ്പോൾ ജനനമായി. എന്നാൽ അവ ഒന്നായി പ്രവർത്തിക്കാതെ വരുമ്പോൾ മരണവുമായി. ബുദ്ധിമാനായ ഒരുവൻ മരണത്തെ ഭയപ്പെടുന്നില്ല. ജീവനെ ശരീരത്തോടുബന്ധിച്ചുനിർത്താൻ വ്യാകുലനാകുന്നുമില്ല. അവൻ ഇഹലോകത്തിൽ ആസക്തിയില്ലാതെ സ്വശരീരം ലോകത്തിൻെറ തന്നെ ഭാഗമായി കണക്കാക്കി മുന്നോട്ടു പോവുന്നു.

ഏവം പരേത്യ ഭഗവന്തമനുപ്രവിഷ്ടാ
യേ യോഗിനോ ജിതമരുന്മനസോ വിരാഗാ:
തേനൈവ സാകമമൃതം പുരുഷം പുരാണം
ബ്രഹ്മ പ്രധാനമുപയാന്ത്യഗതാഭിമാനാ: (3-32-10)

കപിലദേവൻ തുടർന്നു:
ഇഹലോകജീവിതം വിട്ടുപോകുന്നവർ സ്വീകരിക്കുന്ന വിവിധമാർഗ്ഗങ്ങളെപ്പറ്റി ഇനി പറഞ്ഞുതരാം. സ്വാർത്ഥയോടെ സ്വന്തംകാര്യങ്ങൾ നേടാനായി ഒരുവൻ വിവിധ ദേവതകളെ പൂജിക്കുന്നു. ദേവതാഭക്തരായും പൂർവ്വികരെ പൂജിച്ചും അവൻ ചന്ദ്രപഥത്തിലൂടെ വീണ്ടും ഭൂമിയിലേക്കു തിരിച്ചു വരുന്നു. സ്വാർത്ഥലേശമില്ലാതെ സ്വധർമ്മം അനുഷ്ടിക്കുകയും ആസക്തിയില്ലാതെ എല്ലാം എന്നിലർപ്പിക്കുകയും ചെയ്ത് സന്യാസപാതയിൽ ചരിക്കുന്ന ഒരുവന് മന:സമാധാനവും ഹൃദയ നൈർമ്മല്യവും ഉണ്ടാവുന്നു. അങ്ങിനെയുള്ള ഒരുവൻ അഹങ്കാരരഹിതനും സ്വധർമ്മാനുഷ്ടാനത്തിൽ ധന്യത കൈവന്നവനുമത്രേ. അയാൾ സൂര്യപഥത്തിലൂടെ ഭഗവൽസന്നിധി പ്രാപിക്കുന്നു. ഇനിയും ചിലർ, ഭഗവദവതാരങ്ങളായ ദേവതകളെ പൂജിക്കുന്നു. പരമാത്മാവിൽ നിന്നു സ്വയം വിഭിന്നരല്ല എന്നറിഞ്ഞുകൊണ്ടുതന്നെയാണവർ പൂജിക്കുന്നത്. സൃഷ്ടിചക്രത്തിനുശേഷം കല്പാന്തത്തിൽ ഭഗവൽസന്നിധിയിലേക്ക് ബ്രഹ്മാവ് മടങ്ങുമ്പോൾ, അവരും ഭഗവാനിൽ ഒന്നുചേരുന്നു. ഈ യോഗിവര്യന്മാർ സ്വയം ശ്വാസവും മനസ്സും നിയന്ത്രിച്ച് ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരം കിട്ടിയവരെങ്കിലും അഹങ്കാരം മുഴുവനായി വിട്ടുപോയിട്ടുള്ളവരല്ലത്രേ. അവരിൽ കർമ്മാഭിമാനത്തിൻെറ അംശം ബാക്കി നിൽക്കുന്നതിനാൽ, അടുത്ത സൃഷ്ടി ചക്രം തുടങ്ങുമ്പോൾ അവർ യോഗിവര്യന്മാരും, മഹർഷിമാരും, ഗുരുക്കന്മാരും മറ്റുമായി പിറക്കുന്നു.

അതുകൊണ്ട് അമ്മേ, മനസ്സും ശരീരവുമെല്ലാം ആ ഭഗവാനിലർപ്പിക്കൂ. സർവ്വവും അവിടുത്തെ മുന്നിൽ അർപ്പിക്കുമ്പോൾ മാത്രമേ ലൗകീകമോ സ്വർഗ്ഗീയമോ ആയുള്ള സുഖാസക്തിയിൽനിന്നും ഒരുവന് മോചനംലഭിക്കൂ. അപ്പോൾ ആത്മീയജ്ഞാനമുണരുകവഴി, സത്യത്തെ തിരിച്ചറിയാനും അസത്യത്തെ അസത്യമായി കാണാനുമുള്ള വിവേകം ഉണ്ടാവുന്നു. ഈ ഭക്തൻ ഇഹലോകത്തിൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ ബഹ്യനിയന്ത്രണത്തിൽ ജീവിക്കുമ്പോഴും ലൗകീകവസ്തുക്കളാൽ ആകർഷിക്കപ്പെടുകയോ അവനവയോട് വെറുപ്പുണ്ടാവുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല. അവൻ എല്ലാവിധ ബന്ധനത്തിൽ നിന്നും മോചിതനത്രെ. ഈ കാണപ്പെടുന്നതെന്തും, കാഴ്ചയും കാണുന്നയാളും എല്ലാം, ആ ഭഗവാൻെറതന്നെ വിവിധരൂപങ്ങളാണെന്ന് അവനു ബോധമുദിക്കുന്നു. ബ്രഹ്മം ആദിയന്തമില്ലാത്തതും വൈവിധ്യമാർന്ന വസ്തുക്കളായി കാണപ്പെടുന്നതുമത്രേ. ബഹിർമുഖമായി തിരിച്ചുവെച്ചിട്ടുള്ള മനസ്സിൻേറയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടേയും പ്രഭാവത്താലാണ്, ഒന്നായബ്രഹ്മം പലതായി കാണപ്പെടുന്നത്. ഈ ഏകത്വം അനുഭവിക്കാൻ, സാധകൻ തികച്ചും ഭഗവൽഭക്തനും നിത്യനിദാനപൂജായോഗക്രമങ്ങളിൽ ജാഗരൂകനുമായിരിക്കണം.

പരമാത്മവിജ്ഞാനവും അതിലേക്കെത്തിച്ചേരാനുള്ള വിവിധമാർഗ്ഗങ്ങളും ഞാൻ വിശദീകരിച്ചു കഴിഞ്ഞു. ഭഗവാൻ ഒന്നുമാത്രം. ആ സവിധത്തിലേക്കെത്തിച്ചേരാൻ പലേ വഴികളുമുണ്ട്. ഈ കാര്യങ്ങൾ ഒരിക്കലെങ്കിലും ഭക്തിപുരസ്സരം കേട്ട് മനസ്സെന്നിലുറപ്പിക്കുന്നവൻ എന്നെ പ്രാപിക്കുന്നതാണ്. ഈ വിജ്ഞാനം പക്വമതിയും, നിസ്വാർത്ഥനും, എളിമയുമുള്ള ഒരു ഭക്തനു മാത്രമേ നൽകാൻ പാടുള്ളൂ. സ്വാർത്ഥമതിയും, ദുഷ്ടമനസ്കനും, ഇന്ദ്രിയസുഖദാഹിയുമായ ഒരുവൻ ഈ ജ്ഞാനസമ്പാദനത്തിന് അർഹനല്ല തന്നെ.

ബ്രഹ്മണ്യവസ്ഥിതമതിർഭഗവത്യാത്മസംശ്രയേ
നിവൃത്ത ജീവാപത്തിത്വാത് ക്ഷീണക്ലേശാ *ff*പ്തനിർവൃതി: (3–33–26)
സ്വാംഗം തപോയോഗമയം മുക്തകേശം ഗതാംബരം
ദൈവഗുപ്തം നബുബുധേ വാസുദേവപ്രവിഷടധീ: (3–33–29)

മൈത്രേയൻ തുടർന്നു:
കപിലൻെറ പ്രവചനം കേട്ട് ദേവഹൂതി അതീവ സന്തുഷ്ടയും പ്രബുദ്ധയുമായിത്തീർന്നു. ഹൃദയം നിറഞ്ഞ പ്രാർത്ഥനയോടെ അവർ ഭഗവാനു നന്ദി പറഞ്ഞു. "സൃഷ്ടികർത്താവായ ബ്രഹ്മാവുപോലും അങ്ങയെ മാനസപുത്രനായിട്ടാണല്ലോ സൃഷ്ടിച്ചത്. അങ്ങ്, എല്ലാ കർമ്മങ്ങൾക്കുമതീതനും അങ്ങയുടെ ശക്തി അളവറ്റതുമത്രെ. വിശ്വത്തിൻെറ മുഴുവൻ നാഥനായ അങ്ങ് സൃഷ്ടി, സ്ഥിതി, സംഹാരകർമ്മ ങ്ങളിലേർപ്പെട്ടപ്പോലെ കാണപ്പെടുന്നു. ഓരോ ലോകചക്രങ്ങൾ കഴിയുമ്പോഴും ഈ വിശ്വം മുഴുവൻ ഉൾവലിയുന്നതും അങ്ങിലേക്കുതന്നെ. ഇങ്ങിനെയൊക്കെയാണെങ്കിലും എൻെറ ഉദരത്തിൽ പിറക്കാൻ അങ്ങെന്തുകൊണ്ടു തീരുമാനിച്ചു എന്നു ഞാൻ വിസ്മയിക്കുന്നു. ധർമ്മരക്ഷയ്ക്കും അധർമ്മനിർമ്മാർജ്ജന ത്തിനും വേണ്ടി ഓരോ വ്യക്തിത്വം സ്വീകരിക്കുകയാണവിടുന്ന്. ഏറെ താഴ്ന്നരീതിയിൽ ജീവിക്കുന്ന – നായ്മാംസം കഴിക്കുന്ന– ആളുകൾക്കുപോലും അവിടുത്തെ നാമശ്രവണം കൊണ്ടും നാമോച്ചാരണം കൊണ്ടും ബ്രാഹ്മണപദവി ലഭ്യമത്രെ. അവിടുത്തെ മഹിമയാൽ ദർശനമാത്രേണ ഈ ലോകജീവിതത്തിൻെറ കഷ്ടപ്പാടുകളിൽനിന്നു മുക്തിയും സാദ്ധ്യമാണ്. അങ്ങെൻെറപുത്രൻ കപിലനായി പിറന്നുവെങ്കിലും അവിടുന്ന് ആ പരമാത്മസ്വരൂപം തന്നെയെന്നു ഞാനറിയുന്നു."

താൻ വിശദീകരിച്ച യോഗമാർഗ്ഗങ്ങൾ സ്വീകരിച്ചു ജീവിക്കുന്ന പക്ഷം ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരം ലഭിക്കുമെന്ന് കപിലൻ അമ്മയ്ക്കു വീണ്ടും ഉറപ്പു നൽകി. പിന്നീടദ്ദേഹം അമ്മയോട് യാത്രപറഞ്ഞ് വടക്കുകിഴക്കേ ദിശയിലൂടെ സമുദ്രത്തിൽ പ്രവേശിച്ച് മറഞ്ഞു. അവിടെ ദിവ്യപ്രഭയോടെ അദ്ദേഹം വാഴുന്നു. ദേവഹൂതി തൻെറ എല്ലാ കഴിവുകളും ഉപയോഗിച്ച് യോഗമാർഗ്ഗങ്ങൾ ശരിയാംവണ്ണം അനുവർത്തിച്ചു പോന്നു. തൻെറ ജീവിതത്തിൻെറ വസന്തകാലം കർദ്ദമനുമൊത്ത് വസിച്ചിരുന്ന അതിവിശാലമായ കൊട്ടാരം ഉപേക്ഷിച്ച് ദേവഹൂതി ധ്യാനമാർഗ്ഗത്തിലൂടെ ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരത്തിനായി തപസ്സിരുന്നു. പാൽപ്പാടയുടെ മാർദ്ദവമുള്ള കിടക്കകളും, അപ്സരകന്യകമാരുടെ പ്രതിമകളാലലംകൃതമായ കണ്ണാടിച്ചുവരുകളും, ചുറ്റുപാടും നന്ദനോദ്യാനങ്ങളും നിറഞ്ഞ ആ ഗൃഹമാണ് ദേവഹൂതി ധ്യാനത്തിനായി ഉപേക്ഷിച്ചത്. തൻെറ ഹൃദയനിവാസിയായ ആത്മസ്വരൂപത്തെ വിശ്വമായിക്കണ്ടു ധ്യാനിച്ച് ഇടമുറിയാതുള്ള ഭക്തിസാധനയാൽ മനസ്സുനിറച്ച് യോഗമാർഗ്ഗങ്ങളിലൂടെ ആസക്തി ഇല്ലാതാക്കി അവർ ആത്മജ്ഞാനം നേടി. ദേവഹൂതിയുടെ മനസ്സ് പരബ്രഹ്മത്തിലും ഭഗവാനിലും ഉറച്ചിരുന്നതിനാൽ വ്യക്തിത്വബോധമെന്ന തെറ്റിദ്ധാരണയിൽനിന്നു മോചിതയാവുകയും അങ്ങിനെ ദു:ഖവിമോചനമുണ്ടാവുകയും ചെയ്തു. അവൾ ശരീരബുദ്ധിക്കതീതയായി. ശരീരം തപസ്സിനാലും യോഗമാർഗ്ഗങ്ങളിലൂടെയും പലേവിധമാറ്റങ്ങൾക്കടിമപ്പെട്ടുവെങ്കിലും ഭഗവാൻെറ പരിരക്ഷയിലായിരുന്നു. തൻെറ മുടിക്കെട്ടഴിഞ്ഞതോ വസ്ത്രമുരിഞ്ഞുപോയതോ അവളറിഞ്ഞില്ല. അവളുടെ വ്യക്തിബോധം വാസുദേവൻെറ പരമാത്മബോധത്തിൽ വിലയം പ്രാപിച്ചിരുന്നു. ദേവഹൂതിക്ക് ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരവും മുക്തിയും കിട്ടിയസ്ഥലത്തിന് സിദ്ധപാദം എന്നു പറയുന്നു. നശ്വരമായ ശരീരം വീണിടത്ത് ഒരു നദിയുണ്ടായി.

കപിലൻെറ മഹിമകൾ അങ്ങിനെയൊക്കെയാണ്. ഇതു കേൾക്കുന്നവരിൽ ഭഗവൽപ്രേമം അങ്കുരിക്കുന്നു.